

MAGYAR NEMZETI BANK

MNB-tanulmányok

83.

2009

DR. TURJÁN ANIKÓ

Postai pénzforgalmi szolgáltatások
Magyarországon

Postai pénzforgalmi szolgáltatások Magyarországon

2009. október

Az „MNB-tanulmányok” sorozatban megjelenő írások a szerzők nézeteit tartalmazzák,
és nem feltétlenül tükrözik a Magyar Nemzeti Bank hivatalos álláspontját.

MNB-tanulmányok 83.

Postai pénzforgalmi szolgáltatások Magyarországon

Írta: Dr. Turján Anikó

(Magyar Nemzeti Bank, Pénzforgalom és értékpapír-elszámolás)

A kézirat lezárása: 2009. augusztus 31.

Budapest, 2009. október

Kiadja a Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: Iglódi-Csató Judit

1850 Budapest, Szabadság tér 8–9.

www.mnb.hu

ISSN 1787-5293 (on-line)

Tartalom

Összefoglaló	5
1. Bevezetés	6
2. A Magyar Posta Zrt. és főbb pénzforgalmi termékei	8
3. Egyes pénzforgalmi termékek	12
3.1. Készpénz-átutalási megbízás („sárga csekk”)	12
3.2. Nyugellátási utalvány	17
3.3. Kifizetési utalvány	20
3.4. Belföldi postautalvány („rózsaszín csekk”)	23
3.5. Bankkártyás postai készpénzfelvétel	26
3.6. Készpénzfelvételi utalvány	28
3.7. Pénzforgalmi betétkönyv alapján történő készpénzfelvétel	31
4. A Magyar Posta Zrt. által élvezett kamatjövedelmek és bevételek becslése	34
4.1. Postai kamatjövedelmek	34
4.2. Postai bevételek	35
5. Nemzetközi összehasonlítás	37
6. Összefoglaló, következtetések és a jövőkép	43
Melléklet: A főbb pénzforgalmi szolgáltatások lebonyolítási rendje és a kapcsolódó folyamatábrák	45
1. Készpénz-átutalási megbízás („sárga csekk”)	45
2. Nyugellátási utalvány kifizetése	48
3. Kifizetési utalványok kifizetése	50
4. Belföldi postautalvány szolgáltatás („rózsaszín csekk”)	52
5. Bankkártyás postai készpénzfelvétel	55
6. Készpénzfelvétel készpénzfelvételi utalványok alapján	56
7. Készpénzkifizetés pénzforgalmi betétkönyv készpénzfelvételi utalványok alapján	59
Irodalomjegyzék	60

Összefoglaló

A tanulmány a hazai belföldi fizetési forgalomban jelentős postai pénzforgalmi szolgáltatásokat foglalja össze. A szolgáltatások jelentőségét az arányokon túlmenően az adja, hogy a hazai lakosság több, mint 1/4-ének–1/3-ának egyáltalán nincsen bankszámlája (bankkapcsolata), és nekik alapvetően nincs más lehetőségük pénzforgalmuk lebonyolítására, számláik kifizetésére, illetve nyugdíjuk vagy szociális juttatásuk felvételére, mint postai pénzforgalmi szolgáltatást igénybe venni. A postai pénzforgalmi szolgáltatások sajátosak abból a szempontból, hogy azokat egyetlen hazai szolgáltató nyújtja.

A tanulmány rendszerező és leíró jellegű, mert sorra veszi a hazai postai pénzforgalmi szolgáltatások alapjául szolgáló termékeket, bemutatja azok lebonyolítási folyamatait, 1998-tól kezdődően elemzi a termékek hazai forgalmát, és párhuzamot von a postai és a banki forgalom alakulása között, illetve a postai pénzforgalmi szolgáltatások iránti hazai és nemzetközi igények között. A tanulmány ezzel a megközelítéssel hozzá kíván járulni a hazai pénzforgalmi kutatásokhoz és a téma iránt érdeklők széles körének tájékoztatásához.

JEL: D42, G14 D14, D23.

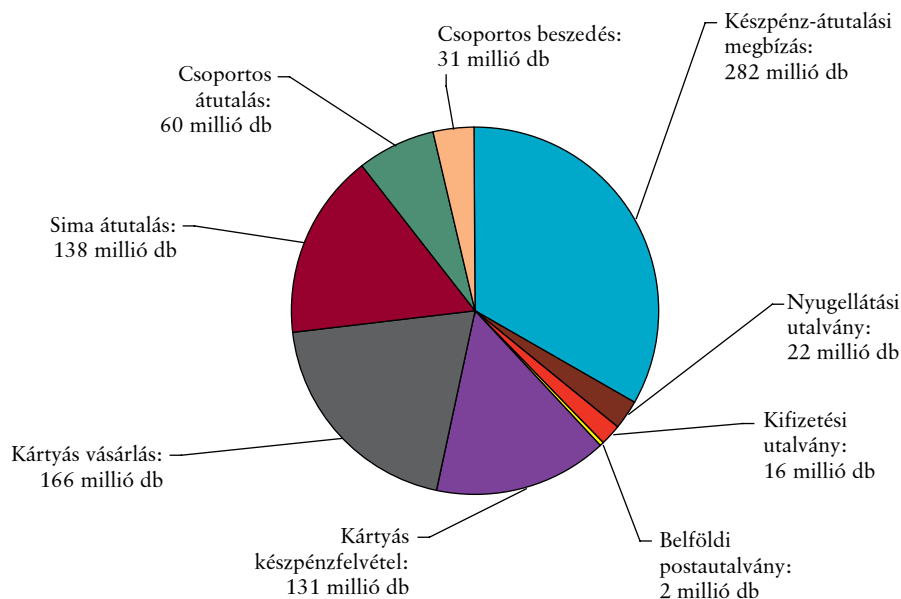
Kulcsszavak: postai fizetési módok, készpénz-átutalási megbízás, nyugellátási utalvány, kifizetési utalvány, belföldi postautalvány, postai POS terminál, készpénzfelvételi utalvány, pénzforgalmi betétkönyv.

1. Bevezetés

Magyarországon készpénz vagy számlapénz használatával számos fizetési mód alkalmazható a belföldi fizetési forgalomban. Az 1. és a 2. ábra – a készpénzben végrehajtott fizetések és az adott hitelintézetben belüli átvezetések kivételével – a fizetési módok 2008. évi hazai használatának mennyiségére és értékére vonatkozó adatait mutatja a kis összegű fizetések körében.

1. ábra

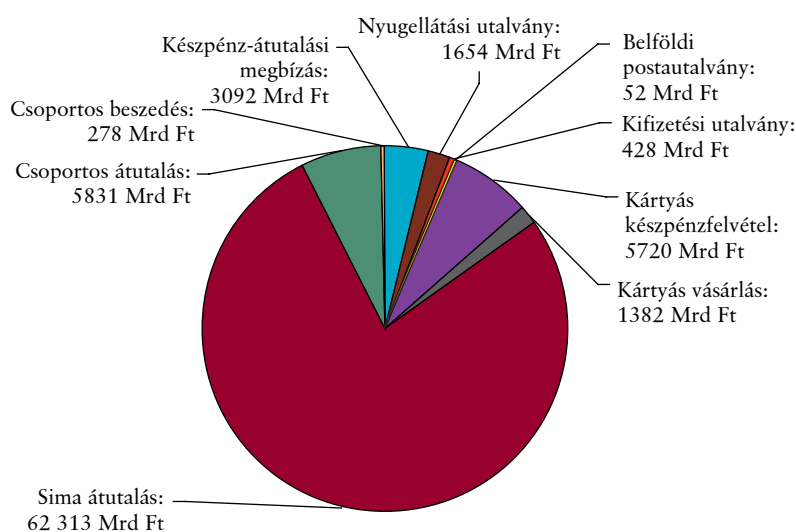
A főbb belföldi fizetési módok használata mennyiségben 2008-ban

Forrás: MNB.¹

2. ábra

A főbb belföldi fizetési módok használata értékben 2008-ban

Forrás: MNB.

¹ Valamennyi táblázat és grafikon esetében az MNB-forrás jegybanki adatgyűjtésre utal.

Az ábrákból jól látható, hogy a postai pénzforgalmi szolgáltatásoknak (a készpénz-átutalási megbízások teljesítésének, a nyugellátási és a kifizetési utalványok, valamint a belföldi postautalványok kifizetésének) nagy jelentőségük van. E négy szolgáltatás 2008. évi együttes mennyisége 323 millió db tranzakció, míg értéke összesen 5227 milliárd Ft volt, és így 2008-ban mennyiségi alapon 38,0%-kal, értékalapon pedig 6,5%-kal részesedik a belföldi kisértékű fizetési forgalomból. Különösen mennyiségi alapon kiemelkedő a postai pénzforgalom jelentősége, ezért tartjuk lényegesnek közelebbről is megvizsgálni ezeket. Ezek a szolgáltatások abból a szempontból sajátosak, hogy egyetlen hazai szolgáltató nyújtja azokat.²

A jelen tanulmányban röviden bemutatjuk a szolgáltatót és a főbb postai pénzforgalmi termékeit (2. fejezet), elemezzük az egyes termékek igénybevételét, postai elszámolási gyakorlatát, előnyeit és hátrányait (3. fejezet), megbecsüljük a Magyar Posta Zrt. („Magyar Posta” és „Posta”) által élvezett kamatjövödelmeket és a pénzforgalmi szolgáltatásokból eredő bevételeket (4. fejezet). A nemzetközi trendeket az 5. fejezetben ismertetjük, a 6. fejezetben pedig összefoglaljuk a megállapításokat, levonjuk a következtetéseket és felvázoljuk a jövőképet. A mellékletben ismertetjük a postai pénzforgalmi termékek lebonyolítási rendjét, ideértve a kapcsolódó legfontosabb bizonylatokat és a részletes folyamatábrákat.

² A belföldi postautalványhoz hasonló szolgáltatást nyújt a Western Union is, amely készpénz befizetés elfogadásával juttat el pénzt.

2. A Magyar Posta Zrt. és főbb pénzforgalmi termékei

1. keretes írás: A Magyar Posta Zrt. bemutatása

A Magyar Posta Zrt. 13,5 milliárd Ft alaptőkével rendelkező, 100%-os állami tulajdonban lévő, zártkörűen működő részvénytársaság, amelyben a Magyar Nemzeti Vagyongazdálkodó Zrt. gyakorolja a tulajdonosi jogokat. A Nemzeti Hírközlési Hatóság látja el a postai hatósági feladatokat, engedélyezi, illetve nyilvántartásba veszi a postai szolgáltatásokat és szolgáltatókat, valamint jóváhagyja a küldeményforgalmi üzletszabályzatot. Az MNB – a jegybanktörvényben és a vonatkozó jegybanki rendeletekben foglaltaknak megfelelően – a pénzforgalomra, a bankjegyekre és az érmékre, valamint az általa előírt adatszolgáltatásokra vonatkozóan gyakorol ellenőrzési jogkört a Magyar Posta Zrt. felett.

A Magyar Posta Zrt. – meghatározott levél-, reklám-, csomagküldeményekkel, hivatalos iratokkal, postai értékcikkekkel kapcsolatos postai szolgáltatás mellett – postai pénzforgalmi közvetítői tevékenység végzésére és belföldi postautalvány-szolgáltatás nyújtására is kötelezett a postáról szóló 2003. évi C. törvény alapján.³ A törvény e két utóbbi tevékenységet illetően úgy rendelkezik, hogy a Magyar Posta Zrt. köteles ezeket az ország egész területén nyújtani. Összhangban azzal, hogy a postai szolgáltatások ellátásáról és minőségi követelményeiről szóló 79/2004 (IV. 19.) Korm. rendelet részletesen előírja az ún. egyetemes postai szolgáltatások⁴ területi és időbeli hozzáférhetőségére vonatkozó követelményeket, biztosítható, hogy még a hatszáz lakosnál kisebb lélekszámú településeken is legyen helyben valamilyen lehetőség az érintett postai szolgáltatások igénybevételére.

A postai pénzforgalmi szolgáltatások a Magyar Posta Zrt. tevékenységében fontos szerepet töltenek be. (A megbízások alapon végzett pénzügyi közvetítéssel együtt e szolgáltatások jelenleg a Magyar Posta Zrt. árbevételének több mint 30%-át eredményezik.) Szemben az egyetemes postai és a fenntartott szolgáltatással⁵, a Magyar Posta Zrt. valójában nem élvez monopolhelyzetet a postai pénzforgalmi szolgáltatások terén. A Western Union is biztosít a postautalványhoz hasonló szolgáltatást, azaz készpénzbefizetés elfogadásával belföldre és külföldre is eljuttat pénzt. A postai pénzforgalmi szolgáltatásokkal szemben azonban nem annyira a Western Union szolgáltatása, mint sokkal inkább a hitelintézeti termékek/szolgáltatások támasztják a nagy versenyt.

A Magyar Posta Zrt. pénzforgalmi tevékenysége – a pénzforgalom lebonyolításáról szóló 21/2006 MNB elnöki rendelet, valamint az általa elfogadott és meghirdetett pénzforgalmi üzletszabályzat szabta keretek között – mindenkor üzleti érdekeinek megfelelően zajlik. Ennek során versenytársainál lényegesen nagyobb infrastruktúrára támaszkodhat, hiszen közel 3000 postahely és 5425 db postai POS-terminál működik az országban (miközben összesen 3445 hitelintézeti fiók és 4623 db ATM van Magyarországon). Különösen a nagyobb forgalmú postahelyek nyitvatartási ideje illeszkedik jól a fogyasztók igényeihez, jelenleg több mint 200 olyan postahely van, amely rövidebb-hosszabb ideig szombaton is nyitva tart, sőt 26 vasárnap is,⁶ ezen belül egy posta⁷ a hét minden napján, napi 24 órát. A Magyar Posta Zrt.-n belül a Posta Elszámloló Központ (PEK) számol el a szerződéses partnerekkel, rendezi a kapcsolódó pénzügyi kötelezettségeket, teljesíti a vállalt adatszolgáltatási kötelezettségeket a hálózatról visszaérkezett bizonylatok és jelentések feldolgozásával, ellenőrzésével, valamint közreműködik a postahelyek készpénzfellegének hálózaton belüli átcsoportosításában.

A Magyar Posta Zrt. pénzforgalmi tevékenységében messze a készpénz-átutalási megbízás teljesítése jelenti a legnagyobb forgalmi tételt, amit a nyugellátási és a kifizetési utalvány kifizetése követ.⁸

³ A 2. keretes írásban összefoglaljuk a 2009. november 1-jén hatályba lépő szabályozás hatását a Magyar Posta Zrt.-re.

⁴ A 2 kilogrammot meg nem haladó tömegű belföldi és nemzetközi levélküldeményekkel, címzett reklámküldeményekkel és nyomtatványokkal, illetve a 20 kilogrammot meg nem haladó tömegű belföldi és nemzetközi postacsomagokkal, címzett reklámküldeményekkel és nyomtatványokkal, valamint a vakok írását tartalmazó 7 kilogrammot meg nem haladó tömegű belföldi és nemzetközi levélküldeményekkel kapcsolatos postai szolgáltatás.

⁵ Legfeljebb 50 gramm tömegű belföldi és nemzetközi levélküldeményekkel, címzett reklámküldeményekkel kapcsolatos szolgáltatás, ha a szolgáltatás díja alacsonyabb, mint az egyetemes szolgáltatás leggyorsabb szolgáltatási kategóriájának első súlyfokozatába tartozó levélküldemény díjának a két és félszerese.

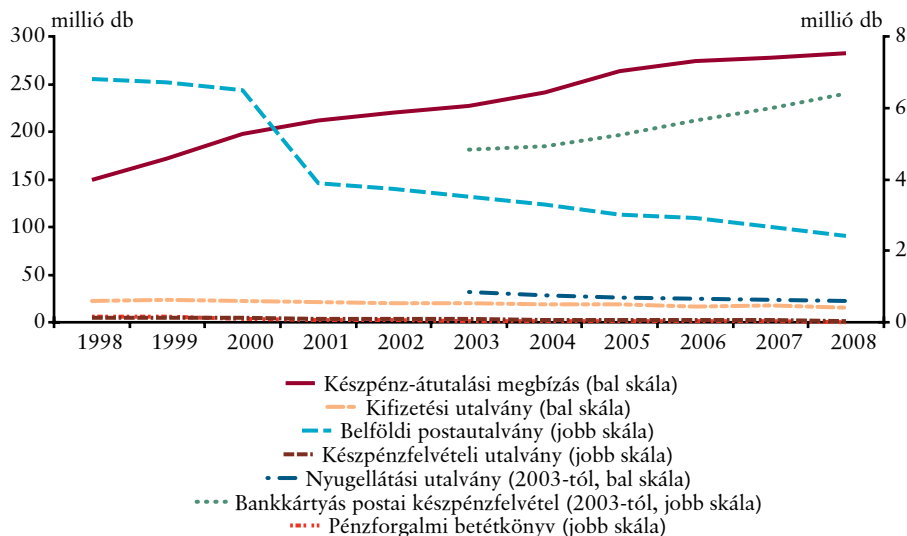
⁶ Jellemzően nagyobb városokban lévő vagy környékükbeli bevásárlóközpontokban (Budapest, Budaörs, Budakalász, Törökbálint, Dunakeszi, Fót, Kecskemét, Szolnok, Békéscsaba, Szeged, Debrecen, Miskolc, Székesfehérvár, Győr, Pécs).

⁷ Budapest (Fogarasi úti TESCO posta).

⁸ Az adatok nem azonos időszakra vonatkoznak, de a tendenciák jobb érzékeltetése érdekében azoknál a termékeknél, ahol erre lehetőség volt, bemutatjuk az 1998-ra és azt követő évekre vonatkozó adatokat is.

3. ábra

Éves tranzakciós mennyiség

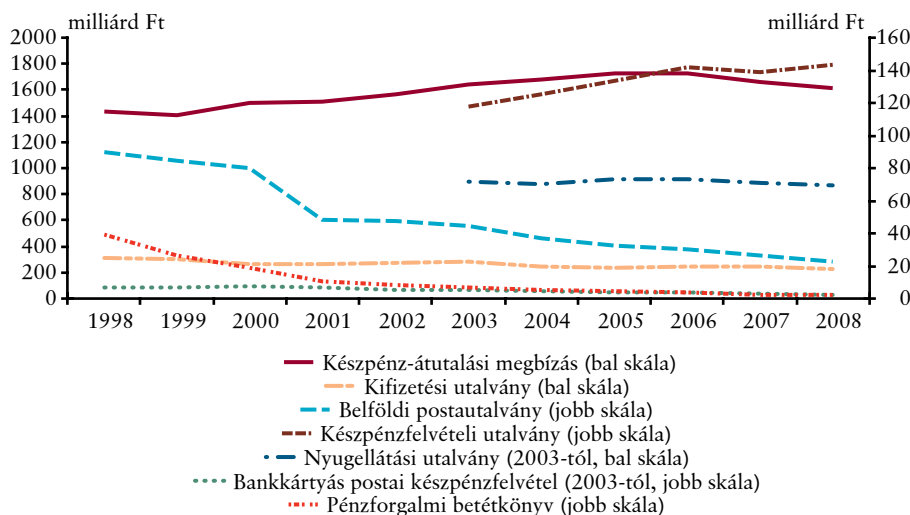
Forrás: MNB.

A készpénz-átutalási megbízással a Magyar Posta Zrt. bankszámlára való készpénzbefizetést fogad el és számol el a hitelintézetekkel (elsősorban közüzemi és távközlési számlák kiegyenlítésére), a nyugellátási utalvánnyal a Magyar Államkincstár (MÁK) által biztosított források terhére – a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság (NYUFIG) megbízásából – készpénzben nyugellátást fizet ki, míg a kifizetési utalvánnyal a Posta – a hitelintézeti számlatulajdonos vagy a hitelintézet megbízásából – a számlatulajdonos bankszámlájának terhére készpénzkifizetést teljesít harmadik személyek számára (elsősorban szociális kifizetésekhez kapcsolódóan). (E három termék éves forgalmi adatait a 3. és 4. ábra a bal skála szerint mutatja.) Lényegesen kisebb a bankkártya, készpénzfelvételi utalvány és a pénzforgalmi betétkönyv használatával saját bankszámláról történő postai készpénzfelvétel, valamint a belföldi postautalvány alapján történő pénzküldés, amiknek a forgalmi adatait a 3. és 4. ábra mutatja a jobb skála szerint.

A két ábra stagnáló vagy erősen visszaeső forgalmat mutat a pénzforgalmi termékek többségénél. Az általános trendtől eltér – az ábrák bal skálája szerint mutatott – készpénz-átutalási megbízás és – az ábrák jobb skálája szerint mutatott – bankkártya

4. ábra

Éves tranzakciós érték összehasonlítható (1998. évi) árszinten

Forrás: MNB.

használatával történő postai készpénzfelvétel. A készpénz-átutalási megbízás esetén a forgalom mennyisége évről évre dinamikusan növekszik, sőt a forgalom összehasonlítható árszinten figyelembe vett értéke is a vizsgált időszak nagyobb részében – egészen 2006-ig – növekedett. A bankkártya használatával történő postai készpénzfelvétel mennyiségében minden évben, míg összehasonlítható árszinten figyelembe vett értéken jellemzően emelkedik.

A termékek többségénél jellemző, hogy a Magyar Posta Zrt. pénzforgalmi tevékenysége során változik a pénz formája, a Posta az egyik oldalon készpénzt, míg a másik oldalon számlapénzt használ.⁹ A készpénz a készpénz-átutalási megbízásnál a befizetői oldalon, míg a többi terméknél a kifizetői oldalon jelenik meg.¹⁰ A Magyar Posta Zrt. a szükséges ellenőrzéseket követően az átvett készpénz egy részét az adott postahelyen valamely postai szolgáltatáshoz kapcsolódóan kifizetésre felhasználja,¹¹ a felesleget kisebb részben postahelyei között átcsoportosítja, nagyobb részt pedig számlapénzzé konvertálja a bankközi készpénzpiacra vagy az MNB-be történő befizetésen keresztül. A Magyar Posta Zrt. tehát nemcsak a számlapénz-, hanem a készpénzforgalomban is jelentős szereplő.

A termékek egy részénél (kaspénz-átutalási megbízás, nyugellátási és belföldi postautalvány) a Magyar Posta Zrt. minden esetben a kifizetés előtt, tehát előre kapja meg a lebonyolítandó szolgáltatás fedezetét, míg a többi termék esetében (kifizetési és készpénzfelvételi utalvány, bankkártya, valamint pénzforgalmi betétkönyv használatával történő készpénzkifizetésnél) megállapodástól függően vagy előre kap fedezetet, vagy a kifizetésekhez egyéb bevételeket felhasználva, utólag számol el a megbízóval. Ennek megfelelően, a Magyar Posta Zrt. a termékek egy részénél kamatjövedelmet (floatot) élvezhet az előre megkapott fedezet miatt.¹² A Magyar Posta Zrt. ügyfelei között hitelintézetek, a MÁK, az önkormányzatok, a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság mellett számos vállalkozás és nagyon sok magánszemély található. A Magyar Posta Zrt. tagként csatlakozott a nagy értékű, sürgős fizetések kiegyenlítésére kifejlesztett, magyar valós idejű bruttó elszámolási rendszerhez, a VIBER-hez is. A 2. keretes írásban összefoglaljuk a 2009. november 1-jén hatályba lépő új szabályozás hatását a Magyar Posta Zrt.-re, a következőkben pedig egyenként vesszük sorra az egyes pénzforgalmi termékeket.

2. keretes írás: A 2009. november 1-jén hatályba lépő új szabályozás hatása a Magyar Posta Zrt.-re

2009. november 1-jén lép hatályba a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény, valamint a posta- és a hitelintézeti törvény módosítása, továbbá a pénzforgalom lebonyolításáról szóló új, 18/2009 (VIII. 6) MNB rendelet, amelyek a Magyar Posta Zrt.-re vonatkozó jogszabályi előírásokat is módosítják.

A pénzforgalmi törvény a Posta Elszámoló Központot működtető intézményként, tulajdonképpen pénzforgalmi szolgáltatóként nevesíti a Magyar Posta Zrt.-t, sőt a módosuló postatörvény 2009. november 1-jétől az ország egész területén három nevesített pénzforgalmi szolgáltatás nyújtására és azok érdekében Posta Elszámoló Központ működtetésére kötelezi a Magyar Posta Zrt.-t. A három nevesített pénzforgalmi szolgáltatás közé tartozik a készpénz-átutalási megbízások teljesítése („a fizetési számla megnyitása nélkül a fizető fél által befizetett pénz átutalása a kedvezményezett vagy a kedvezményezett megbízásából eljáró pénzforgalmi szolgáltató részére abból a célból, hogy a pénz a kedvezményezett részére kifizetésre kerüljön”), a fizetési számlára történő készpénzbefizetést lehetővé tevő szolgáltatás és a fizetési számláról történő készpénzkifizetést lehetővé tevő szolgáltatás. Ezen túlmenően a Magyar Posta Zrt. jogosult bármely további pénzforgalmi szolgáltatás nyújtására.

A Magyar Posta Zrt. pénzforgalmi szolgáltatóként/intézményként a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének prudenciális és szakmai ellenőrzése alá kerül, és így meg kell felelnie a pénzforgalmi intézményeknek/szolgáltatóknak (rajta kívül a hitelintézeteknek, az ilyen tevékenységre vállalkozó és külön engedélyt beszerző mobilcégeknek) előírt tájékoztatói és elszámolási szabályoknak (a speciális prudenciális követelmények mellett).

A hagyományos postai pénzforgalmi termékekkel összefüggésben az új elszámolási szabályok közül a következők emelendők ki. (1) Biztosítani kell, hogy a fizetési megbízás keretében befizetett készpénz a megbízás átvételét követő munkanap végéig a kedvezményezett pénzforgalmi szolgáltatójának a számláján jóváírására kerüljön (papír alapú megbízás esetén ez a határidő egy munkanappal meghosszabbodhat). (2) A fizetési

⁹ A belföldi postautalványnál nem jellemző, de nem is kizárt a pénz formájának változása.

¹⁰ A belföldi postautalványnál jellemzően mindkét oldalon.

¹¹ Havran Dániel kifejti, hogy a postahelyek bizonyos döntési mozgástérrel rendelkeznek helyi szintű készpénzgazdálkodásban, és különböző viselkedési szokásokat mutatnak, így egyebek mellett vannak „felhalmozó, visszaküldő vagy maguknak való posták” (Havran, 2008).

¹² Másutt – ahol nem kapja meg előre a fedezetet – kamatvesztéséget szenved el.

si megbízás azon a napon teljesül, amikor a pénzüsszeget a kedvezményezett fizetési számláján jóváírják (hat hónapos türelmi időszak lejártá után, 2010. május 1-jén lép hatályba). (3) A fizetési megbízás keretében a számlatulajdonos által befizetett készpénzt haladéktalanul kell a kedvezményezett számláján jóváírni (és kamatot ezen naptól számítani). Az (1) pontban kiemelt szabály arra utal, hogy a készpénz-átutalási megbízások esetében a Magyar Posta Zrt. ügyfele nem a szolgáltató (beszedő), hanem a készpénz-átutalási megbízást befizető magánszemély vagy vállalkozás lesz, míg a (2) pontban kiemelt szabály eltörli azt a rendelkezést, miszerint a készpénz-átutalási megbízások postai befizetése teljesítésnek számít.

3. Egyes pénzforgalmi termékek

Azon pénzforgalmi termékekre (készpénz-átutalási megbízásra, nyugellátási, kifizetési és belföldi postautalványra, valamint bankkártyás postai készpénzfelvételre) vonatkozó statisztikai adatokat az igénybevevők jellemző csoportjára (az összes háztartásra, az összes nyugdíjasra, illetve a teljes lakosságra) vetítve mutatjuk be, ahol a lakossági végfelhasználók a meghatározóak.

3.1. KÉSZPÉNZ-ÁTUTALÁSI MEGBÍZÁS („SÁRGÁ CSEKK”)

Készpénz-átutalási megbízás keretében a Magyar Posta Zrt. bankszámla javára történő készpénzbefizetést fogad el és számol el a hitelintézetekkel (az érintett szolgáltatók/ beszedők bankjával).¹³

3. keretes írás: A készpénz-átutalási megbízás teljesítésének egyszerűsített folyamata

A folyamat első lépéseként az ügyfél a postahelyen feladja a készpénz-átutalási megbízást (befizeti ott a készpénzt, visszakapja a feladóvénynt). A 2. lépésben a postahelyekről a befizetett készpénz-átutalási megbízás feldolgozásra átkerül a PEK-be, ahol a 3. lépésben a Posta hitelintézetenként naponta elszámolja a készpénz-átutalási megbízással befizetett összeget az adott hitelintézettel lebonyolított teljes pénzforgalom keretében. A 4. lépésben a Magyar Posta Zrt. és a hitelintézet a teljes forgalom egyenlegét rendezi: a tartozásban lévő fél átutalja a nettó napi egyenleget a VIBER-en keresztül, végül a szolgáltató bankja jóváírja a szolgáltató pénzforgalmi bankszámláját. (Részletesebb folyamatleírás és a „sárga csekk” mintája megtalálható a Melléklet 1. pontjában.)

5. ábra

A készpénz-átutalási megbízás teljesítésének egyszerűsített ábrája

A készpénz-átutalási megbízások nagyrészt a közüzemi (mennyiségben: 22%, értékben: 20%) és a távközlési számlákhoz (21%, illetve 13%), hiteltörlesztéshez (elsősorban áruvásárlási hitelek törlesztéséhez) és biztosítási díjakhoz (a kettő együtt mennyiségben és értékben egyaránt 11%) kötődnek, de a Posta külön nem figyeli az önkormányzati jellegű adók és illetékek befizetését. Vélelmezhetően a fennmaradó részből (mennyiségi alapon: 46%, értékalapon: 56%) nagy arányt képviselhet az adók és az illetékek befizetése.¹⁴

2008-ban egy magyar háztartás¹⁵ átlagosan 74 db készpénz-átutalási megbízást adott fel összesen 811 ezer Ft értékben (ami havonta 6,2 db készpénz-átutalási megbízást és közel 74 ezer Ft-ot jelent).

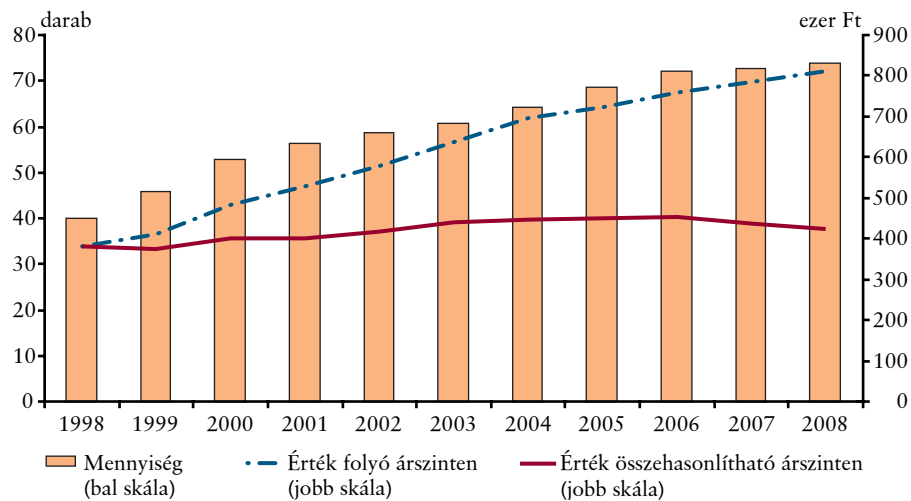
¹³ Újabban egyes ATM-eknél is be lehet fizetni a „sárga csekket”, de ez lényegét tekintve ATM-en keresztüli utalást jelent, így külön nem foglalkozunk ezzel a befizetési lehetőséggel.

¹⁴ 4-500 ezer számlaszámhoz kapcsolódnak a befizetések, ezért nem ismert a teljes bontás. Az adók és az illetékek mellett az egyéb lehetséges célok között szerepelhet pl. az adományok gyűjtése is.

¹⁵ Természetesen ez csak az átlagszámításhoz kapcsolódó kategória, a készpénz-átutalási megbízások használatát az összes magyarországi háztartásra vetítettük.

6. ábra

Egy háztartásra jutó készpénz-átutalási megbízások évenkénti mennyisége (darabban) és értéke (ezer Ft-ban)

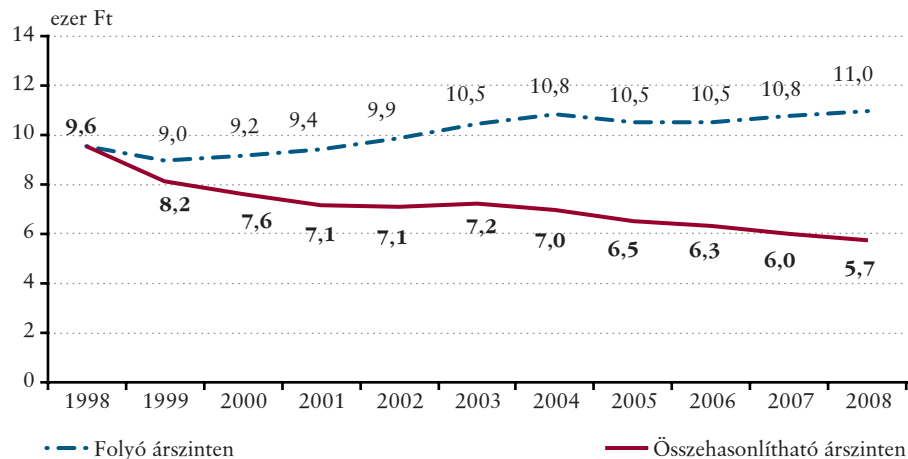

Forrás: MNB.

1998 és 2008 között az egy háztartásra jutó készpénz-átutalási megbízások mennyisége összesen 85,2%-kal, míg értékük összehasonlítható árszinten 11,2%-kal emelkedett. A legnagyobb növekedés az időszak elején következett be, ami mennyiségben 1999-ben és 2000-ben egyaránt évi 14,9%, míg értékben (összehasonlítható árszinten) 2000-ben 7,1% volt. Az átlagos tranzakciós érték 1998 és 2008 között folyó árszinten összesen 14,8%-kal nőtt, míg összehasonlítható árszinten 39,9%-kal csökkent.

7. ábra

A készpénz-átutalási megbízások átlagos értéke folyó és összehasonlítható árszinten

Forrás: MNB.

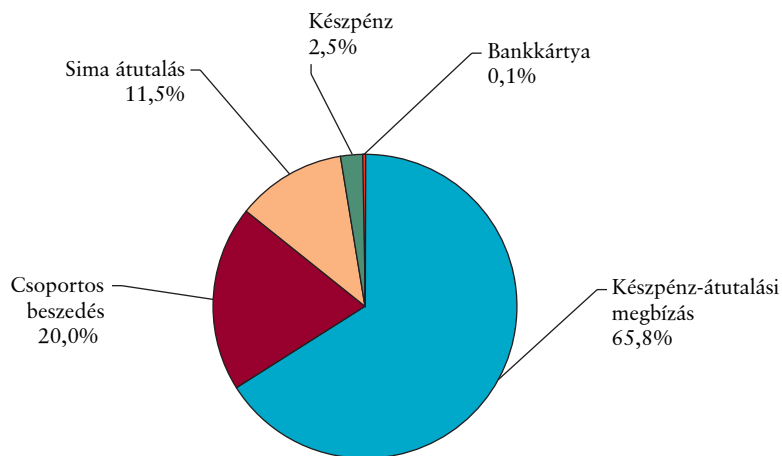
A folyó árszinten vett átlagos tranzakciós érték szerény emelkedése jelzi, hogy a magasabb összeget befizetők egy része más fizetési módra tér át.

A lakosság – a készpénz-átutalási megbízás után – leggyakrabban csoportos beszedési megbízás útján egyenlíti ki a közüzemi és a távközlési számláit. 2008 szeptemberében végzett nem reprezentatív felmérés¹⁶ szerint a forgalommal súlyozott közüzemi számlák kiegyenlítése a 8. ábra szerint oszlik meg.

¹⁶ Faludi L.–Gergely A.–Kostenszky P.–Prágay I. (Magyar SEPA Egyesület) (2008).

8. ábra

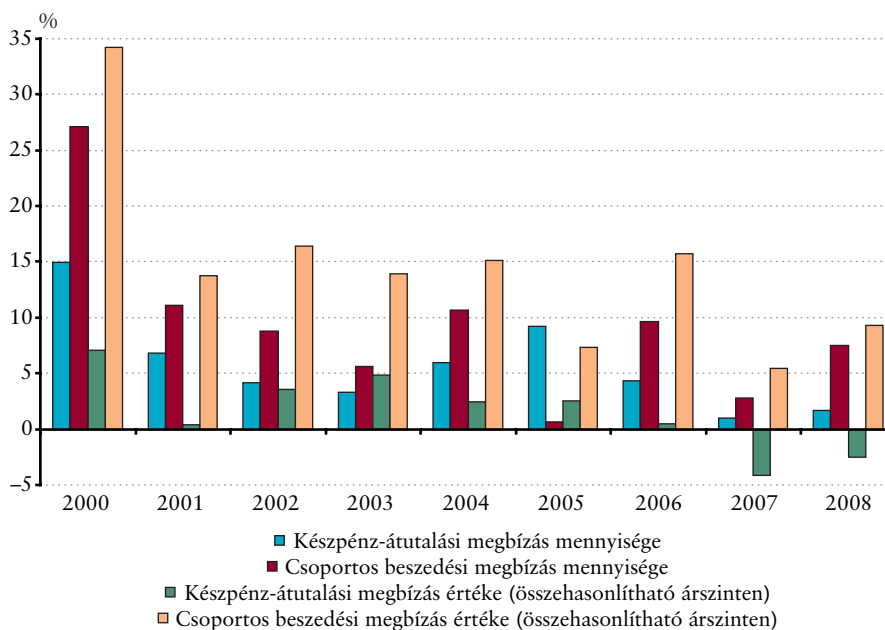
Közüzemi számlák kiegyenlítése fizetési módok szerint 2008-ban

Forrás: Magyar SEPA Egyesület.

9. ábra

A készpénz-átutalási és a csoportos beszedési megbízások mennyiségének és értékének változása az előző évhez képest

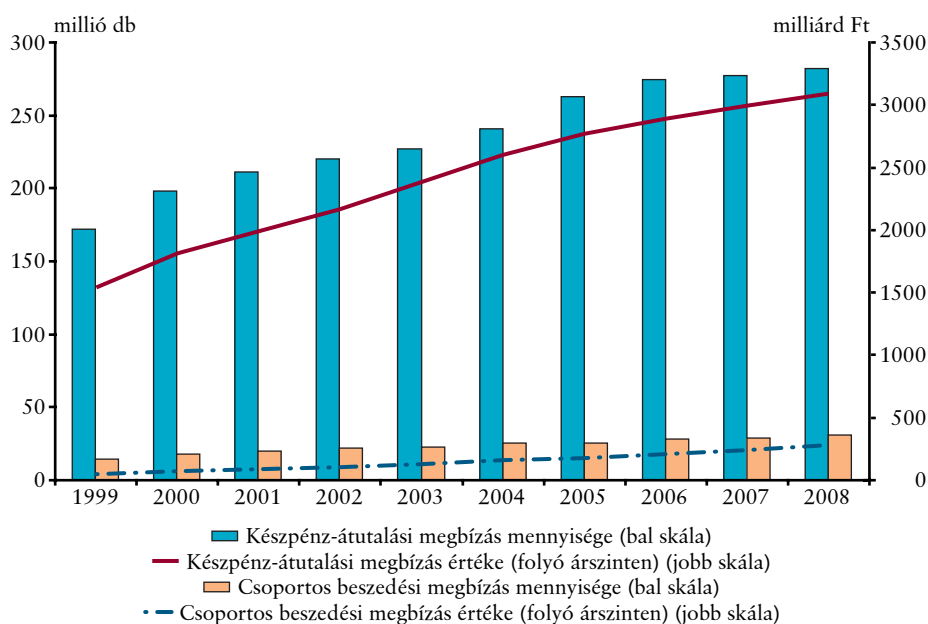

Forrás: MNB.

A csoportos beszedési megbízások használata az értéket tekintve minden évben, a mennyiséget tekintve pedig 2005. év kivételével minden évben nagyobb ütemben növekszik, mint a készpénzátutalásoké, az ütemkülönbség az értéket illetően lényegesen nagyobb, mint a mennyiséget illetően. Az ütemkülönbség ellenére a csoportos beszedési megbízások teljesítése mind mennyiségében, mind értékében messze elmarad a készpénz-átutalási megbízásokétól, hiszen 2008-ban a teljesített csoportos beszedési megbízások a mennyiséget tekintve a készpénz-átutalási megbízások 11%-át, míg az értéket tekintve 9%-át teszik ki.

10. ábra

A készpénz-átutalási és a csoportos beszedési megbízások mennyiségének és értékének évenkénti mennyisége (millió darabban) és értéke (milliárd Ft-ban)

Forrás: MNB.

A Magyar Posta Zrt. egyrészt a készpénz-átutalási megbízás teljesítésének alapjául szolgáló bizonylat (lásd a Melléklet 1. pontját) előállításáért,¹⁷ másrészt a szolgáltatás lebonyolításáért számít fel díjat. Az előállítási díj a megrendelt mennyiségtől függ. A díj mértéke 2008-ban 4,80–9,60 Ft volt, míg 2009 első felében 5,00–9,80 Ft, illetve 2009 második felében 5,21–10,21 Ft. (Az alsó határ tízezer darab felett, míg a felső határ ezer darabig érvényes. Az ezer darab és tízezer darab közötti megrendelés díja 2008-ban 6,60 Ft, 2009 első felében 6,80 Ft, majd 2009 második felében 7,08 Ft.) A szolgáltatási díj 2008-ig két elemből állt: az egyik díj a befizetési összegek 3,60%-a, míg a másik díj 66–87 Ft/db,¹⁸ ami nem a befizetések összegétől, hanem az adatátadás tartalmától és módjától, valamint a készpénz-átutalási megbízások előre történő kitöltésének mértékétől függ.

1. táblázat

A készpénz-átutalási megbízás esetében a befizetési összegtől független díjelem részletezése

Adatátadás tartalma/módja	Kizárólag adathordozón	Kizárólag leporellón	Adathordozón és leporellón egyaránt
Bizonylatok vagy azok másolata nélkül	66–70 Ft/db*	74–83 Ft/db*	80–82 Ft/db*
A bizonylat egy részének vagy egészének másolatával	74 Ft/db**	81–87 Ft/db***	

Forrás: Magyar Posta hirdetménye.

* Az előre történő teljes gépi kitöltés esetén az alsó értékhatár, míg hiányos gépi kitöltés esetén a felső értékhatár érvényes.

** Bizonylat elektronikus adatállománya és képe.

*** A befizető neve és címe rovat másolata esetén 81 Ft. A befizető neve és címe, valamint a közlemény rovat másolata esetén 83 Ft, a teljes bizonylat kicsinyített méretű másolata esetén 85 Ft, a teljes bizonylat eredeti méretű másolata esetén 87 Ft.

¹⁷ A bizonylat más forrásból is beszerezhető.

¹⁸ A díj 2009-ben változott, hogy a befizetési összeg után felszámítandó 3,60%-kal együtt a fizetendő teljes díjnak minimum 95 Ft-ot el kell érnie. Az egy munkanap alatt teljesítendő expressz készpénz-átutalási megbízás díja 2008-ban 197, míg 2009-ben 210 Ft (a befizetési összege szerinti 3,60%-a mellett).

A bizonylatok előállítás díját közvetlenül a szolgáltatók (beszedők), míg a szolgáltatás díját közvetlenül a hitelintézetek viselik, amelyek a legtöbbször a saját díjaik felszámítása mellett terhelik tovább a postai díjat a szolgáltatókra (beszedőkre).¹⁹ 2008 őszén sajtóhírek jelentek meg arról, hogy egyes szolgáltatók alkalmanként 75–120 Ft-tal terhelik azon ügyfeleiket, akik készpénz-átutalási megbízással fizetik be számláikat.²⁰ Sem a szolgáltatók (beszedők), sem a fogyasztók (a készpénz-átutalási megbízást feladó személyek) nem fizetnek szolgáltatási díjat a Magyar Postának a készpénz-átutalási megbízás teljesítéséért, de a szolgáltatás díja beépül az alapszolgáltatás árába.

A Magyar Posta Zrt. a fogyasztóktól a készpénz-átutalási megbízások keretében átvett készpénzt két munkanapon²¹ belül vállalja a szolgáltatók (beszedők) számlavezetőinek pénzforgalmi bankszámláján jóváírni. Az elszámolás valójában nem bruttó, hanem nettó alapon történik, mert a Magyar Posta Zrt. a hitelintézetekkel (ideértve a MÁK-ot is) megkötött szerződési alapján lebonyolított teljes be- és kifizetési forgalom (készpénz-átutalási megbízás, expressz készpénz-átutalási megbízás, kifizetetlen kifizetési utalványok, telepítésre érkezett belföldi utalványok, POS-terminálokra történő bankkártya elfogadás, készpénzfelvételi utalvány, hitelintézeti készpénzellátás és készpénzfelesleg-befizetés) egyenlegét az elszámolások átadásának – szolgáltatásonként eltérő – napján naponta rendezi, postai tartozás esetén átutalja a tartozást, míg postai követelés esetén kéri a tartozás átutalását.

A fentiekből következően, a Magyar Posta Zrt. gyakorlatilag két munkanapig használhatja a készpénz-átutalási megbízások keretében átvett készpénzt: a feldolgozást és az esetleges szállítást követően felhasználhatja azt más szolgáltatásaihoz kapcsolódó készpénzes kifizetéseikhez vagy számlapénzzé konvertálhatja (a bankközi készpénzpiacra, illetve az MNB-be történő befizetés révén). A kamatjövedelem realizálása a készpénz-átutalási megbízások keretében közvetve valósul meg, mivel a Magyar Posta Zrt.-nek nem kell más szolgáltatásainak teljesítéséhez szükséges készpénzigény kielégítésére számlapénzt áldozni. A kamatjövedelem tényleges mértékét értelemszerűen csökkenti a befizetett készpénz feldolgozásának, szállításának és tárolásának költsége, amit bizonyos mértékben akkor is viselnie kell, ha a befizetett készpénzt hálózatán belül készpénzes kifizetéseikhez felhasználja, de még inkább akkor, ha a befizetett készpénzt számlapénzzé konvertálja.

A készpénz-átutalási megbízások széles körű használata indokoltá teszi a termék előnyeinek és hátrányainak számbavételét.

2. táblázat

A készpénz-átutalási megbízás előnyei és hátrányai

	Előnyök	Hátrányok
Magyar Posta Zrt. szempontjából	<ul style="list-style-type: none"> – Bevezetett termék – Jól gépesített központi feldolgozás – A díjbevétele és a kamatjövedelem 	<ul style="list-style-type: none"> – A készpénzkezelés költségei
Fogyasztók szempontjából	<ul style="list-style-type: none"> – Ismert termék – A számla ellenőrzésének halaszthatósága a befizetés időpontjáig – A befizetés halaszthatósága a szolgáltató által tolerált határidőig – A postai befizetés időpontja a fizetési kötelezettség teljesítésének minősül – Általánosan elfogadott bizonylat a teljesítésről 	<ul style="list-style-type: none"> – Személyes befizetés szükségessége – Készpénzfelvétel szükségessége (a postai készpénzes befizetés teljesítéséhez) – A szolgáltatás költségeinek túlnyomó része rejtett
Szolgáltatók (beszedők) szempontjából	<ul style="list-style-type: none"> – Bevezetett termék – Végponttól végpontig terjedő automatikus feldolgozás lehetősége – Olyan fogyasztók elérésének lehetősége, akik nem rendelkeznek bankszámlával, vagy az adott kifizetésre nem kívánnak bankszámlát igénybe venni 	<ul style="list-style-type: none"> – A szolgáltatás költségei
Hitelintézetek szempontjából	<ul style="list-style-type: none"> – Bevezetett termék 	<ul style="list-style-type: none"> – A banki termékek (csoportos beszedési megbízás, átutalás) versenytársa
Társadalom egésze szempontjából	<ul style="list-style-type: none"> – Bevezetett termék – Valamennyi fogyasztó elérésének lehetősége 	<ul style="list-style-type: none"> – Készpénzigényes – Vállalkozások esetében ronthatja az üzleti tevékenység átláthatóságát – A szolgáltatás költségei a fogyasztók számára rejtve maradnak, ezért torzíthatja az optimális fogyasztói döntést

¹⁹ Több hitelintézet által nyilvánosságra hozott hirdetmény, kondíciós lista utal erre.

²⁰ Bankkártya Hírlevél 2008. szeptember 8-i száma.

²¹ Az expressz készpénz-átutalási megbízás esetében 1 munkanap alatt.

3.2. NYUGELLÁTÁSI UTALVÁNY

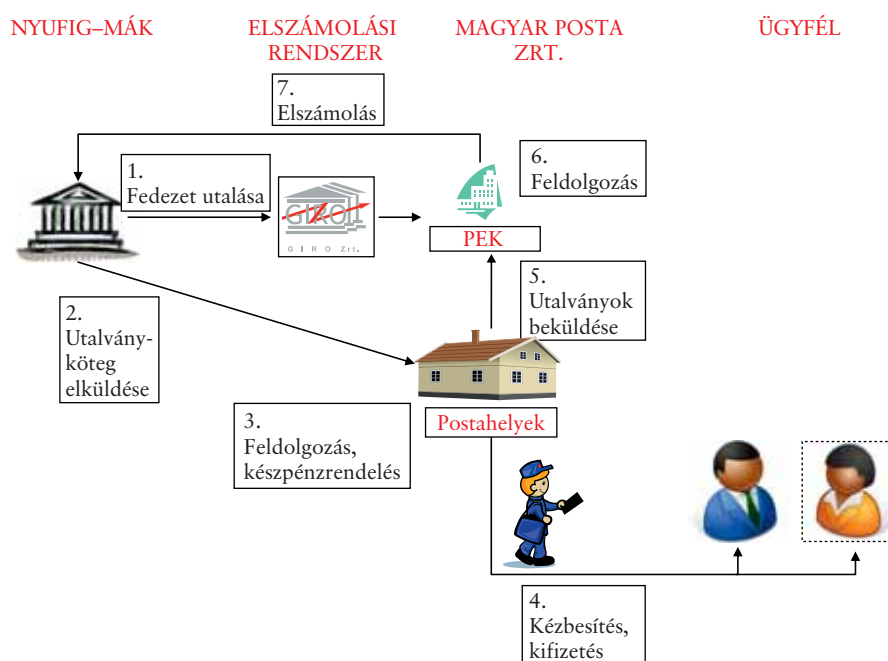
A Magyar Posta Zrt. készpénzben fizeti ki a nyugellátási utalványt a nyugdíjfolyósító szervek megbízása szerint az általuk előre biztosított fedezet alapján.

4. keretes írás: A nyugellátási utalvány postai kifizetésének egyszerűsített folyamata

A 1. lépésben a MÁK a Bankközi Klíring Rendszeren (BKR)²² keresztül átutalja a Magyar Posta Zrt.-nek a kifizetendő nyugellátás fedezetét, a 2. lépésben a NYUFIG megküldi a Magyar Posta Zrt.-nek a kifizetendő utalványokat. A 3. lépésben megtörténik az utalványok szétosztása a kifizető postahelyek között és a kifizetés teljesítéséhez szükséges készpénz megrendelése. A 4. lépésben kerül sor a kifizetésre. Az 5. lépésben a postahelyek a PEK-nek feldolgozás céljából beküldik a kifizetett és a kifizetetlen utalványokat. A 6. lépésben a PEK elszámol a MÁK-kal és a NYUFIG-gal, szükség szerint visszautalva a MÁK-nak a kifizetetlen utalványok fedezetét. (Részletesebb folyamatleírás található a Melléklet 2. pontjában.)

11. ábra

A nyugellátási utalványok kifizetésének egyszerűsített ábrája

A Magyar Posta Zrt. 2008-ban egy nyugdíjszerű ellátásban részesülő személyre vetítve összesen 547 ezer Ft értékben 7,4 darab utalványt fizetett ki.²³ A postai úton kifizetett nyugellátási utalványok mennyisége folyamatosan csökken, míg a kifizetett összeg összehasonlítható árszinten kisebb hullámzást mutat (2005-ben és a 2006-ban átmenetileg növekedett). (A nyugellátások többségében még mindig postai úton kerülnek kifizetésre, lásd később a 13. és a 14. ábrát is.)

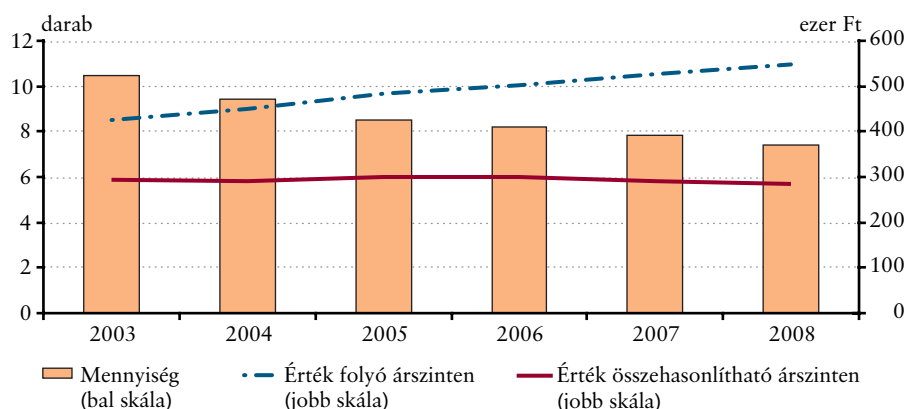
2003 és 2008 között a postai úton kifizetett nyugellátások mennyisége 29,1%-kal, míg összehasonlítható árszinten figyelembe vett értéke 2,4%-kal csökkent. Ezen csökkenés mögött egyértelműen a bankszámlára történő utalás terjedése húzódik meg.

²² A kísértékű, tömegesen előforduló fizetési megbízások elszámolására szolgáló fizetési rendszer, amelynek az üzemeltője a Giro Zrt.

²³ A többi nyugellátást nem a Magyar Posta Zrt. fizeti készpénzben, hanem a NYUFIG bankszámlára utaltatja.

12. ábra

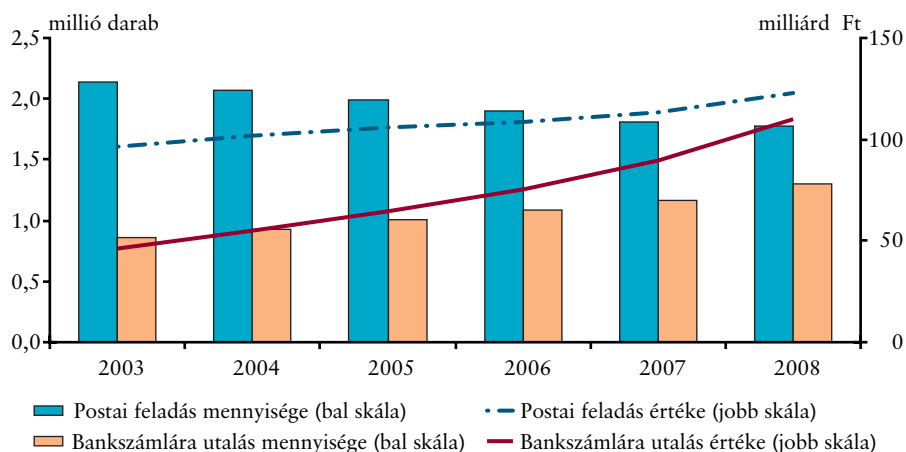
Egy nyugdíjszerű ellátásban részesülő személyre vetített, a Magyar Posta Zrt.-n keresztül kifizetett nyugellátási utalvány éves mennyisége (darabban) és értéke (ezer Ft-ban)

Forrás: MNB.

13. ábra

A december havi nyugellátások mennyisége (millió darabban) és értéke (milliárd Ft-ban) kifizetési módok szerint

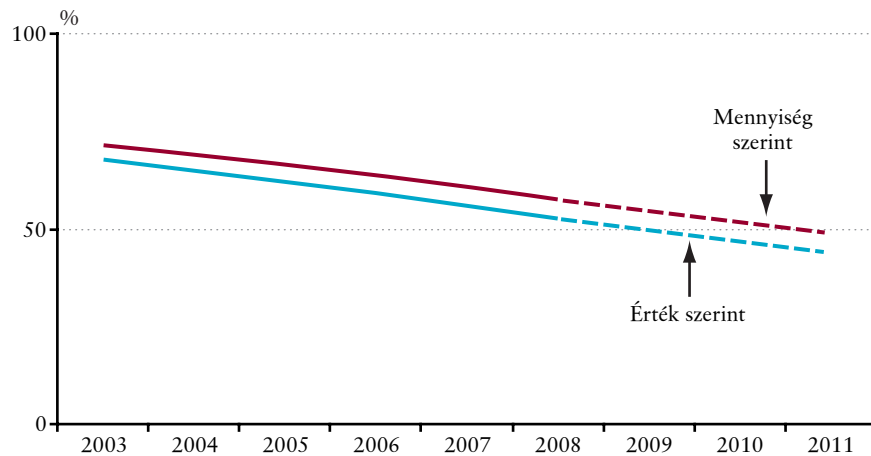
Forrás: ONYF-adatközlés.

A postai feladás aránya 2008-ban a mennyiséget illetően 57,7%, míg az értéket illetően 52,7%. A csökkenés évenkénti mértéke valamivel lassúbb ütemű a mennyiségnél, mint az értéknél, de mind a mennyiségi, mind az értékarányoknál évről-évre nagyobb mértékű a csökkenés. Ha feltételezzük, hogy a csökkenés mértéke a 2008. évi szinten marad, akkor a mennyiséget illetően 2011-ben, míg az értéket illetően 2009-ben esik 50% alá a postai feladás aránya.

14. ábra

A postai feladás tényleges és becsült aránya a december havi nyugellátások mennyiség és érték szerinti kifizetésénél

(2008-ig tényleges, 2008 után becsült)

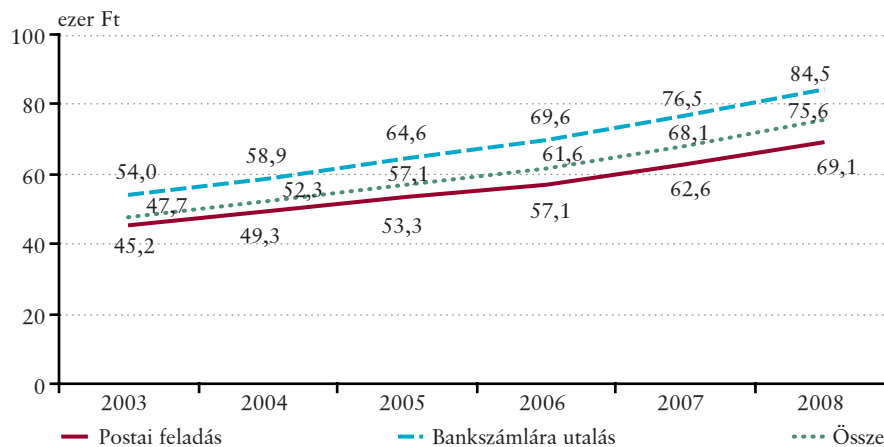

Forrás: MNB.

A postai úton kifizetett nyugellátási utalványok átlagértéke rendre a bankszámlára utalt nyugellátások átlagos értéke alatt marad.

15. ábra

A december hónapban kifizetett nyugellátások átlagos nagysága kifizetési módok szerint

Forrás: MNB-számítás ONYF-adatközlés alapján.

A Magyar Posta az Országos Nyugdíjfolyósító Igazgatóság által feladott nyugellátások száma szerint havonta kapja meg a szolgáltatás díját.²⁴

A postai úton történő nyugellátási kifizetések egyik sajátossága, hogy a nyugdíjak kifizetése nem azonos napon történik az ország egészében. A Magyar Posta Zrt. a NYUFIG-gal közösen ütemezést állít össze a nyugellátások ún. nyugdíjnaptár szerinti kifizetésére: településekre lebontva meghatározva a nyugellátások kifizetésének napját úgy, hogy a hónap végéig az ország egészében biztosított legyen a kifizetése. Másik sajátossága, hogy a Magyar Posta az adott hónap utalványkötegeit egyszerre, míg a fedezetet az elkészített ütemezéshez igazodva, naponta kapja meg.²⁵ A MÁK a fedezetet a kifizetés előtt 3 munkanappal utal-

²⁴ A díj nem nyilvános, és része a Magyar Posta és a folyósító szerv közötti megállapodásnak.

²⁵ Az átutalással fizetett nyugdíjak esetében ilyen ütemezésre nincs szükség, mivel minden kedvezményezett egyszerre kapja meg a nyugdíját.

3. táblázat**A postai úton kifizetett nyugellátás előnyei és hátrányai**

	Előnyök	Hátrányok
Magyar Posta Zrt. szempontjából	<ul style="list-style-type: none"> – Bevezetett termék – Jól gépesített központi feldolgozás – A kamatjövedelem 	<ul style="list-style-type: none"> – A készpénzkezelés költségei
Kedvezményezettek szempontjából	<ul style="list-style-type: none"> – Ismert termék – A nyugellátáshoz való hozzájutás olyan személyek számára, akik nem rendelkeznek bankszámlával vagy a nyugellátás felvételére nem kívánnak bankszámlát igénybe venni 	<ul style="list-style-type: none"> – A készpénzraktározás kockázatai és áldozati költségei – A nyugellátáshoz való hozzájutás napja a lakóhelytől (kifizetőhelytől) függ
Nyugdíjfolyósító szerv szempontjából	<ul style="list-style-type: none"> – Bevezetett termék – Olyan kedvezményezettek elérhetősége, akik nem rendelkeznek bankszámlával vagy nem kívánnak e célra bankszámlát igénybe venni 	<ul style="list-style-type: none"> – Az adminisztráció a nyugdíjnaptár összeállítására, a nyugellátási kifizetések fedezetének ütemezésére és a nyugellátási utalványok előállítására – A kamatvesztés – A szolgáltatás költségei
Hitelintézetek szempontjából		<ul style="list-style-type: none"> – A banki átutalás versenytársa
Társadalom egésze szempontjából	<ul style="list-style-type: none"> – Bevezetett termék – Megoldást kínál a bankszámlával nem rendelkezők javára történő kifizetésekre 	<ul style="list-style-type: none"> – Az adminisztráció – A szolgáltatás költségei – Nem ösztönöz a készpénzkímélésre

ja át BKR-en keresztül, tehát a fedezet – a napi egyszeri BKR-elszámolás miatt – a kifizetés előtt 2 munkanappal kerül jóváírásra a Magyar Posta Zrt. pénzforgalmi bankszámláján. A Magyar Posta Zrt. – 4 munkanapos átfutással – naponta ad tájékoztatást a kifizetésről, és utalja vissza a MÁK-nak a kifizetetlen nyugellátások összegét a készpénz-átutalási megbízásoknál említett nettó elszámolás keretében.

Fentiekből következően, a Magyar Posta Zrt. gyakorlatilag két munkanapig használhatja azt a fedezetet, amit előre megkap a MÁK-tól a nyugellátási utalványok kifizetéséhez. A kamatjövedelem tényleges mértékét értelemszerűen csökkenti, hogy közben a Magyar Postának gondoskodnia kell arról, hogy az adott postahelyeken készpénzben rendelkezésre álljon a nyugellátások napi kifizetéséhez szükséges összeg.

3.3. KIFIZETÉSI UTALVÁNY

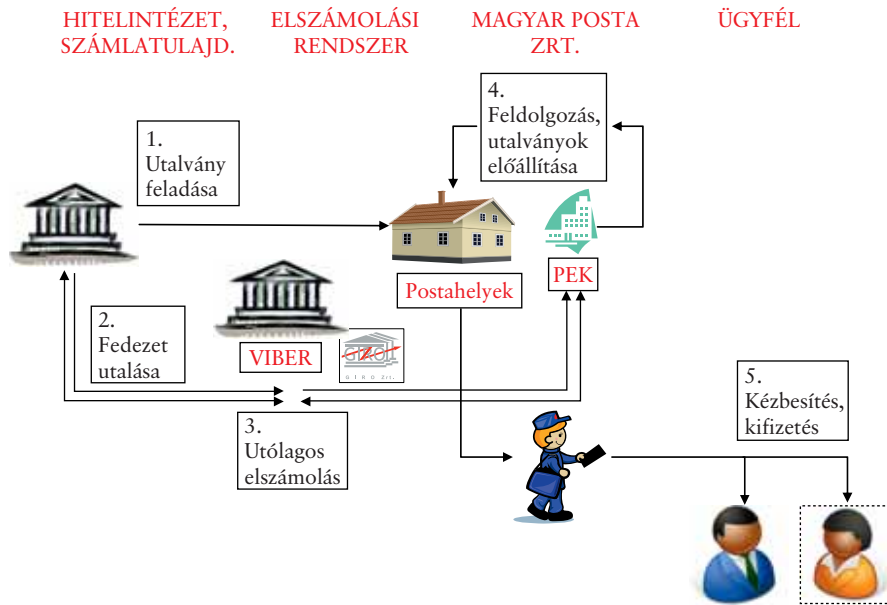
A kifizetési utalvány segítségével a hitelintézeti számlatulajdonos – vagy megbízásából a hitelintézet – a számlatulajdonos bankszámlájának terhére a Magyar Posta Zrt.-n keresztül valamely címzett részére pénzt küldhet, amit a Posta a megjelölt címhelyen kézbesít.

5. keretes írás: A kifizetési utalvány kifizetésének egyszerűsített folyamata

A folyamat 1. lépéseként a hitelintézet, illetve a számlatulajdonos (a forgalom szempontjából főleg a MÁK) feladja a kifizetési utalványt a vonatkozó fedezeti okirattal. Attól függően, hogy a Magyar Posta Zrt. és a hitelintézet (illetve a számlatulajdonos) közötti megállapodás értelmében szükséges-e a kifizetési utalvány fedezetét az utalvány feladási napján átutalni, kerül sor a 2. vagy a 3. lépésre. Ha a fedezetet az utalvány feladási napján szükséges utalni, akkor a hitelintézet, illetve a MÁK a két elszámolási rendszer egyikén keresztül átutalja a kifizetési utalvánnyal feladott összeget, ha nem, akkor a 3. lépésben a Magyar Posta Zrt. számolja el a feladást követően a feladott összeget a hitelintézettel lebonyolított teljes fizetési forgalom keretében, és a tartozásban lévő fél utalja át az egyenleget a másik félnek. A 4. lépésben – a Magyar Posta Zrt.-n belül – a PEK feldolgozza a feladott utalványokat, ellenőrzi a fedezeti okiratokat, illetve a fedezet szükség szerinti beérkezését, majd előállítja az ügyfélnek történő kifizetéshez szükséges kifizetési utalványokat. Az 5. lépésben a Magyar Posta Zrt. kézbesíti és kifizeti az ügyfélnek (a címzettnek) a kifizetési utalvánnyal feladott összeget. (Részletesebb folyamatleírás és a fedezeti okirat mintája megtalálható a Melléklet 3. pontjában.)

16. ábra

A kifizetési utalvány kifizetésének egyszerűsített ábrája

E terméket nagyjából a MÁK és az önkormányzatok használják a családi pótlék, szociális alapú juttatások, gyed, gyed, munkanélküli-segély, közmunka díjának stb. kifizetésére, kisebbrészt pedig egyéb feladók pl. a biztosítók a kártalanítási összeg, cégek munkabérek vagy egészségpénztárak táppénzek kifizetésére, ha az ügyfél nem bankszámlára kéri az összeget.

A teljes lakosságból kiindulva, a Magyar Posta Zrt. 2008-ban fejenként összesen 42,7 ezer Ft értékben 1,6 utalványt fizetett ki. A kifizetési utalványok mennyisége folyamatosan csökken (1998 és 2008 között 28,8%-kal). A kifizetett összegek összehasonlítható és folyó árszinten is kisebb hullámzást mutatnak, de a végeredményt tekintve 1998 és 2008 között az évenként kifizetett összeg összehasonlítható árszinten 27,4%-kal csökkent. A csökkenés mögött a bankszámlára történő utalás terjedése húzódik meg.

A kifizetési utalvány átlagos összege – kisebb hullámzástól eltekintve – összehasonlítható árszinten lényegében változatlan maradt, folyó árszinten azonban közel megkétszereződött.

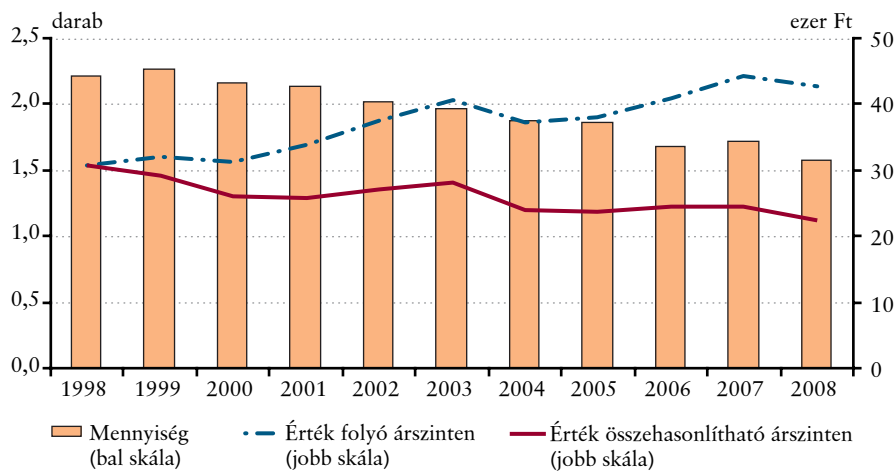
A Magyar Posta Zrt. a kifizetési utalvány előállításáért és a szolgáltatás lebonyolításáért számít fel díjat. Az előállítási díj mértéke csak a feladás módjától, míg a szolgáltatási díj a pénzküldemény nagyságától is függ (az összeg növekedésével sávosan emelkedik). A feladás túlnyomó részben (99%) adatállománnyal együtt adathordozón vagy adatátviteli úton történik, és elhanyagolható mértékű a papíralapú feladás. 2008-ban jellemző esetben 8,69 Ft-ba került egy utalvány,²⁶ míg a szolgáltatás díja – az átlagos tranzakciós értékhez és a jellemző feladási módhoz igazodva – 359 Ft volt.²⁷

²⁶ A díj mértéke 2009 első felében 9,04 Ft-ra, második felében 9,42 Ft-ra emelkedett.

²⁷ A díj mértéke 2008-ban 192 és 626 Ft között volt (100 ezer Ft-ig történő feladás esetén), és minden megkezdett 100 ezer Ft-ért további 470 Ft. 2009-ben a legalacsonyabb díjtétel 237 Ft, míg 100 ezer Ft-ig 664 Ft között volt (és minden megkezdett 100 ezer Ft-ért további 498 Ft).

17. ábra

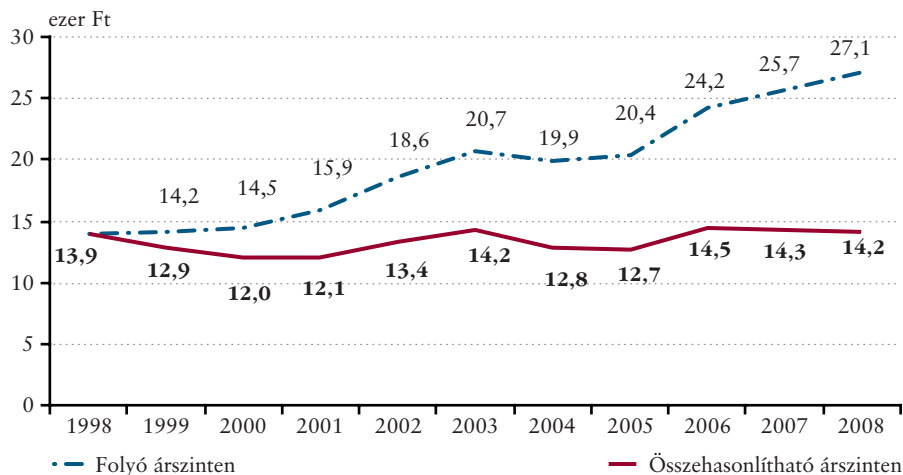
Egy főre jutó kifizetési utalvány évenkénti mennyisége (darabban) és értéke (ezer Ft-ban)

Forrás: MNB.

18. ábra

A kifizetési utalvány átlagos összege

Forrás: MNB.

A termék esetében a fedezetbiztosítás és az elszámolás a feladás módjától függ. A Magyar Posta Zrt. jellemző esetben (adatátviteli úton történő feladás esetén) a kifizetési utalvány feladásának napján megkapja a fedezetet. Adathordozón történő feladás esetén a Magyar Posta Zrt. a feladás napján csak felhatalmazást (fedezeti okiratot) kap, és a teljesítéshez szükséges összeget az utalvány feladását követő 2. munkanapon beszámítja az adott hitelintézet és a Magyar Posta között lebonyolódó/lebonyolított teljes ki- és befizetési forgalomba. (A készpénz-átutalási megbízásnál említett nettó elszámolás keretében és módon rendezi a teljes forgalom egyenlegét, postai tartozás esetén utalja a nettó egyenleget, míg postai követelés esetén kéri a nettó egyenleget.) Mivel a Magyar Posta Zrt. a kifizetési utalvány kifizetését az utalvány feladását követő 2. munkanapon kezdi meg, ezért a fedezet előzetes biztosítása esetén némi kamatjövédelmet élvezhet.

4. táblázat

A kifizetési utalvány előnyei és hátrányai

	Előnyök	Hátrányok
Magyar Posta Zrt. szempontjából	– Bevezetett termék – Jól gépesített központi feldolgozás	– A készpénzkezelés költségei
Címzettek szempontjából	– Ismert termék – A szociális ellátáshoz való hozzájutás olyan személyek számára, akik nem rendelkeznek bankszámlával, vagy nem kívánnak e célra bankszámlát igénybe venni	– Személyes vagy meghatalmazotti átvétel szükségessége a postai kézbesítéshez és nyitva tartáshoz igazodva
Feladók szempontjából	– Bevezetett termék – Olyan címzettek elérhetősége, akik nem rendelkeznek bankszámlával vagy nem kívánnak e célra bankszámlát igénybe venni	– A kamatveszteség – A szolgáltatás költségei
Hitelintézetek szempontjából		– A banki átutalás versenytársa
Társadalom egésze szempontjából	– Bevezetett termék – Megoldást kínál a bankszámlával nem rendelkezők javára történő kifizetésekre	– Az adminisztráció – A szolgáltatás költségei

3.4. BELFÖLDI POSTAUTALVÁNY („RÓZSASZÍN CSEKK”)

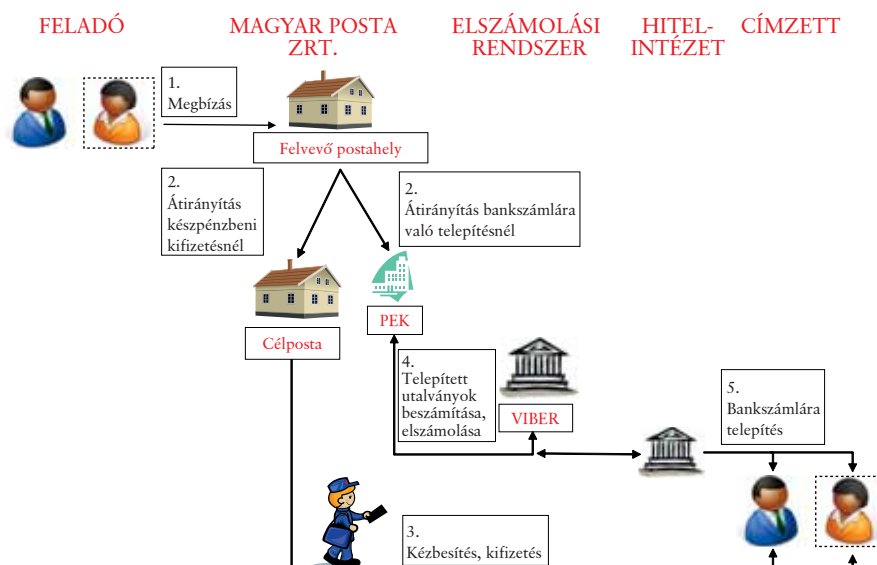
A szolgáltatás keretében a feladó készpénz befizetésével valamely belföldi címzett részére pénzt küldhet, amit a Magyar Posta a jogosult átvévo részére készpénzben kifizet vagy a feladó, illetve a címzett kérésére bankszámlára telepít.

6. keretes írás: A belföldi postautalvány egyszerűsített folyamata

A folyamat 1. lépéseként a feladó – a feladni kívánt összeg és a díj készpénzben befizetésével – valamely postahelyen feladja a belföldi postautalványt. A 2. lépésben a felvevő postahely a címzett közelébe eső postahelyre (célpostára) vagy a PEK-be irányítja az utalványt attól függően, hogy a feladó az utalványt készpénzben vagy számlapénzben (bankszámlára telepítve) kívánja a címzetthez eljuttatni. A készpénzbeni kifizetésnél a 3. lépésben megtörténik az utalványok kézbesítése és kifizetése. A számlapénzbeni kifizetésnél a 4. lépésben a Magyar Posta Zrt. a telepített utalványok összegét beszámítja az adott hitelintézettel lebonyolított teljes pénzforgalomba, és a napi forgalom egyenlegét bilaterálisan rendezi az adott hitelintézettel (a tartozásban lévő fél utalja az egyenleget a másik félnek). Az 5. lépésben az érintett hitelintézet a címzett bankszámláján jóváírja az utalvány összegét. (Részletesebb folyamatleírás és a belföldi postautalvány mintája megtalálható a Melléklet 4. pontjában.)

19. ábra

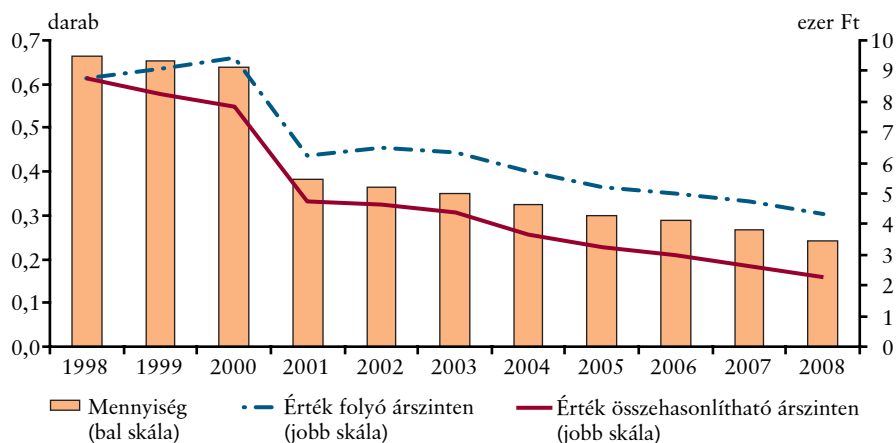
A belföldi postautalvány kifizetésének egyszerűsített ábrája

A teljes lakosságból kiindulva, 2008-ban egy fő évente átlagosan 4,3 ezer Ft értékben adott fel 0,2 belföldi postautalványt. Az utalványok mennyisége folyamatosan, a feladott összeg pedig (folyó és összehasonlítható árszinten) rövid ideig tartó átmeneti emelkedés után csökken. 1998 és 2008 között a belföldi postai utalványok éves mennyisége 63,7%-kal, míg értéke folyó árszinten 50,6%-kal, összehasonlítható árszinten 74,2%-kal csökkent. A csökkenés mögött a bankszámlák közötti átutalás terjedése húzódik meg.

20. ábra

Egy főre jutó belföldi postautalvány évenkénti mennyisége (darabban) és értéke (ezer Ft-ban)

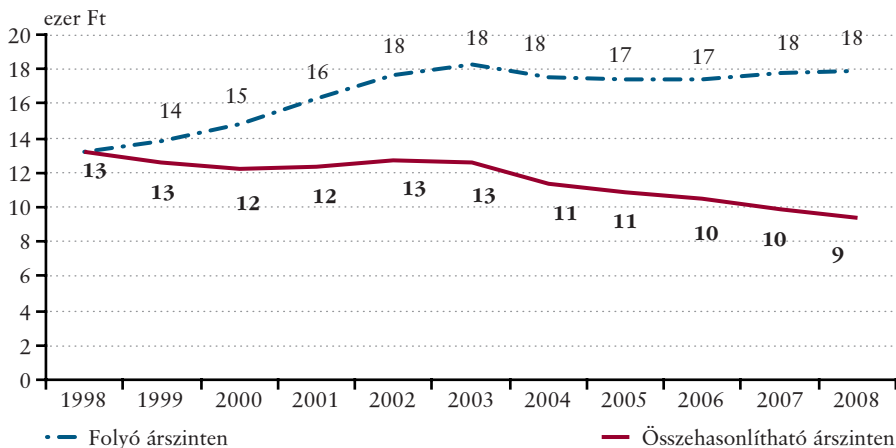

Forrás: MNB.

A belföldi postautalvány átlagos összege 2002 óta folyó árszinten kisebb hullámzást mutat, míg összehasonlítható árszinten csökken. Az időszak egészét tekintve, 1998 és 2008 között az átlagos érték összehasonlítható árszinten 28,8%-kal csökkent.

21. ábra

A belföldi postautalvány átlagos összege

Forrás: MNB.

A Magyar Posta Zrt. a szolgáltatás lebonyolításért a pénzküldemény nagyságától függően számít fel díjat, amely 2008-ban – az átlagos tranzakciós értékhez igazodva – 645 Ft volt.²⁸

²⁸ A díj mértéke 2008-ban 270 és 2790 Ft között volt (200 ezer Ft-ig történő feladás esetén), és minden további megkezdett 100 ezer Ft-ért további 745 Ft. 2009-ben a legalacsonyabb díjtétel 280 Ft, míg 200 ezer Ft-ig 2910 Ft között volt (és minden további megkezdett 100 ezer Ft-ért további 780 Ft).

A Magyar Posta Zrt. a belföldi postautalvány feladásának napján készpénzben megkapja a feladott összeget, és üzletszabályzata nem ír elő határidő-követelményt a címzettnek történő kifizetésre,²⁹ ezért a Magyar Posta a gyakorlatban mindaddig kamatjövedelmet élvezhet az átvett készpénz (és az annak révén megtakarított számlapénz) után, amíg az átvett készpénzt ki nem fizeti a címzettnek.

A „rózsaszín csekk” szolgáltatás nyújtása mellett a Magyar Posta Zrt. Western Union pénztalási szolgáltatást is teljesít, amely a pénzfeladás és a pénzkifizetés gyors lebonyolítását szolgálja. A feladott pénz 10-30 perc alatt a címzett részére kifizetésre kerül akár országon belül, akár országok között. A pénzfeladás személyesen készpénz befizetésével vagy interneten keresztül (bankkártya és a Western Union központi honlapjának igénybevételével) teljesülhet. A feladható és a kifizethető összeg személyenként, alkalmanként és naponta limitált.³⁰ Magyarországon a Magyar Posta Zrt. mellett az Intercash Zrt. tevékenykedik a Western Union ügynökeként, az előbbi a szolgáltatást maga nyújtja az általa kijelölt postahelyeken, míg az utóbbi olyan közreműködőn keresztül, mint pl. az M&M Exclusive Change, az OTP, az IBUSZ és egyes takarékszövetkezetek. A belföldi postautalvány átlagos tranzakcióértékéhez igazodó értéksávban a Western Union díja a normál utalvány díjának közel négyszerese, míg a gyorsutalvány díjának 1,2-szerese.

5. táblázat

A belföldi posta- és Western Union-utalvány előnyei és hátrányai

	Előnyök	Hátrányok
Szolgáltató (Magyar Posta Zrt., Western Union) szempontjából	<ul style="list-style-type: none"> – Bevezetett termék – A kamatjövedelem (belföldi postautalványnál) 	<ul style="list-style-type: none"> – A készpénzkezelés költségei
Címzettek szempontjából	<ul style="list-style-type: none"> – Ismert termék – A küldött pénzhez való hozzájutás olyan személyek számára, akik nem rendelkeznek bankszámlával vagy nem kívánnak bankszámlát igénybe venni – A gyors teljesítés (a Western Union-utalásnál és a gyorsutalványon történő feladásnál) 	<ul style="list-style-type: none"> – Személyes vagy meghatalmazotti átvétel szükségessége a postai kézbesítéshez és nyitva tartáshoz igazodva – Bizonytalan teljesítési időpont (normál belföldi postautalványnál)
Feladók szempontjából	<ul style="list-style-type: none"> – Bevezetett termék – Olyan címzettek elérhetősége, akik nem rendelkeznek bankszámlával vagy nem kívánnak valamely célra bankszámlát igénybe venni – A gyors teljesítés (Western Union-utalásnál és a gyorsutalványon történő feladásnál) 	<ul style="list-style-type: none"> – Bizonytalan teljesítési időpont (normál belföldi postautalványnál) – A szolgáltatás költségei
Hitelintézetek szempontjából		<ul style="list-style-type: none"> – Banki átutalás versenytársa
Társadalom egésze szempontjából	<ul style="list-style-type: none"> – Bevezetett termék – A gyors teljesítés (Western Union-utalás) – A kis összegű egyszeri (ad hoc) fizetésekre megoldást kínál 	<ul style="list-style-type: none"> – Bizonytalan teljesítési időpont (belföldi postautalványnál) – A szolgáltatás költségei

²⁹ A magasabb díj ellenében vállalt ún. gyorsutalvány esetében a Magyar Posta Zrt. soron kívül (az állandó postai szolgáltató hellyel rendelkező települések belterületén a feladástól számított 6 órán belül, míg másutt a feladást követő munkanapon) kézbesíti a pénzt, de az összeg 50 ezer forintban maximált.

³⁰ A Magyar Posta Zrt. esetében 1 millió Ft-ban, míg a másik ügynök esetében kb. 1,5 millió Ft-ban (pontosabban 7000 USD-ben, amit a Western Union által meghatározott valutaátváltási árfolyamon számítanak át forintra).

3.5. BANKKÁRTYÁS POSTAI KÉSZPÉNZFELVÉTEL

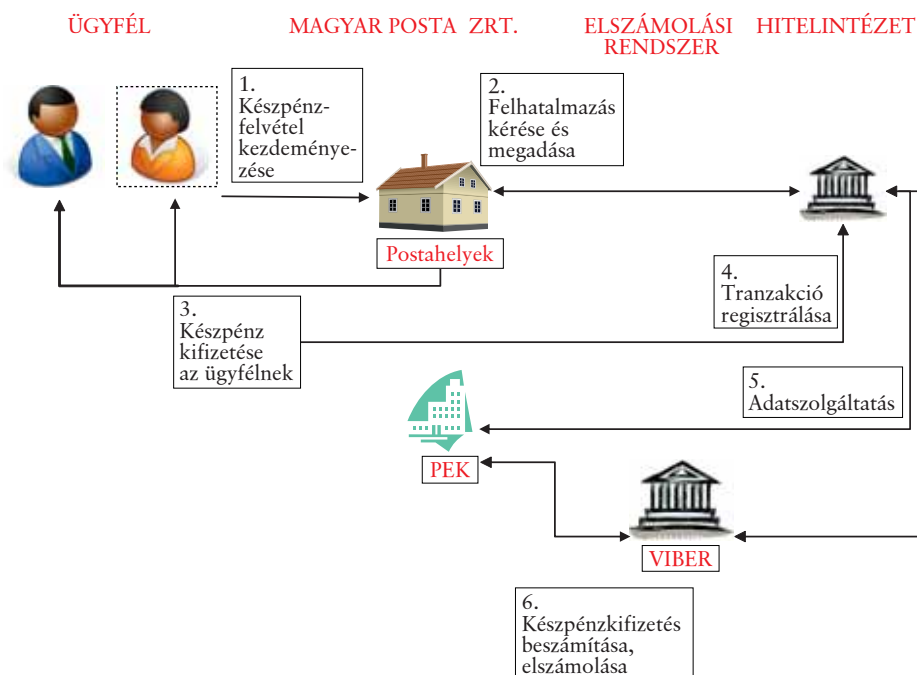
A hitelintézeti számlatulajdonosok bankkártyájukkal a postai POS-terminálokon is felvehetnek készpénzt. Ez a lehetőség kizárólag az adott postahely nyitvatartási ideje alatt áll fenn.

7. keretes írás: Bankkártyás postai készpénzfelvétel egyszerűsített folyamata

A folyamat 1. lépéseként az ügyfél valamely postahelyen bankkártyájával bankszámlájáról készpénzfelvételt kezdeményez. A 2. lépésben a Magyar Posta Zrt. elektronikusan kér és kap felhatalmazást a hitelintézettől. A felhatalmazás birtokában a Magyar Posta Zrt. a 3. lépésben teljesíti a készpénzfelvétel iránti kérelmet. A 4. lépésben a hitelintézet regisztrálja a készpénz kifizetését, és az 5. lépésben naponta közli a Postával (PEK-kel) az összes tranzakció adatát. A 6. lépésben a Magyar Posta Zrt. naponta beszámítja a bankkártyával megvalósult postai készpénzfelvételek összegét az adott hitelintézettel lebonyolított teljes pénzforgalomba, és a napi forgalom egyenlegét bilaterálisan rendezi az adott hitelintézettel (a tartozásban lévő fél utalja az egyenleget a másik félnek). (Részletesebb folyamatleírás megtalálható a Melléklet 5. pontjában.)

22. ábra

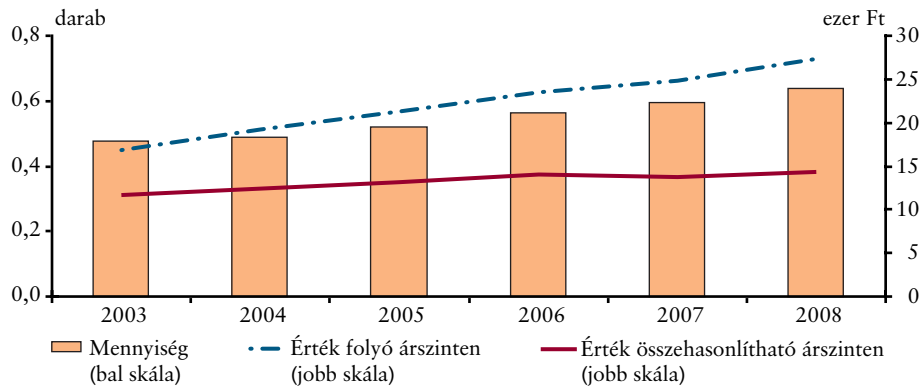
Bankkártyás postai készpénzfelvétel egyszerűsített ábrája

2008-ban egy főre vetítve évi 0,6 bankkártyás postai készpénzfelvétel valósult meg átlagosan 27,3 ezer Ft értékben. 2003 és 2008 között az egy főre jutó átlagos bankkártyás postai készpénzfelvételi mennyisége 34,2%-kal, míg a felvett készpénz értéke – összehasonlítható árszinten – 22,6%-kal nőtt.

23. ábra

Egy főre jutó bankkártyás postai készpénzfelvétel évenkénti mennyisége (darabban) és értéke (ezer Ft-ban)

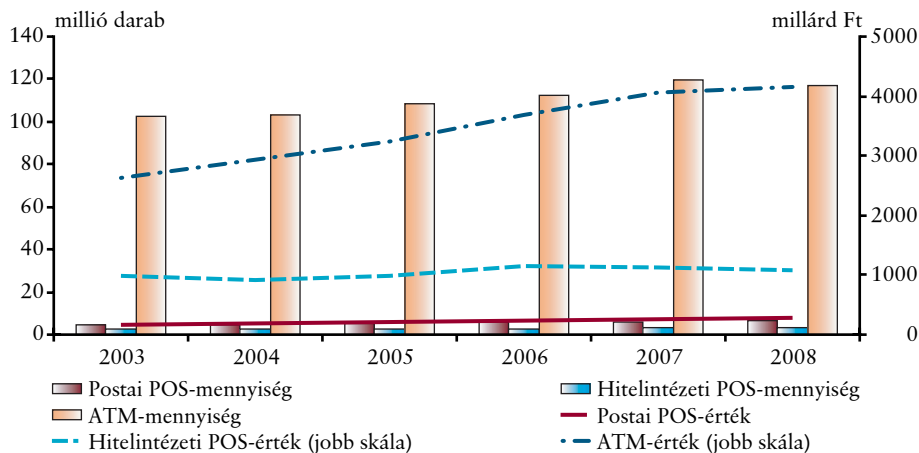

Forrás: MNB.

A postai POS-terminálból bankkártyával történő összes készpénzfelvétel mennyiségében és értékében egyaránt messze elmarad az ATM-ekből történő készpénzfelvételtől, de a hitelintézeti POS-terminálokból történő készpénzfelvétellel összehasonlítva csak annak értékétől kisebb.

24. ábra

A postai és a hitelintézeti POS-terminálokból, valamint az ATM-ekből történő évenkénti készpénzfelvétel összes mennyisége (millió darabban) és értéke (milliárd Ft-ban)

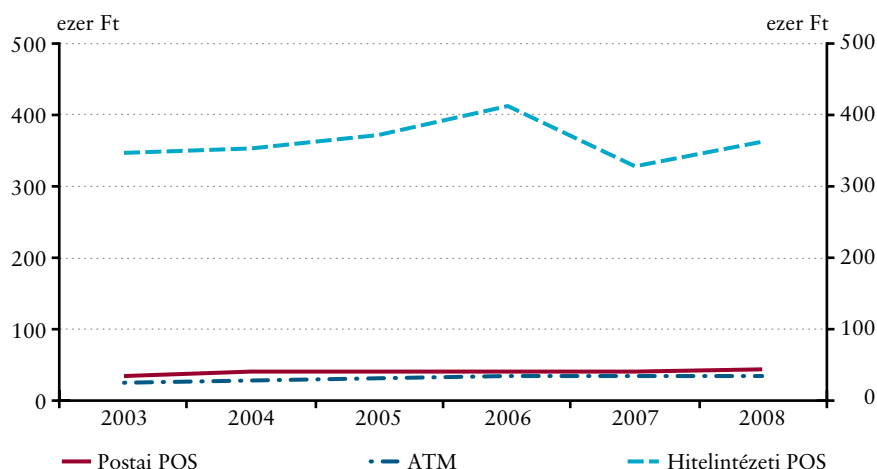

Forrás: MNB.

A postai POS-terminálokból történő bankkártyás készpénzfelvétel átlagos értéke (2003 és 2008 között 36–43 ezer Ft) némileg meghaladja az ATM-ekből történő készpénzfelvételét, de lényegesen alacsonyabb, mint a hitelintézeti POS-terminálokból megvalósuló felvételeké. Mindez azt sugallja, hogy a lakosság lényegében ATM-ként használja a postai POS-terminálokat.

25. ábra

A postai és a hitelintézeti POS-terminálokból, valamint az ATM-ekből történő évenkénti készpénzfelvétel átlagos értéke

Forrás: MNB.

A Magyar Posta Zrt. a szolgáltatás lebonyolításért közvetlenül nem számít fel díjat a készpénzt felvevő ügyfélnek, de a tranzakció elszámolásában részt vevő hitelintézetnek igen, amely ezt a díjat nyilvánvalóan továbbterheli ügyfelére. A Posta által felszámított díj két elemből áll, az egyik díjelem fix (tranzakciónként 230 Ft), a másik díjelem pedig a kifizetett készpénz 3%-e.

A Magyar Posta Zrt. a lebonyolítást követő munkanapon számítja be a tranzakciót az elfogadó hitelintézettel³¹ történt teljes ki- és befizetési forgalomba, és a teljes forgalom egyenlegét a készpénz-átutalási megbízásnál említett nettó elszámolás keretében rendezi. (Postai tartozás esetén utalja a nettó egyenleget, míg postai követelés esetén kéri a nettó egyenleget.)

6. táblázat

A postai POS-terminálon történő készpénzfelvétel előnyei és hátrányai

	Előnyök	Hátrányok
Magyar Posta Zrt. szempontjából	– Bevezetett termék	– A készpénzkezelés költségei
Készpénzfelvevők szempontjából	– A széles postai fiókhálózat (földrajzi közelség) nyújtotta kényelem	– Postai nyitva tartáshoz igazodó készpénzfelvételi lehetőség – A szolgáltatás költségei
Hitelintézetek szempontjából	– A készpénzforgalmazás kiszervezése	
Társadalom egésze szempontjából	– Bevezetett termék	– A készpénzkímélő eszközök használatának viszonylagos korlátozása

3.6. KÉSZPÉNZFELVÉTELI UTALVÁNY

A hitelintézeti számlatulajdonosok – a Magyar Posta Zrt. és az érintett hitelintézet között megkötött szerződés alapján – a bankszámlájuk terhére kiállított készpénzfelvételi utalvánnyal készpénzt vehetnek fel a szolgáltatás ellátására kijelölt postahe-lyen vagy a mobilposta tevékenységbe bekapcsolt településeken az erre kijelölt mobilposta-kezelőnél.

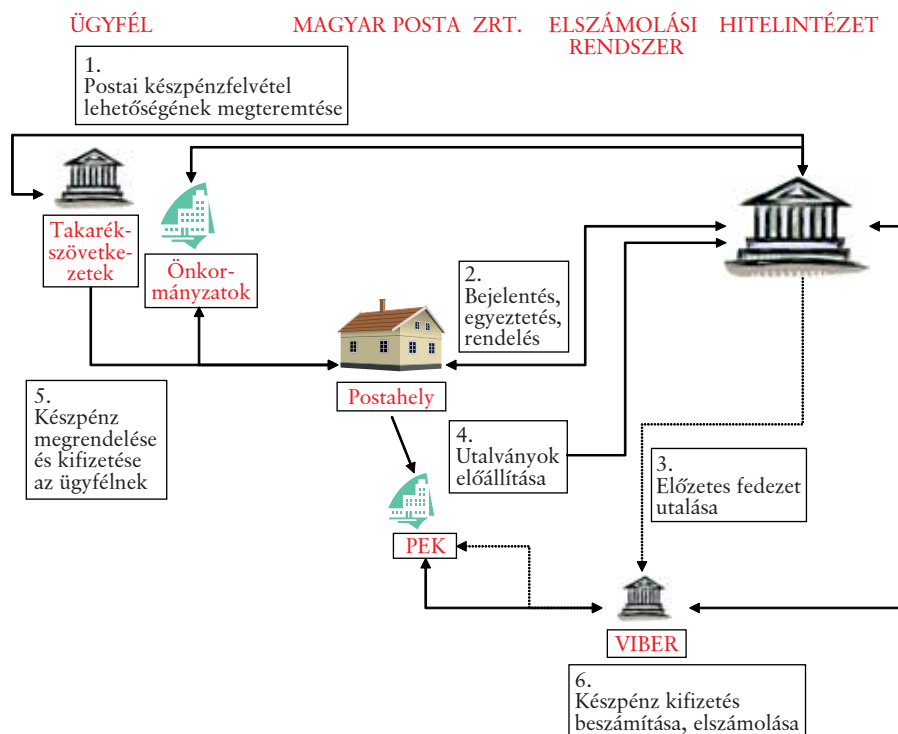
³¹ Két bank esetében valójában közvetlenül a kibocsátó bankkal, míg a többi hitelintézet esetében az elfogadó hitelintézettel, amely a kártyaelszámolási infrastruktúrára keresztül számol el az érintett kártyát kibocsátó hitelintézettel.

8. keretes írás: Készpénzfelvételi utalvány alapján történő postai készpénzfelvétel egyszerűsített folyamata

A folyamat 1. lépéseként az ügyfél (jellemzően takarékszövetkezetek, önkormányzatok vagy iskolák) a számlavezető hitelintézettel közösen megteremtik a postai készpénzfelvétel lehetőségét (megállapodnak a postai készpénzfelvétel helyében, rögzítik a készpénzfelvételre jogosultak nevét). A 2. lépésben a hitelintézet bejelenti a felvevő postahelynek a készpénzfelvétel helyét, megrendeli a készpénzfelvételi utalványt (lásd a Melléklet 6. pontjában csatolt mintát), és megállapodik arról, hogy a Magyar Posta Zrt. igényel-e és ha igen, milyen mértékű előzetes fedezetet. A 3. lépésben a hitelintézet VIBER-en keresztül a Posta pénzforgalmi bankszámlájára utalja a fedezetet (ha a megállapodás szerint előzetes fedezet biztosítás szükséges). A 4. lépésben a PEK előállítja a készpénzfelvételi utalványt, és a hitelintézeten keresztül megküldi az ügyfélnek. Az 5. lépésben az ügyfél a postahelyen előre megrendeli a felvenni kívánt készpénzt, és a postahely a szükséges ellenőrzéseket (pl. a készpénzfelvételre jogosultak kezdeményezték-e, megvolt-e az előzetes fedezet, ha erről szólt a megállapodás) követően kifizeti a készpénzt. A 6. lépésben a Magyar Posta Zrt. a kifizetést vagy az előzetesen biztosított fedezet terhére számolja el, vagy beszámítja azt az adott hitelintézettel lebonyolított teljes pénzforgalomba, és a napi forgalom egyenlegét bilaterálisan rendezi az adott hitelintézettel (a tartozásban lévő fél utalja az egyenleget a másik félnek). (Részletesebb folyamatleírás megtalálható a Melléklet 6. pontjában.)

26. ábra

Készpénzfelvételi utalvány alapján történő postai készpénzfelvétel egyszerűsített ábrája

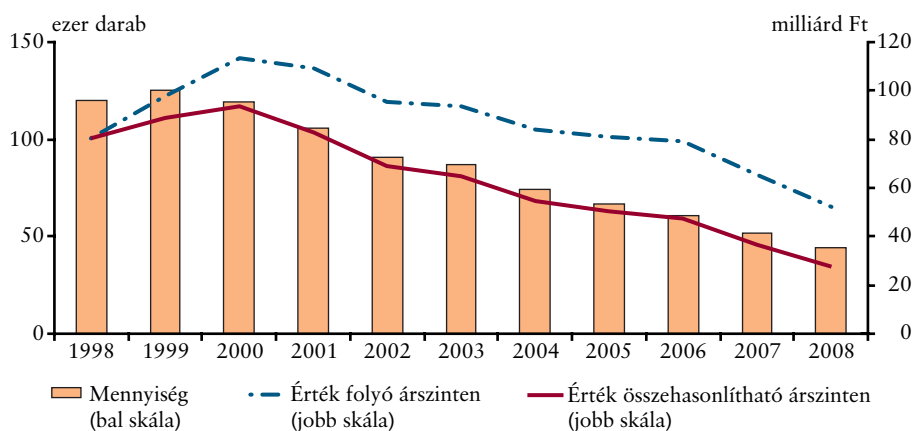

2008-ban összesen 44,2 ezer alkalommal 52,5 milliárd Ft értékben vettek fel készpénzfelvételi utalvánnyal a Magyar Posta Zrt.-nél készpénzt. 1998 és 2008 között a készpénzfelvétel évenkénti mennyisége 63,2%-kal, míg értéke folyó árszinten 34,6%-kal, összehasonlítható árszinten 65,8%-kal csökkent.

2008-ban 1,2 millió Ft volt a készpénzfelvételi utalvány alapján a Magyar Posta Zrt.-nél átlagosan kifizetett összeg, ami alátámasztja, hogy nem lakossági készpénzfelvételről van szó. Az összeg összehasonlítható árszinten kisebb hullámzást mutat, és összességében 1998 és 2008 között 7,1%-kal csökkent.

27. ábra

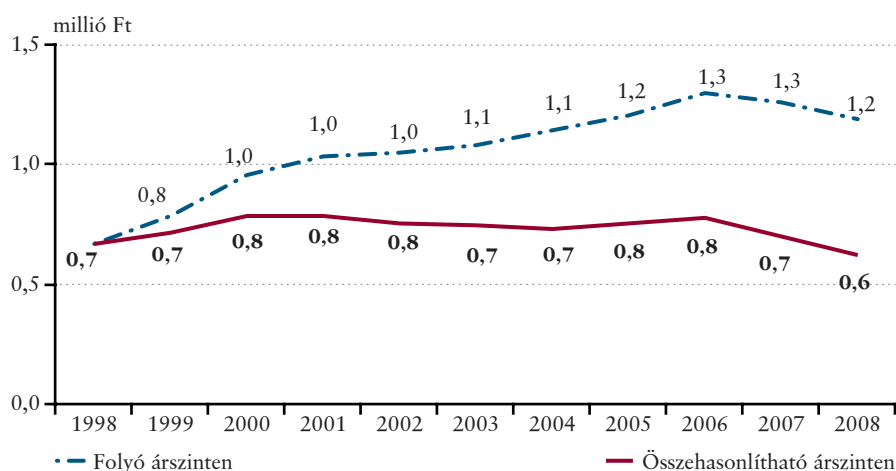
A készpénzfelvételi utalvány alapján történő postai készpénzfelvétel évenkénti mennyisége (ezer darabban) és értéke (milliárd Ft-ban)

Forrás: MNB.

28. ábra

A készpénzfelvételi utalvány átlagos összege

Forrás: MNB.

A Magyar Posta Zrt. a szolgáltatás díját az ügyfélnek kifizetett készpénz értéke alapján számítja fel. A díj mértéke 2008-ban a kifizetett készpénz 5,3 vagy 5,9‰-e, de minimum 265 Ft volt³² úgy, hogy az alacsonyabb díj a fedezet előzetes biztosítása, míg a magasabb díj az utólagos elszámolás esetén érvényesült. Ezen túlmenően a Magyar Posta Zrt. darabonként 17,40 Ft-ot³³ számít fel a készpénzfelvételi utalványért.

A termék esetében a fedezetbiztosítás és az elszámolás rendje a partnerekkel való megállapodástól függően kétféle. A Magyar Posta Zrt. a forgalom nagyobb részét jelentő hitelintézetek esetében nem kapja meg előre a készpénzkifizetés fedezetét, hanem az ügyfélnek kifizetett készpénzt a kifizetést követő második munkanapon beszámítja az adott hitelintézet és a Posta között lebonyolódó/lebonyolított teljes ki- és befizetési forgalomba (ez a hagyományos konstrukció). (A készpénz-átutalási meg-

³² 2009-ben a díj a felvett összeg 5,55, illetve 6,15‰-ére, de minimum 280 Ft-ra emelkedett. Az alacsonyabb díj változatlanul a fedezet előzetes, míg a magasabb díj a fedezet utólagos biztosítása esetén érvényesül.

³³ 2009 első felében 18,30 Ft-ot, második felében 19,05 Ft-ot. (20 darabos tömbben 2008-ban 348, 2009 első felében 366 Ft, míg második felében 381 Ft ellenében volt kapható.)

7. táblázat

A készpénzfelvételi utalvány alapján a Magyar Posta Zrt.-nél történő készpénzfelvétel

	Előnyök	Hátrányok
Magyar Posta Zrt. szempontjából	– Bevezetett termék – A kamatjövedelem (a fedezet előzetes biztosítása esetén)	– A készpénzkezelés költségei
Hitelintézeti számlatulajdonosok szempontjából	– Ismert termék – A Magyar Posta Zrt. fiókhálózatának mérete és földrajzi kiterjedtsége	– A szolgáltatás költségei
Hitelintézetek szempontjából	– A készpénzügyletek egy részének kiszervezése	– A kamatveszteség (a fedezet előzetes biztosítása esetén)
Társadalom egésze szempontjából	– Bevezetett termék	– A szolgáltatás költségei

bízásnál említett nettó elszámolás keretében és módon rendezi a teljes forgalom egyenlegét, postai tartozás esetén utalja a nettó egyenleget, míg postai követelés esetén kéri a nettó egyenleget.) A fennmaradó esetekben a Magyar Posta Zrt. előre megkapja a készpénzfelvétel fedezetét (ez az új konstrukció). (A hitelintézet és Magyar Posta Zrt. a forgalmi adatok becslése alapján három munkanapnyi várható kifizetésnek megfelelő mértékben határozzák meg a fedezetigényt, amit a tényleges felhasználás figyelembevételével rendszeresen felülvizsgálnak.) A Magyar Posta Zrt. a készpénzkifizetést a fedezet terhére számolja el (megkövetelve a fedezet folyamatos feltöltését).

Ennek megfelelően a Magyar Posta Zrt. az esetek kisebb részében – a fedezet birtokában – kamatjövedelmet élvez.

3.7. PÉNZFORGALMI BETÉTKÖNYV ALAPJÁN TÖRTÉNŐ KÉSPÉNZFELVÉTEL

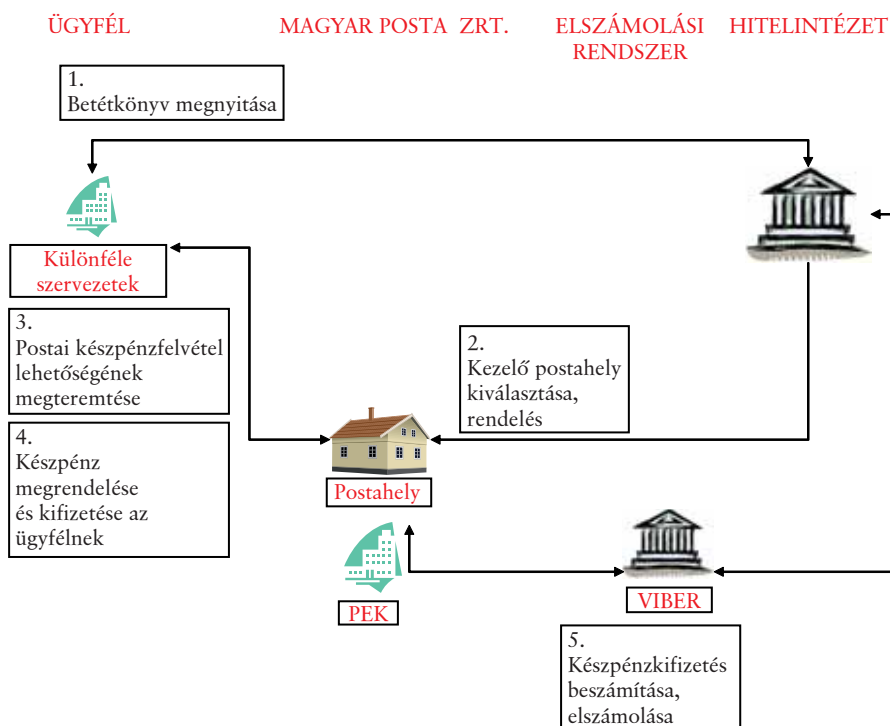
A pénzforgalmi betétkönyv alapján történő készpénzfelvétel saját bankszámláról történő postai készpénzfelvételt jelent olyan korlátozással, amellyel a hitelintézeti számlatulajdonos kizárólag egy kijelölt postahelyen keresztül bonyolítja le az adott bankszámlához kapcsolódó teljes forgalmát. (A betétkönyv tulajdonosai a pénzforgalmi betétkönyvben a részükre kiutalt ellátmányösszegeket is jóváírathatják, és készpénzfeleslegeiket is befizethetik.)

9. keretes írás: Pénzforgalmi betétkönyv alapján történő postai készpénzfelvétel egyszerűsített folyamata

A folyamat 1. lépéseként a számlavezető hitelintézet az ügyfél kérésére pénzforgalmi betétkönyvet nyit. A 2. lépésben a hitelintézet és a Magyar Posta Zrt. kiválasztja azt a postahelyet, ahol az ügyfél kizárólag a pénzforgalmi betétkönyvön keresztül használhatja bankszámláját ki- és befizetésre. A 3. lépésben az ügyfél és a Magyar Posta Zrt. közösen megteremtik a postai készpénzfelvétel lehetőségét: rögzítik a készpénzfelvételre jogosultak nevét, a Magyar Posta Zrt. az ügyfél rendelkezésére bocsátja a betétkönyv használatához kapcsolódó bizonylatokat (lásd pl. a Melléklet 7. pontjában csatolt pénzforgalmi betétkönyv kivételi bizonylatot). A 4. lépésben az ügyfél a postahelyen előre megrendeli a felvenni kívánt készpénzt, és a postahely a szükséges ellenőrzéseket (pl. a készpénzfelvételre jogosultak kezdeményezték-e) követően kifizeti a készpénzt. Az 5. lépésben a Magyar Posta Zrt. a kifizetést beszámítja az adott hitelintézettel lebonyolított teljes pénzforgalomba, és a napi forgalom egyenlegét bilaterálisan rendezi az adott hitelintézettel (a tartozásban lévő fél utalja az egyenleget a másik félnek).

29. ábra

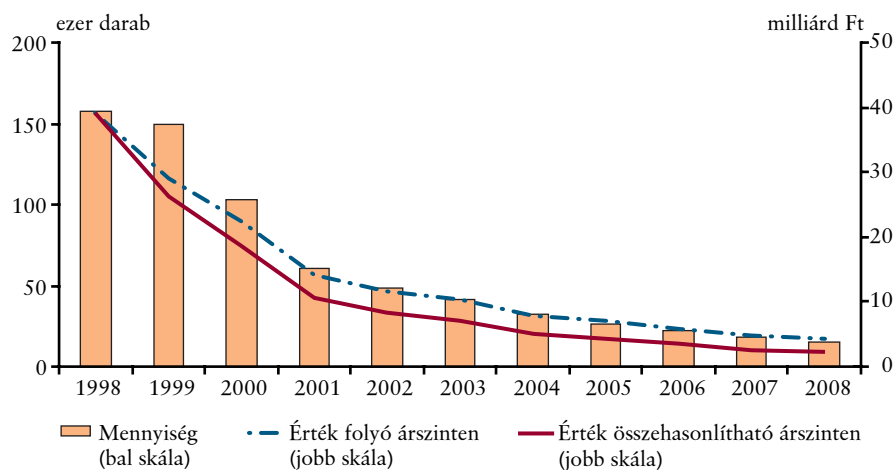
Pénzforgalmi betétkönyv alapján történő postai készpénzfelvétel egyszerűsített ábrája

2008-ban összesen 15,6 ezer alkalommal 4,3 milliárd Ft értékben történt készpénzfelvétel pénzforgalmi betétkönyv alapján. 1998 és 2008 között a forgalom drasztikusan visszaesett.

30. ábra

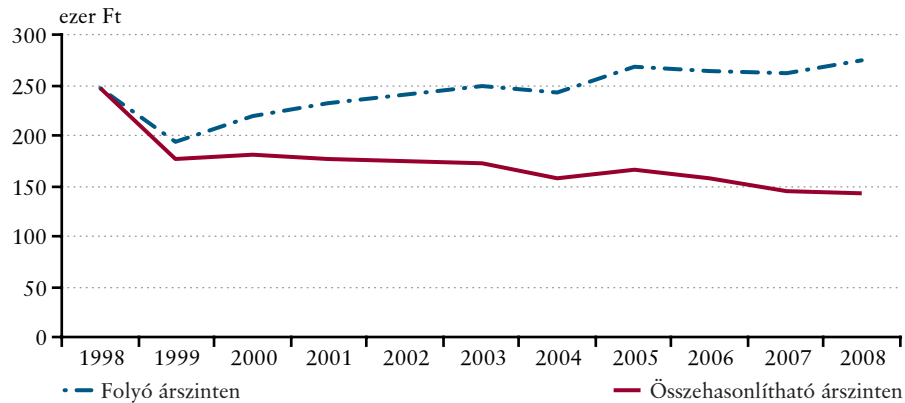
A pénzforgalmi betétkönyv alapján történő postai készpénzfelvétel évenkénti mennyisége (ezer darabban) és értéke (milliárd Ft-ban)

Forrás: MNB.

31. ábra

A pénzforgalmi betétkönyv alapján történő készpénzfelvétel átlagos összege

Forrás: MNB.

2008-ban 273 ezer Ft volt a pénzforgalmi betétkönyv alapján a Magyar Posta Zrt.-nél átlagosan kifizetett összeg. Az összeg összehasonlítható árszinten 42,2%-kal csökkent 1998 és 2008 között.

A betétkönyv alapján történő készpénzfelvétel díja a forgalom 9,0%-e (minimális díj nincs megállapítva),³⁴ míg a készpénzjótávírások díja a jóváírandó összeg 3,6%-e, továbbá 87 Ft/db.³⁵ A készpénz felvételéhez és a készpénz jóváírásához felhasználható nyomtatványok (pénzforgalmi betétkönyv kivételi bizonylat és a pénzforgalmi betétkönyvhöz rendszeresített megszemélyesített készpénz-átutalási megbízás) díja egyaránt 15 Ft/db.

A Magyar Posta Zrt. az ügyfélnek kifizetett készpénzt a kifizetést követő 2. munkanapon beszámítja az adott hitelintézet és Magyar Posta Zrt. között lebonyolódó/lebonyolított teljes ki- és befizetési forgalomba. (A készpénz-átutalási megbízásnál említett nettó elszámolás keretében és módon rendezi a teljes forgalom egyenlegét, postai tartozás esetén utalja a nettó egyenleget, míg postai követelés esetén kéri a nettó egyenleget.)

8. táblázat

A pénzforgalmi betétkönyv alapján a Magyar Posta Zrt.-nél történő készpénzfelvétel

	Előnyök	Hátrányok
Magyar Posta Zrt. szempontjából	– Bevezetett termék	– A készpénzkezelés költségei
Hitelintézeti számlatulajdonosok szempontjából	– Ismert termék – A személyes ügyintézési lehetősége a közeli postahelyen	– A bankszámlahasználat korlátozása – A szolgáltatás költségei
Hitelintézetek szempontjából	– A készpénzügyletek egy részének kiszervezése – Az ügyfélhez fizikailag közelebb lévő postahely igénybevételei lehetősége	
Társadalom egésze szempontjából	– Bevezetett termék	– A bankszámlahasználat korlátozása – A szolgáltatás költségei

³⁴ 2009-től 9,90%.

³⁵ 2009-től minimumként előírva a darabonkénti 95 Ft-ot.

4. A Magyar Posta Zrt. által élvezett kamatjövedelmek és bevételek becslése

4.1. POSTAI KAMATJÖVEDELMEK

A pénzforgalmi termékek bemutatásánál több ízben jeleztük, hogy a Magyar Posta Zrt.-nek elvi lehetősége van kamatjövedelem megszerzésére. Mindazon termékeknél megvan ez a lehetőség, ahol a Posta készpénzben vagy számlapénzben előre megkapja a fedezetet.³⁶ Ugyanakkor e pénzforgalmi termékek sajátosak, mert a pénz formája a legtöbb esetben megváltozik, készpénzből számlapénz lesz vagy fordítva. Klasszikus értelemben csak a számlapénz esetében lehet kamatjövedelemről beszélni, de közvetve akkor is megvalósulhat, ha a pénz éppen készpénz formában van, hiszen ilyen esetben a Magyar Posta Zrt.-nek nem kell számlapénzt áldozni valamely szolgáltatásának teljesítéséhez szükséges készpénzigénye kielégítéséhez. A kamatjövedelem tényleges mértékét értelemszerűen csökkenti a készpénz feldolgozásának, szállításának és tárolásának költsége, amit a Magyar Posta Zrt.-nek akkor is kell viselnie, ha a befizetett készpénzt hálózatán belül készpénzbeni kifizetésihez felhasználja.

9. táblázat

A postai pénzforgalom fedezete, a kapcsolódó elszámolás és a kamatjövedelem

Szolgáltatás	Termékek fedezete	Elszámolás	Kamatjövedelem
Készpénz-átutalási megbízás („sárga csekk”) teljesítése	Ügyfelek készpénzbefizetései	Nettó elszámolásba beszámítva a készpénzbefizetést követő második munkanapon	+ (normál esetben: 2 munkanap)
Nyugellátási utalvány	Előre utalva a kifizetés előirányzott napja előtt 3 munkanappal	Kifizetetlen nyugellátási utalványok elszámolása a kifizetési határidő lejártát követő 4. munkanapon	+ (normál esetben: 2 munkanap)
Adatátviteli úton és papíron feladott kifizetési utalvány kifizetése	Előre utalva az utalvány feladási napján	Kifizetetlen kifizetési utalványok elszámolása legkésőbb a PEK-be történő beérkezéstől számított harmadik munkanapon	+ (normál esetben: 1-2 munkanap)
Adatáthordozón feladott kifizetési utalvány kifizetése	Nincsen előre utalva	Nettó elszámolásba beszámítva az utalvány feladását követő második munkanapon	–
Belföldi postautalvány szolgáltatás („rózsaszín csekk”) teljesítése	Befizetve a feladáskor		+
Készpénz postai kifizetése kártyahasználattal	Nincsen előre utalva	Nettó elszámolásba beszámítva a tranzakciót követő munkanapon	–
Készpénzfelvételi utalvány kifizetése	Nincsen előre utalva (a forgalom zömét jelentő hitelintézetek esetében)	Nettó elszámolásba beszámítva a készpénzfelvételt követő második munkanapon (a forgalom zömét jelentő hitelintézetek esetében)	– (a forgalom zömét jelentő hitelintézetek esetében)
Pénzforgalmi betétkönyv alapján kifizetés	Nincsen előre utalva	Nettó elszámolásba beszámítva a készpénzfelvételt követő második munkanapon	–

³⁶ Másutt – ahol nem kapja meg előre a fedezetet – kamatvesztést szenved el.

4.2. POSTAI BEVÉTELEK

A 2008. évi postai pénzforgalmi szolgáltatások díjairól szóló hirdetmény és a 2008. évre vonatkozó forgalmi adatok alapján megbecsültük a Magyar Posta Zrt. pénzforgalmi szolgáltatásokból eredő 2008. évi díjbevételeit. A következő feltételezésekkel éltünk.

- A készpénz-átutalási megbízásnál a befizetési összegtől független szolgáltatási díjként a legalacsonyabb szolgáltatási díjjal, tehát a 66 Ft-tal számoltunk (a megbízás teljes egészében előre kitöltött, az adatszolgáltatás kizárólag adathordozón – a bizonylatok vagy másolatuk átadása nélkül – a készpénz-átutalási megbízás feladását követő 2. munkanapon történik).
- Csak a teljesítetett készpénz-átutalási megbízásokhoz kapcsolódó „sárga csekk” mennyiségét vettük figyelembe (tehát az el-tépetteket, az eldobottakat nem), és azt feltételeztük, hogy valamennyi készpénz-átutalási megbízást a legkedvezőbb díjtétel (4,80 Ft) mellett a Magyar Postánál rendeli meg a szolgáltató (beszedő).
- A kifizetési utalvány előállításánál szintén a legalacsonyabb nyomtatványi díjjal, 8,69 Ft-tal számoltunk, tehát azzal a díjjal, amit az adatállományból történő előállítás során számít fel a Magyar Posta Zrt. Az átlagértékhez viszonyított azon szolgáltatási díjat vettük figyelembe, ami a jellemző (mágneslemezen vagy adatátviteli úton történő) feladásra és továbbításra vonatkozik, tehát 359 Ft-ot.
- A bankkártyás postai készpénzfelvételnél az egységes – tranzakciónkénti 230 Ft-os és érték utáni 3%-os – díjjal számoltunk.
- A belföldi postautalványnál az átlagértékhez viszonyítva vettük figyelembe a szolgáltatás díját, a darabonkénti 645 Ft-ot.
- A készpénzfelvételi utalványnál a 17,40 Ft-os nyomtatványdíjjal és a jellemző szolgáltatási formához (utólagos elszámolás-hoz) igazodó szolgáltatási díjtétellel, 5,9%-os-kel számoltunk.
- A pénzforgalmi betétkönyvhöz kapcsolódó befizetéseknél a 15 Ft-os nyomtatványköltséget és a készpénzfelvétel értéke utá-ni 9%-os szolgáltatási díjat vettük figyelembe.
- Figyelmen kívül hagytuk a nyugellátási utalványok kifizetését, a pénzforgalmi betétkönyvhöz kapcsolódó befizetéseket és a nemzetközi postautalvány-forgalmat.³⁷

A feltételezésekből következően a becsült bevétel minimumnak tekinthető.

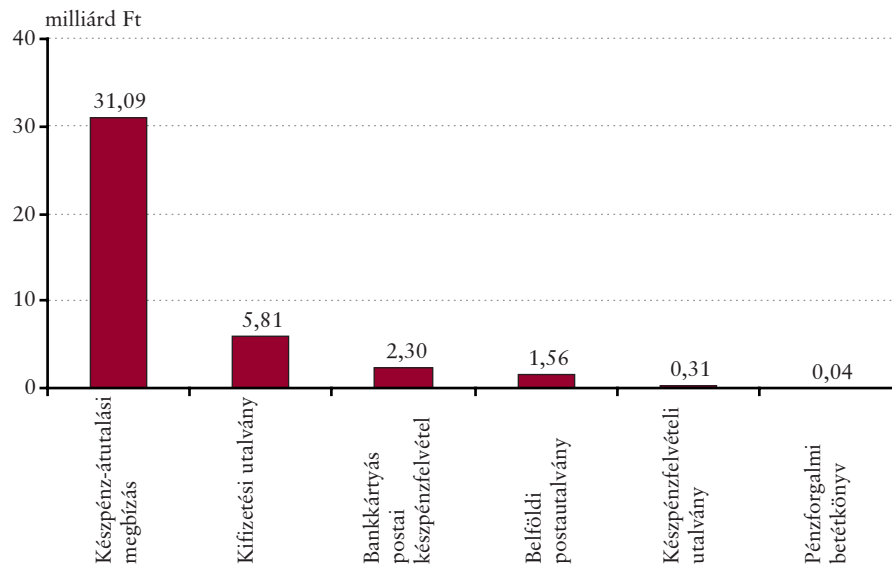
Az összes bevétel szempontjából a készpénz-átutalási megbízás a legnagyobb tétel minimum 31 milliárd Ft-tal, hiszen mennyi-ség és érték szempontjából is ez a legnagyobb forgalmat eredményező postai pénzforgalmi termék.

A fajlagos, tehát az egy darabra eső bevételek szempontjából a készpénz-átutalási megbízás a legkisebb tétel 110 Ft-tal. Az ál-talunk számított érték nagyságrendileg megegyezik azzal az összeggel (70-120 Ft),³⁸ amit 2008-ban egyes szolgáltatók (besze-dők) azon ügyfeleikre terheltek, akik készpénz-átutalási megbízással rendezik számlájukat.

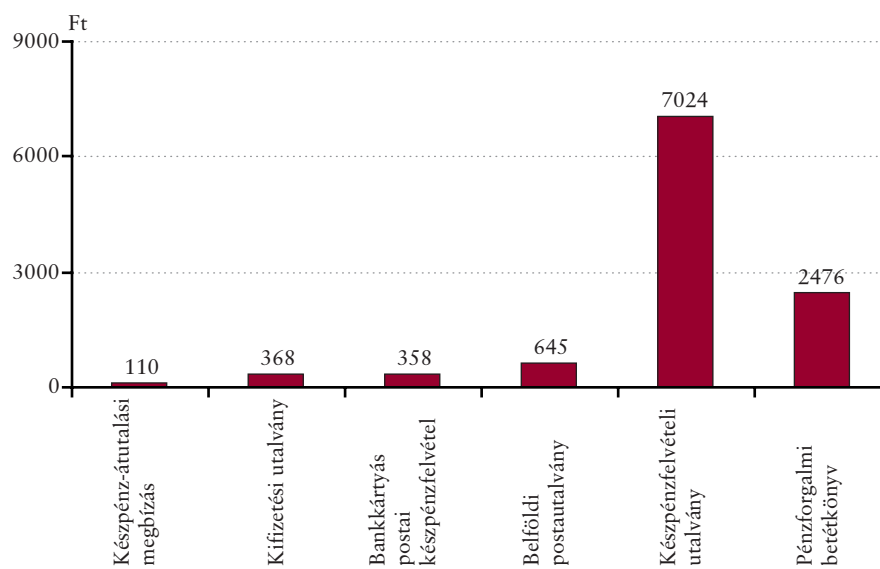
A készpénzfelvételi utalvány és a pénzforgalmi betétkönyv alapján történő készpénzfelvétel ugyanakkor az összes bevétel te-kintetében elhanyagolható jelentőségű, de a fajlagos bevétel tekintetében igen jelentős.

³⁷ A nyugellátási utalványok kifizetésére felszámított díjtétel nem nyilvános, a másik két tétel nem tartozik a tanulmány központi témájához.

³⁸ Bankkártya Hírlevél 2008. szeptember 8-i száma.

32. ábra**A Magyar Posta Zrt. pénzforgalmi szolgáltatásokból eredő bevétele 2008-ban**

Forrás: MNB-számítás.

33. ábra**A Magyar Posta Zrt. pénzforgalmi szolgáltatásokból eredő fajlagos bevétele 2008-ban**

Forrás: MNB-számítás.

5. Nemzetközi összehasonlítás

A nemzetközi postautalvány vagy a Western Union pénzátutalási szolgáltatás használatával a posták nemzetközi forgalomban is biztosítják a pénz postai úton való küldését. Érdekes azonban szélesebb összefüggésben is vizsgálat alá venni, hogy milyen szolgáltatásokat nyújtanak külföldön a posták.

10. keretes írás: A nemzetközi postai trendek bemutatása

Az 1980-as évek után a világban gyökeresen megváltozott a postai ágazat helyzete, a technológiai fejlődés, az elektromos levelezés megjelenése és gyors térhódítása, a globalizáció és a liberalizáció nyomán a korábban nemzeti monopóliumként működő posták egyre inkább versenyhelyetbe kerültek és kerülnek. Az Union postale universelle/Universal Postal Union (UPU) (a posták közötti együttműködést fejlesztő, szakmai tanácsadó feladatokat ellátó ENSZ-szervezet) publikációja³⁹ szerint a megváltozott helyzetre a posták egyik része agresszív termékdiverzifikációval, költségcsökkentéssel, fúzióval, másik része – a hazai piac védelme mellett – szerkezetátalakítással reagált, míg a többi posta alig változtatott üzletpolitikáján és hatalmas veszteségeket szenvedett el. Az 1980-as évtized végén a fejlett országokban a postákból kivált a jól jövedelmező távközlés, a posták saját költségvetéssel rendelkező állami szervezetekké váltak, és újabban néhány esetben privatizációra is sor került (a holland és a német posta). Az átalakulásban éppen azok a posták jártak és járnak élen, amelyet a nemzeti kormányok privatizálni terveztek.

A nemzeti posták tevékenységi portfóliójában a levél-, a csomagküldés, a szállítmányozás és újabban az elektronikai szolgáltatások mellett sok esetben megjelennek a részben saját jogon, részben megbízásos alapon nyújtott pénzügyi szolgáltatások. A postai pénzügyi szolgáltatások köre a leggyorsabb és 1878 óta végzett postai készpénzátutalástól esetenként akár a betétek fogadásáig és a hitelek kezeléséig terjed.⁴⁰

Az UPU⁴¹ szerint a postai pénzügyi szolgáltatások különösen az izolált területeken lényegesek, ami vonatkozhat akár egy összességében fejlett ország elmaradottabb térségére vagy kisebb településeire is. A brit Parlament Alsó Háza számára a közelmúltban készült jelentés⁴² is ezt erősíti meg. A bankok ugyanis leginkább a kisebb forgalmú területeken zárják be fiókjukat, és ezt követően az itt élő ügyfelek – helyi és személyes szolgáltatás igénylése esetén – leggyakrabban a postához fordulnak, ha a postai szolgáltatóhely megmarad. A postai pénzügyi szolgáltatásokat természetesen a bankszámlával nem rendelkezők is keresik, a felnőtt lakosságra vetítve, ezek aránya még az Egyesült Királyságban is 5% volt 2006/2007-ben.⁴³

Ennek megfelelően a brit posta (Post Office Ltd.) esetében a pénzügyi szolgáltatásokból származó árbevétel (a biztosítási tevékenységet is ideértve) 2007/08-ban 29,3% volt.⁴⁴ A pénzügyi szolgáltatások postai árbevételén belüli aránya – az UPU 2003–2007 évekre vonatkozó statisztikái szerint – az EU-25 közül Olaszországban a legmagasabb (43,6%–49,0% között). Megjegyezzük, hogy a statisztika sem időben, sem országok között nem tűnik egyszerűsödnie ateinketben, hogy a posták jelentik-e a megbízásból végzett pénzügyi szolgáltatásokat, ezért az évenkénti tételes adatok helyett inkább a jellemzőnek ítélt sávok adatokat mutatjuk be (lásd 10. táblázat).

Az UPU a 2008-ban kezdődött gazdasági és pénzügyi válság hatásának gyorselemzésénél⁴⁵ megállapította, hogy a világ különböző régióihoz tartozó nemzeti postáknál – az előző év azonos időszakával összehasonlítva – 2008 negyedik negyedévében összességében emelkedett a betéti és megtakarítási számlák száma, míg a belföldi levélforgalom 5,9%-kal visszaesett.

Az Európai Unióban 1997-ben létrejött az első postai irányelv, amely egyrészt azt célozza, hogy az EGT-n belül minden felhasználó érdekében garantált legyen az egyetemes szolgáltatásként meghatározott levél- és csomagküldeményhez – megfelelő minőségben és elérhető áron – való hozzájutás, másrészt azt, hogy biztosított legyen a piac fokozatos és ellenőrzött liberalizálása. Az Európai Bizottság az irányelv alkalmazásáról készített legutóbbi jelentésében⁴⁶ rögzíti, hogy az Unión belül az egyetemes szolgáltatást legalább a hét öt napján megfizethető áron és jó minőségben

³⁹ Union postale universelle/Universal Postal Union (2004).

⁴⁰ Union postale universelle/Universal Postal Union (Connecting today's postal sector with tomorrow's future, Postal financial services: the closer the better).

⁴¹ Union postale universelle/Universal Postal Union (Connecting today's postal sector with tomorrow's future, Postal financial services: the closer the better).

⁴² House of Commons, Business and Enterprise Committee (2009).

⁴³ HM Treasury, idézi a House of Commons, Business and Enterprise Committee (2009), 127 pont, az 1960-as évek közepén a bankszámlával nem rendelkezők aránya 75% volt (a felnőtt lakosságra vetítve).

⁴⁴ House of Commons, Business and Enterprise Committee (2009).

⁴⁵ Union postale universelle/ Universal Postal Union (2009).

⁴⁶ Commission of the European Communities (2008).

nyújtják, az átfutási idő tekintetében 2006-ban és 2007-ben is még jobb eredményekkel, mint amit az irányelv előír,⁴⁷ továbbá a kialakuló verseny első jelei a levélpiacon már láthatóak. Az egyetemes szolgáltatók mellett Spanyolországban, Svédországban és Németországban, illetve Hollandiában megjelent versenytársak piaci részesedése már 2007-ben 8–14%, míg a többi tagállamban jellemzően 2% alatt volt.

A postai hálózat jelentős. 30 európai országot (az EU-27-et, valamint Horvátországot, Norvégiát és Izlandot) tekintve, az egy postahelyre jutó népesség – az Eurostat jelentése⁴⁸ szerint – 661 és 13 668 fő között volt 2006-ban (és alig mutat változást a megelőző évekkel összehasonlítva). Az EU-27 esetében az érték 3447 fő, amitől a magyar adat csak kismértékben (8,6%-kal) marad el. Az EU-27 átlaga és Magyarország mellett Franciaország, Horvátország, Portugália, Románia, Szlovákia és Szlovénia helyezkedik el a 3000–4000 fő közötti sávban. A legkisebb (1000 fő alatti) értéket Csehország, Ciprus, Luxemburg, míg a legmagasabb értéket Spanyolország mutatja.

10. táblázat

A pénzügyi szolgáltatásokból származó bevételek aránya a teljes postai árbevételen belül 2003 és 2007 között

Sáv	Országok száma	Országok megnevezése
40% felett	1	Olaszország
Jellemzően 30–40% között	0	–
Jellemzően 20–30% között	6	Franciaország, Litvánia, Magyarország, Csehország, Lengyelország és Szlovénia
Jellemzően 10–20% között	5	Németország, Görögország, Írország, Lettország, Luxemburg
Jellemzően 5–10% között	3	Észtország, Portugália, Szlovákia
Jellemzően 0–5% között	6	Ciprus, Dánia, Finnország, Málta, Spanyolország, Svédország
Nincs adat	4	Ausztria, Belgium, Nagy-Britannia, Hollandia

Forrás: UPU.

Ha a postai pénzügyi és még inkább a pénzforgalmi szolgáltatásokat kívánjuk szemügyre venni, feltűnő, hogy csak kis mennyiségben áll rendelkezésre összehasonlító nemzetközi statisztika. A már hivatkozott UPU-statisztika alapján kirajzolódik, hogy az egyes országokban a posták hány giro, postai megtakarítási és bankszámlát vezetnek.

11. táblázat

Egyes posták pénzügyi szolgáltatásaira vonatkozó adatok

Ország	Év	Egy főre jutó giroszámla		Egy főre jutó postai megtakarítási és bankszámla		Megjegyzés
		Mennyisége (db)	Értéke (SDR)	Mennyisége (db)	Értéke (SDR)	
Ausztria	2006	0,07	120	0,25	724	A Postabank ügynökeként
Belgium	2004	0,01	657	0,06	276	Más szervezettel együtt
Csehország	2007	0,10	Nincs adat	0,11	Nincs adat	Más szervezettel együtt
Franciaország	2005	0,18	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	A Posta banki leányvállalata által
Írország	2007	–	–	0,38	282	Más szervezettel együtt
Lengyelország	2007	0,00	Nincs adat	–	–	Más szervezettel együtt
Luxemburg	2007	0,26	5116	–	–	
Nagy-Britannia	2006	0,04	117	Nincs adat	Nincs adat	Más szervezettel együtt
Németország	2005	0,06	202	0,21	420	A Posta banki leányvállalata által
Olaszország	2007	0,09	572	0,41	1207	
Spanyolország	2004	–	–	0,00	11	Más szervezettel együtt
Szlovénia	2007	–	–	0,13	0	Más szervezettel együtt

Forrás: UPU.

⁴⁷ Szemben a 85%-os követelményszinttel, a postai küldemények 94%-a került a feladás napjától számított 3 napon belül kézbesítésre a Közösségen belüli, a határokon átnyúló leggyorsabb szabvány kategóriába tartozó küldemények esetében.

⁴⁸ Eurostat (2008).

A 11. táblázat arra utal, hogy a posták jellemzően nem saját számlára nyújtják a pénzügyi szolgáltatásokat. Az egy főre jutó postai giroszámla mennyisége Luxemburgban és Franciaországban magas: minden negyedik-ötödik emberre jut egy ilyen számla (és az egy főre jutó év végi számlaegyenleg Luxemburgban az 5000 SDR⁴⁹-nek megfelelő összeget is meghaladja). A postai megtakarítási és bankszámlák mennyisége Írországon és Olaszországban magas, közel minden második személynek van ilyen számlája. Az egy főre jutó év végi számlaérték jellemzően néhány száz SDR-nek felel meg, de Ausztriában a 700 SDR-t, Olaszországban az 1200 SDR-t is meghaladja. Más forrásból⁵⁰ származó információ szerint a brit posta (Post Office Ltd.) ügyökként számos bank (pl. Bank of Ireland, Bank of Scotland, Barclays, Lloyds TSB, Nationwide Building Society, The Co-operative Bank) ügyfelének biztosít készpénzfelvételi, készpénzbefizetési, egyenleglekérdezési, sőt bizonyos hitelfelvételi és betételhelyezési lehetőséget is.

Új fejlemény, hogy a német posta⁵¹ (Deutsche Post World Net) fokozatosan kivonul a pénzügyi szolgáltatások piacáról, és alapkompenciáira (levél, csomag, hírlapterjesztés, logisztika, expressz-szolgáltatások) fókuszál, és ennek megfelelően létrejött a megállapodás a Deutsche Postbank AG eladásáról.

12. táblázat

Az egy főre jutó belföldi postautalványok éves mennyisége és értéke az EU-tagállamokban

Ország	Év ⁵²	Mennyiség (db)	Érték (SDR)	Megjegyzés
Ausztria		2,03	Nincs adat	
Belgium	2005	0,01	Nincs adat	
Ciprus		0,01	0,47	
Csehország		0,54	47,31	
Dánia		–	–	
Észtország		0,10	5,48	
Finnország	2006	0,00	0,20	
Franciaország		Nincs adat	Nincs adat	
Görögország		0,28	89,24	
Hollandia		–	–	
Írország		0,48	93,08	
Lengyelország		2,10	Nincs adat	
Lettország	2006	0,01	0,32	
Litvánia		0,06	3,59	
Luxemburg		–	–	
Magyarország		0,44	26,65	Western Union szolgáltatással együtt
Málta		0,04	1,78	
Nagy-Britannia	2006	0,20	7,45	
Németország		–	–	
Olaszország		0,17	53,26	
Portugália		1,47	406,28	
Spanyolország	2006	0,32	18,91	
Svédország		–	–	
Szlovákia	2005	0,41	33,57	
Szlovénia		0,22	12,34	

Forrás: UPU.

⁴⁹ Az IMF (International Monetary Fund, azaz a Nemzetközi Valutaalap) által nemzetközi tartalékok céljára 1969-ben valutakosárként létrehozott pénznem. A valutakosár jelenleg euróból, japán yenből, font sterlingből és amerikai dollárból áll. 2009. augusztus 31-én 1 SDR 0,0973 eurónak felelt meg.

⁵⁰ House of Commons (2009).

⁵¹ Deutsche Post (2008).

⁵² Eltérő jelölés hiányában 2007.

Az UPU-statisztikákból az is megállapítható, hogy a posták belföldi és nemzetközi forgalomban milyen mennyiségben és értékben teljesítenek postautalvány-szolgáltatást. A 12. táblázat a témánk szempontjából relevánsabb belföldi postautalvány-szolgáltatásra (a magyar köznapi szóhasználat szerinti „rózsaszín csekk”-szolgáltatásra) koncentrál.

A 12. táblázatból látható, hogy Ausztria, Lengyelország és Portugália kivételével egyik országban sem adnak fel – a teljes lakosságra vetítve – évente átlagosan egynél több belföldi postautalványt, tehát kifutó (kifutott) termékről van szó. Az így évente lebonyolított egy főre jutó pénzforgalom zömében 20 SDR alatt van, de Portugáliában 400 SDR felett, Írországban és Görögországban 100 SDR közelében, valamint Olaszországban és Csehországban 50 SDR közelében. Magyarország – a Western Union szolgáltatással együtt is – a 26,65 SDR-nek megfelelő összeggel a középmezőnybe tartozik (Szlovákiával együtt).

Az EKB pénzforgalmi kiadványa, a Kék Könyv sajnos csak a 2006 előtti időszakra tartalmaz elkülönítve postai forgalmi adatokat. Ezekből az látható, hogy az előzőekben már részleteiben bemutatott belföldi postautalvány mellett 1999-ben Belgiumban és 2003-ig Lengyelországban volt nagyobb jelentősége a postai fizetéseknek.

Ha a postai termékeket és a különböző készpénzkímélő eszközöket (átutalásokat, csoportos beszedéseket, e-pénzt, kártyás fizetéseket, csekket, váltókat) együttvéve figyeljük, akkor a postai termékek használati aránya a mennyiséget tekintve lényegesen magasabb, mint az értéket tekintve. A mennyiségi arányokat tekintve a postai termékek használati aránya 1999-ben Belgiumban (BE) és 2003-ban Lengyelországban (PL) még említésre méltó volt (5,9 és 12,7%).

13. táblázat

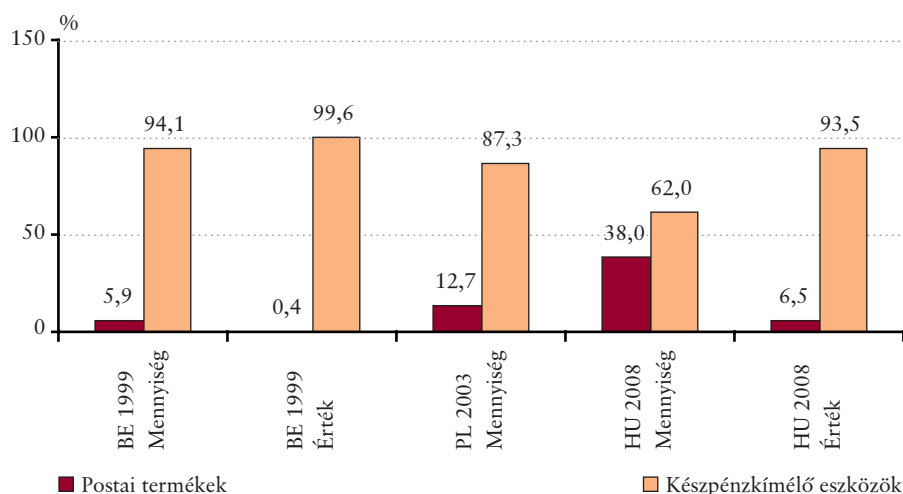
A postai pénzforgalomra vonatkozó nemzetközi és hazai adatok

Ország	Termék	Év	Mennyiség (millió db)	Érték
Belgium	Készpénzbefizetés a postán postai vagy banki folyószámlára	1999	73,8	47,3 milliárd euro
Belgium	Posta- vagy hitelintézeti fiókban készpénzre váltható postai csekk	1999	13,8	7,0 milliárd euro
Lengyelország	Postai átutalások, nyugdíj- és egyéb postai kifizetések	2003	99,4	
Magyarország	Készpénzáttutalási megbízások, a nyugellátási és a kifizetési utalványok, valamint a belföldi postautalványok	2008	322,5	5226,8 milliárd Ft (20,8 milliárd euro)

Forrás: EKB, Lengyel Nemzeti Bank, MNB.

34. ábra

Postai termékek és készpénzkímélő eszközök használatának aránya egyes európai országokban

Forrás: EKB, MNB.

A 34. ábrából jól látható, hogy a postai termékek használati aránya Magyarországon mind mennyiségében, mind értékében lényegesen meghaladja a benchmarkként talált két európai országban tapasztalható arányt.

Az átfogó nemzetközi statisztikák felkutatása után külön kerestük és gyűjtöttük azon három postai pénzforgalmi termékre vonatkozó európai információkat, amelyek a Magyar Posta Zrt. tevékenységében a legjelentősebbek.

Mint a 3. ábra mutatta, a készpénz-átutalási megbízás a Magyar Posta legnagyobb volumenű pénzforgalmi terméke, ezért megvizsgáltuk azt, hogy külföldön lehet-e a postán készpénzzel fizetni a magyar készpénz-átutalási megbízások egyik legfontosabb fajtáját képező közüzemi és távközlési számlákat. Azt találtuk, hogy készpénz befizetésével erre az Egyesült Királyságban, Írországon, Romániában és Ausztráliában van lehetőség, sőt Ausztráliában egyéb termékeket és szolgáltatásokat is (Pay it @Post). Az Egyesült Királyságban, Írországon és Romániában működő, ún. Paypoint rendszerben – a különböző kiskereskedelmi egységek mellett – a postán lehet készpénz befizetésével kiegyenlíteni a számlákat vagy a mobil telefont feltölteni. A rendszert azok érdekében fejlesztették ki és tartják fenn, akik készpénzben kívánják a fizetéseket végrehajtani. Az üzemeltetők olvastatják be a számlákat, fogadják el a készpénzt, a Paypoint szervezet naponta gyűjti be az üzemeltetőktől a befizetett készpénzt, és az elszámolásra négy munkanapon belül kerül sor. Az ír posta által biztosított BillPay.ie keretében kiegyenlített számlák száma 2007-ben 24,8 millió db volt (1 lakosra vetítve évi 6,2, míg Magyarországon 27,6 darab számla). A múltban⁵³ Szlovéniában és Szlovákiában is gyakori volt a közüzemi, a távközlési számlák és újság-előfizetési díjak postahelyeken történő kifizetése, de az újabb publikációk már egyik országban sem tesznek ilyen postai szolgáltatásokról említést.

A sorrendben következő két legnagyobb forgalmú hazai postai pénzforgalmi termék a nyugellátási utalvány és – az alapvetően a társadalmi juttatások postai kifizetésére használt – kifizetési utalvány. Számos országban pl. Ausztriában, Észt-, Görög-, Ír-, Lettországon, Portugáliában és Szlovákiában is lehet a postán keresztül készpénzben felvenni a nyugdíjakat és szociális juttatásokat, de ezek mértéke és aránya csökkenő. Nagy Britanniában – a bankszámlára történő utalás mellett – egy speciális formát is kifejlesztettek a nyugdíjak és a társadalmi juttatások kifizetésére, ami az ún. postafióki kártyaszámla (Post Office Card Account, POCA). Ez nem bankszámla, de némileg hasonlít bankszámlához, mert a POCA-számlán levő összeget – a POCA-kártyával – a postán készpénzfelvételi díj nélkül fel lehet venni vagy az egyenleget lekérdezni (esetleges kamatozásáról nincsen információnk). A POCA-t jelenleg kb. 2 millió személy használja, de kérdéses, hogy a termék hosszabb távon is fennmarad-e.⁵⁴

Új fejlemény, hogy Romániában a posta (Posta Română) – tradicionális pénzforgalmi szolgáltatásai (pl. nyugdíj kifizetése, közüzemi számlák lakossági kiegyenlítése) mellett – előre fizetett kártya (Cashplus) terjesztésével lépett piacra 2009 áprilisában (l. a 35. ábra).⁵⁵

A román posta a terjesztést hat bukaresti postahelyen kezdte meg, és folyamatosan kapcsolja be a többi – mintegy 7000 – postahelyet is (várhatóan 2009 végéig). A cél azon személyek elérése is, akik nem rendelkeznek bankszámlával. Az előre fizetett kártya bankszámla nélkül is használható, egyszerű és könnyen kezelhető, és bárki megvásárolhatja, aki Romániában él és betöltötte a 18. évet. A terméket a brit Advance Payment Solutions Ltd.-vel és a Mastercarddal együttműködve fejlesztették ki. A kártya csip és PIN-funkcióval ellátott.

A kártya vásárlásra (ideértve az on-line vásárlást is) és ATM-ek útján történő készpénzfelvételre használható, de a román posta tervezi a kártya funkcióit tovább bővíteni (lehetővé tenni a közüzemi számlák postahelyen történő kiegyenlítését, valamint a nyugdíjak és a társadalmi juttatások kifizetését a kártya feltöltésének útján). A kártyának egyszeri és havi díja van, ez utóbbi akkor kell fizetni, ha a kártya fel van töltve vagy, ha azt az adott hónapban használják. Az egyszeri díj 18 lej (azaz mintegy 4,3 euro) és a havi díj 9,95 lej (azaz mintegy 2,3 euro).

⁵³ 1999 augusztusában kiadott EKB Kék könyv.

⁵⁴ Brit politikusok véleménye szerint nem valószínű, hogy 2014 után is meghosszabbítják a konstrukció érvényességét. (House of Commons, 2009, 152. bekezdés).

⁵⁵ APS, Danubius Exim, Finextra, Prepaid conference (2009).

35. ábra**A román Cashplus előre fizetett postai kártya**

Forrás: Danubius Exim.

Mindez azt mutatja, hogy a Magyarországnál fejlettebb vagy a Magyarországnak megfelelő fejlettségű országokban is van lehetőség postán keresztül készpénzben kifizetni a számlákat, vagy postán keresztül készpénzben felvenni a nyugdíjat vagy társadalmi juttatást. Ezekben az országokban is közel hasonló méretű és sűrűségű postai hálózat áll rendelkezésre, de a postai pénzforgalmi termékeket inkább a bankszámlával nem rendelkezők veszik igénybe. Ugyanakkor meglepő, hogy Nagy-Britanniában hányféle pénzforgalmi terméket fejlesztettek ki a bankszámlával nem rendelkezők igényeinek kielégítésére, sőt exportálnak onnan más európai országba.

6. Összefoglaló, következtetések és a jövőkép

A tanulmány a hazai belföldi fizetési forgalomban jelentős postai pénzforgalmi szolgáltatásokat foglalja össze, hiszen azok 2008-ban mennyiségi alapon 38,0%-ot, értékalapon 6,5%-ot tettek ki az összes kisösszegű fizetésen belül. Magyarországon 2008-ban az egy főre jutó lakossági forintbankszámlák száma 0,74 db volt. Ugyanakkor több olyan személy van, aki egynél több bankszámlát tart fenn, viszont az is előfordul, hogy több személynek (főleg házaspárnak) közös bankszámlája van. Következésképpen azzal lehet számolni, hogy a lakosság több, mint 1/4-ének-1/3-ának⁵⁶ egyáltalán nincsen bankszámlája (bankkapcsolata). Ezen személyeknek alapvetően nincs más lehetőségük pénzforgalmuk lebonyolítására, számláik kifizetésére, illetve nyugdíjuk vagy szociális alapú juttatásaik felvételére, mint postai pénzforgalmi szolgáltatást igénybe venni.⁵⁷

A postai pénzforgalmi szolgáltatások sajátosak abból a szempontból, hogy azokat egyetlen hazai szolgáltató nyújtja. A termékek többségénél jellemző a pénz formájának változása, a szolgáltató az egyik oldalon készpénzt, a másik oldalon számlapénzt használ. Mivel a szolgáltató a szolgáltatások egy részénél előre megkapja a szolgáltatás lebonyolításához a fedezetet, kamatjövedelmet élvezhet, aminek mértékét mérséklék a pénz formájának változásához kapcsolódó költségek. (A szolgáltatások fennmaradó részénél utólag számol el, így ott kamatvesztesége van.)

A Magyar Posta Zrt. legjelentősebb pénzforgalmi terméke a készpénz-átutalási megbízás („sárga csekk”), amely azonban fajlagosan a legalacsonyabb bevételt biztosítja számára. A lakosság sokkal nagyobb arányban használja e terméket számlái kifizetésére, mint a készpénz-helyettesítő fizetési módokat, amiben szerepet játszhat, hogy a lakosság elhalaszthatja a számlák ellenőrzését a befizetés időpontjáig, sőt akár magát a befizetést is a szolgáltató által tolerált befizetési határidőig. A fizetési kötelezettség – jelenleg és egészen 2010. április 30-áig – a postai befizetés időpontjában teljesül, és a visszakapott feladóvevény általánosan elfogadott teljesítési bizonylatnak számít, ugyanakkor személyesen kell a befizetést végrehajtani, amihez készpénzfelvételre van szükség.

A készpénz-átutalási megbízásokat a nyugellátási és a kifizetési utalványok követik a postai forgalmi sorrendben. A postai kifizetés mind a nyugdíjak, mind a szociális alapú juttatások esetében széles körben alkalmazott mód, de a nyugellátások kifizetésénél a bankszámlára utalás már jelenleg is egyre inkább megközelíti a postai feladás értékét. Az utalványok postai kifizetése mindazon személyek számára biztosítja a nyugellátáshoz és a szociális alapú juttatásokhoz való hozzájutást, akik nem rendelkeznek bankszámlával vagy van ugyan bankszámlájuk, de nem azt kívánják igénybe venni. Ugyanakkor az érintettek viselik a készpénztartás kockázatát és áldozati költségeit, és a lakóhelyüktől függ, hogy melyik napon kapják meg nyugdíjukat. Ráadásul ez a kifizetési mód nem ösztönöz a készpénzkiímélésre. A belföldi postautalvány és a Western Union utalvány a pénzküldést teszi lehetővé azon személyek számára is, akik nem rendelkeznek bankszámlával.

A postai POS terminálból bankkártya segítségével történő készpénzfelvétel az általános trendtől eltérően növekszik, és évek óta ez a 4. legnagyobb forgalmú postai pénzforgalmi termék. Ez a készpénzfelvétel alapvetően lakossági termék, míg az intézmények készpénzfelvételi igényét a Magyar Posta Zrt. készpénzfelvételi utalvánnyal és a pénzforgalmi betétkönyvvvel segíti ki-elégíteni. A széles postai fiókhálózat nyújtotta kényelem (a földrajzi közelség) mindezen termékek használatát támogatja, de a készpénzfelvétel valamennyi esetben csak a postai nyitva tartás alatt lehetséges.

Nemzetközi összehasonlításban azt láthatjuk, hogy az Európai Unión belül számos postánál jelentős a pénzügyi szolgáltatásokból származó árbevétel, elsősorban ügynökként nyújtanak banki szolgáltatásokat. Egyes posták készpénzben megvalósítható számlafizetési, nyugdíj és társadalmi juttatás-felvételi lehetőséget is biztosítanak főleg a bankszámlával nem rendelkezők igényeinek kielégítésére (a nyugdíj és társadalmi juttatás postai felvétele több országban fordul elő, mint a számlafizetés). Összességében azonban a postai pénzforgalmi termékek használata még a régiókhhoz tartozó országokban is lényegesen alacsonyabb, mint Magyarországon.

⁵⁶ Hasonló becslést ad a GfK Hungária és a MillwardBrown 2006-ra.

⁵⁷ Közüzemi, távközlési számlát közvetlenül készpénzben is ki lehet egyenlíteni, és pénzt Western Union utalással is lehet küldeni.

A lakossági bankszámlák száma ugyanakkor Magyarországon is évről-évre gyarapodik és ezzel párhuzamosan nő a hazai banki termékek igénybevétele is: egyre többen használnak átutalást vagy csoportos beszedési megbízást, az új folyószámlát nyitók 23%-a⁵⁸ legalább egy csoportos beszedési megbízást is elindít, nő azoknak a száma, akik nyugdíjukat vagy szociális juttatásokat bankszámlára kérik. A gyakoribb bankhasználat tükröképeként a postai pénzforgalmi szolgáltatások hazai igénybevételének adatai lassuló növekedést (vagy csökkenést) mutatnak, de a tényleges mértékük messze felette van annak, ami a hasonló fejlettségű európai országokban kialakult. A nemzetközi tapasztalatok arra utalnak, hogy a postai pénzforgalmi szolgáltatások iránti igény csökkenő. Ez a jelenség a gazdaság és a társadalom egésze szempontjából is kedvező, mert a postai pénzforgalmi termékek készpénzigényesek, és a készpénz használata egy bizonyos értékhatár felett kevésbé kedvező, mint a készpénz-kímélő eszközöké. Nemzetközi becslések azt jelzik, hogy ez az értékhatár 8-18 euro között⁵⁹ van.

A Magyar Posta Zrt. díjat számol fel az általa nyújtott szolgáltatásokra, de ezeket a díjakat a végfelhasználó nem minden esetben érzékeli közvetlenül. A készpénz-átutalási megbízások lakossági befizetése díjmentes, a nyugellátási, a kifizetési és a postautalvány kifizetése a címzett szempontjából ugyan díjmentes,⁶⁰ de ezeknek a szolgáltatásoknak is van költsége, amit a Magyar Posta Zrt. a nyilvános díjhirdetménye⁶¹ szerinti mértékben áraz be, és számít fel a hitelintézeteknek és rajtuk keresztül azok megbízóinak (a szolgáltatóknak). Számításaink szerint – a forgalmi adatokat és a hirdetményben foglalt díjtételeket figyelembe véve – 2008-ban például egy készpénz-átutalási megbízásra jutó postai költség hozzávetőleg 110 Ft, míg egy kifizetési utalványé 368 Ft volt. A közüzemi, a távközlési és egyéb szolgáltatók – néhány kivételtől eltekintve – nem osztják meg nyíltan a készpénz-átutalási megbízások postai díját a számlákat ilyen módon befizetőikkel. A díjak tehát végső soron az alapszolgáltatás árába épülnek be. Mivel a Magyar Posta Zrt. – a nyugellátási utalványok kifizetése nélkül – díjait hirdetményeiben nyilvánosságra hozza, sokkal inkább a közmű, a távközlési és egyéb szolgáltatókon múlik, hogy a lakosság előtt rejtve marad az alapszolgáltatás igénybevételének kiegyenlítéséhez kapcsolódó pénzforgalmi díj.

Az a tény, hogy a postai pénzforgalmi díjak egyes esetekben rejtve maradnak a végfelhasználó előtt, rontja a versenyző termékek viszonylagos esélyeit. A díjak rejtett volta ellenére – a gyakoribb bankhasználat miatt és a nemzetközi trendeknek megfelelően – a hagyományos postai pénzforgalmi szolgáltatások iránti igény további lanygulása várható, a mértéket befolyásolhatja az is, hogy az állam pénzforgalmi szereplőként hogyan viselkedik.

Az állam ugyanis a pénzforgalmi termékek piacán is jelentős szereplő, hiszen ő szedi be az adókat, illetékeket, ő fizeti ki a nyugdíjakat, a pénzbeni társadalmi juttatásokat és részben a munkabérek⁶² is. Egyes adók, illetékek lakossági befizetése ma még jellemzően készpénz-átutalási megbízással oldható meg, de a folyamatban lévő infrastrukturális fejlesztésekkel bővíthet az elektronikus fizetés lehetősége.

Ugyanakkor a 2009. november 1-jével bevezetésre kerülő új pénzforgalmi szabályozás – a verseny fokozása mellett – bővíti a Magyar Posta Zrt. mozgásterét. Az új szabályozás következtében ugyanis a Magyar Posta Zrt. pénzforgalmi szolgáltatóként fizetési számlát vezethet a lakosság és a beszedők számára is. A sok évtizedes tapasztalat, a felhalmozott tudás, a megszerzett hírnév, a széleskörű hálózat segíti a Magyar Posta Zrt.-t az ügyfelek megszerzésében, illetve megtartásában. Az eredményesség érdekében azonban elkerülhetetlen a további termékefejlesztés, a postahelyek informatikai fejlesztése, különös tekintettel a jelenleg élő hálózati (on-line) kapcsolattal nem rendelkező postai szolgáltatóhelyeken. A fokozódó versenyben a pénzforgalmi szolgáltatóknak/intézményeknek előírt egységes tájékoztatási és elszámolási szabályoknak is meg kell felelnie.

⁵⁸ Feitel B.–Kovács L. (Millward Brown), 2006.

⁵⁹ Hollandiában, Belgiumban és Svédországban készültek ilyen becslések, a holland tanulmány szerzői 11,36 euróra, a belga tanulmány szerzői 10,24 euróra, míg a svéd tanulmány szerzői 8, illetve 18 euróra (betéti, illetve hitelkártyával összehasonlítva) becsülték.

⁶⁰ Bár lehet, hogy van, aki ad borraavlót a pénzt kihozó postásnak.

⁶¹ A nyugellátási utalványok kifizetésére felszámított díj nem nyilvános.

⁶² A közigazgatáson belül.

Melléklet: A főbb pénzforgalmi szolgáltatások lebonyolítási rendje és a kapcsolódó folyamatábrák

1. KÉSZPÉNZ-ÁTUTALÁSI MEGBÍZÁS („SÁRGA CSEKK”)

1-1. ábra

„Sárga csekk”

The image shows two versions of a Hungarian cash transfer slip (Sárga csekk). The left version is a 'Feladóvevény' (Sender's receipt) and the right version is a 'KÉSZPÉNZ-ÁTUTALÁSI MEGBÍZÁS' (Cash transfer slip). Both forms include fields for the amount (összeg), the sender's name and address (Magyar Magda Csorvás, József A. u. 198., 5920), and a 16-digit account number (44444444-44444444-44444444). The right version also includes a 16-digit transfer number (66666666666666666666666666666666) and a 16-digit recipient's account number (44444444444444444444444444444444). The forms are yellow with red and black text and include a logo for the Magyar Posta (Hungarian Post).

A szolgáltatók (beszedők) (ideértve az adóhatóságokat és bármely olyan szervezetet is, amely akár hitelek törlesztésére, akár adományok gyűjtésére vagy más célra készpénz-átutalási megbízást bocsát ki) több úton is beszerezhetik a készpénz-átutalási megbízásokat, illetve maguk is előállíthatják azokat [1-2. ábra: 1. a)-b) lépés]. A lehetséges beszerzési forrás: a Magyar Posta (a PEK és az Elektronikus Posta Központok), valamint a Magyar Postával szerződéses kapcsolatban álló vállalkozók. A Posta pénzforgalmi szolgáltatásaihoz kapcsolódó általános szerződéses feltételek tartalmazzák az üres nyomtatvány előállítására és annak előre történő gépi kitöltésére (az ún. megszemélyesítésre⁶³) vonatkozó előírásokat. Ha olyan szervezet jelentkezik gyártónak, amely még nem végzett ilyen tevékenységet, az csak az általa gyártott mintadarabok postai jóváhagyását követően kezdeti meg a tevékenységet, a Posta egyébként valamennyi gyártó esetében a feldolgozással egyidejűleg ellenőrzi a legyártott megbízások minőségét. A szolgáltatók (beszedők) saját előállítás esetén megtérítik a postai feldolgozó rendszerben az esetlegesen hibás bizonylatok miatt bekövetkező fennakadások, működési zavarok postai költségeit.

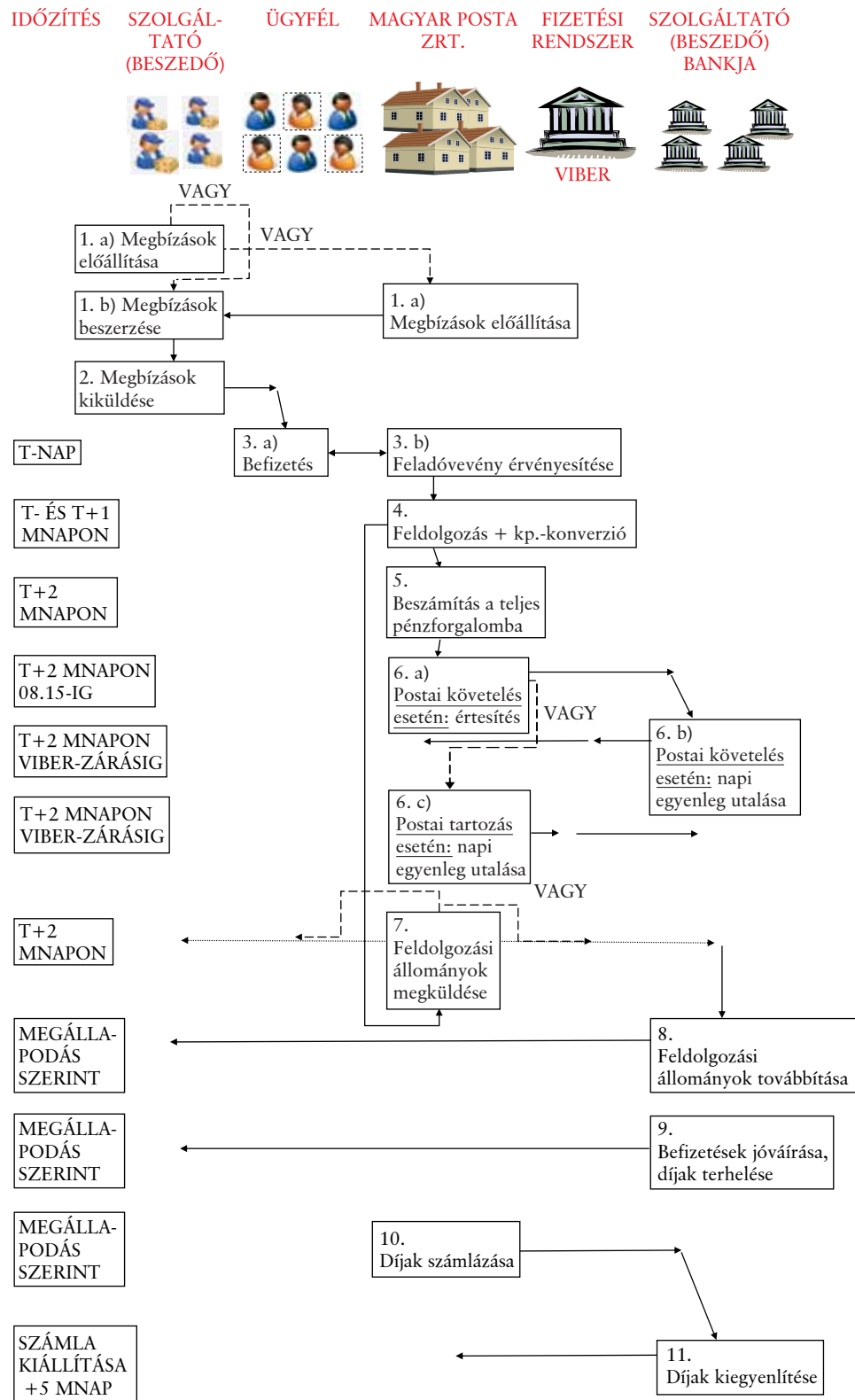
A megbízások tőszelvényének alsó, fehér felületén (az ún. OCR: Optical Character Recognition, optikai karakterfelismerési sávban) kódolt adatok definiálják a készpénz-átutalási megbízás teljesítésének módját, ezért a szolgáltatás tartalmát jelentő tranzakció és kimeneti (output) kódokat a számlatulajdonosnak – a hitelintézzel vagy a Postával (a PEK-kel) egyeztetve – előre meg kell határoznia. A tranzakciókódok a megbízások előre történő kitöltésének különböző mértékére (összeg és befizetőazonosító gépi feltüntetésére vagy annak hiányára), míg a kimeneti kódok a befizetések feldolgozásából származó információk átadásának formájára (a bizonylatok az eredetit közelítő nagyságú, illetve kicsinyített másolatával leporellón vagy számítógépes adatállományban történő átadására) utalnak.

A befizetőket a szolgáltatók (beszedők) látják el készpénz-átutalási megbízásokkal (1-2. ábra: 2. lépés).

⁶³ Előre feltüntetve olyan adatokat, hogy ki kinek milyen határidőre mekkora összeget fizet, illetve azt, hogy a számlatulajdonos milyen információkat vár a feldolgozás során stb.

1-2. ábra

Készpénz-átutalási megbízás teljesítése

A Magyar Posta az átutalásra szóló megbízás befogadását a teljesítéshez szükséges összeg átvételével [1-2. ábra: 3. a) lépés], a feladóvevény érvényesítésével és visszaadásával [1-2. ábra: 3. b) lépés] igazolja a T-napon. Az egy megbízással befizethető összeg maximum 9 helyi értékű (tehát 1 Ft híján 1 milliárd Ft)⁶⁴ lehet. A bizonylat érvényesítését követően a befizető nem kérheti a feladott összegek visszafizetését, nem töröltheti a megbízást, mert a befizetés akkor teljesül, amikor az összeget a postai szolgáltató helyen befizetik. A megbízás befogadását követően a megbízásban megjelölt számlatulajdonos rendelkezik a befizetett összeg felett, így az ügyfél utólag már nem kérheti vissza a befizetett összeget a Postától.

A postai szolgáltatóhelyek a tárgynapi elszámolási időpontig (a postahely zárásáig vagy annál korábbi időpontig, hogy teljesíthető legyen a megbízások aznapi továbbítása) az általuk felvett bizonylatokat összegyűjtve fedőlappal együtt a postajáráttal megküldik a PEK-be a T-napon. A PEK centralizáltan végzi valamennyi pénzforgalmi megbízáshoz kapcsolódó tranzakció feldolgozását, az eredeti bizonylatokat beolvassa, és a szükséges hibajavításokat (pl. a sérült bizonylatok adatainak manuális rögzítését) követően, a T+1 munkanapon előállítja a feldolgozási állományokat. A felvett készpénzállomány egy része – a szükséges ellenőrzések után – az adott postahelyen, valamely postai szolgáltatáshoz kapcsolódóan, kifizetés során kerül felhasználásra, a felesleget a Magyar Posta kisebb részben a postahelyek között átcsoportosítja, nagyobb részt pedig számlapénzzé konvertálja a bankközi készpénzpiacon vagy az MNB-be történő befizetésen keresztül. (1-2. ábra: 4. lépés.)

A Magyar Posta a bizonylatokon feltüntetett összeget a tárgynapi elszámolási időponttól számított második munkanapon a befizetési bizonylat OCR sávjában szereplő bankszámlaszámra vagy egyéb azonosító alapján – a bankszámlán történő jóváírás céljából – a számlát vezető hitelintézethez juttatja el VIBER-ben. Az elszámolás valójában nettó alapon történik, a hitelintézet (ideértve a MÁK-ot is) és a Posta közti szerződés alapján lebonyolított be- és kifizetési forgalom egyenlegét az elszámolások átadásának – szolgáltatásonként eltérő – napján rendezik. (1-2. ábra: 5. lépés.)

Amennyiben a tárgynapi egyenleg postai követelést mutat, úgy arról a Posta a tárgynapon 08.15-ig értesíti a hitelintézetet [1-2. ábra: 6. a) lépés] kérve, hogy az az esedékes összeget a tárgynapon legkésőbb VIBER-zárásig a VIBER-en keresztül utalja át a Posta MNB-nél vezetett pénzforgalmi bankszámlájára [1-2. ábra: 6. b) lépés]. Amennyiben a tárgynapi egyenleg a Magyar Posta tartozását mutatja, úgy a Posta a tárgynapon ugyancsak legkésőbb VIBER-zárásig a VIBER-en keresztül indítja a télt a hitelintézet MNB-nél vezetett pénzforgalmi bankszámlája javára [1-2. ábra: 6. c) lépés].

A Magyar Posta a hitelintézetekkel kötött szerződésnek megfelelően vagy a hitelintézetnek vagy közvetlenül a szolgáltatóknak (beszedőknek) küldi meg a feldolgozási állományt a befizetést követő második munkanapon. Ezt a számlatulajdonos kérésének megfelelő formában papír alapú adathordozón vagy számítógépes adatállományban teszi meg (úgy, hogy azokat számlaszám szerint, illetve számlavezető helyenként összesítve rendezi és az elszámolási összesítő okiratokat mellékeli). (1-2. ábra: 7. lépés.) Amennyiben a Magyar Posta a feldolgozási állományt a hitelintézetnek küldi meg, úgy az továbbítja az állományt a szolgáltatóknak (beszedőknek) megállapodásuk szerint (1-2. ábra: 8. lépés).

Az érintett hitelintézet a szolgáltatóval/beszedővel kötött megállapodás szerint írja jóvá a befizetett összeget, és terheli a szolgáltatás díját a szolgáltató (beszedő) számláján (1-2. ábra: 9. lépés). A hitelintézetek – a legtöbbször a saját díjaik felszámítása mellett – terhelik tovább a postai díjat a szolgáltatókra (beszedőkre).⁶⁵

A Magyar Posta az általa felszámított díjakat összegyűjtve – a hitelintézetenkénti megállapodástól függően – hetente, kéthetente vagy havonta számlázza a hitelintézeteknek (1-2. ábra: 10. lépés), és azok azt 5 munkanapos határidővel tartoznak ki-egyenlíteni (1-2. ábra: 11. lépés).

A Magyar Posta a szolgáltatást expressz jelleggel is nyújtja, amikor a tárgynapi elszámolási időpontot követő első munkanapon juttatja el a befizetett pénzösszeget a hitelintézethez és a feldolgozott információkat a hitelintézeteknek vagy a szolgáltatóknak. A Magyar Posta a normál készpénz-átutalási megbízásokhoz hasonlóan, az expressz jellegű szolgáltatásokra is két díjelemből álló díjat számít fel, a befizetett összeg szerinti díj 3,60‰ (tehát azonos a normál szolgáltatásnál felszámított mértékkel), míg a befizetési összegtől független díj minden esetben 197 Ft/db, tehát több mint kétszerese, mint a normál szolgáltatás legmagasabb díjtétele.

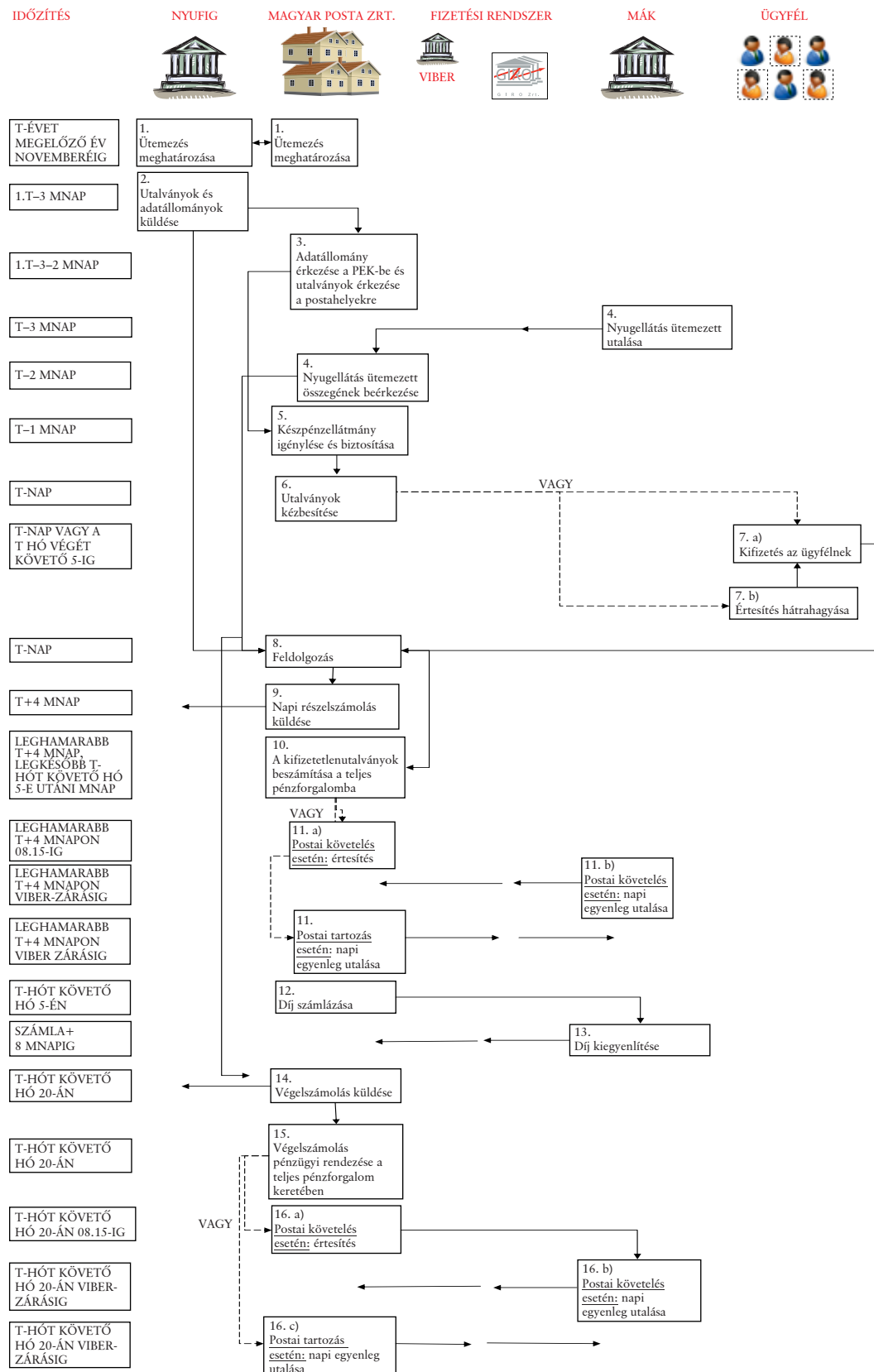
⁶⁴ A végösszeg kerekítésre kerül az 1 és 2 forintos címletű érmék bevonása következtében szükséges kerekítés szabályairól szóló 2008. évi III. törvény szerint.

⁶⁵ Több hitelintézet által nyilvánosságra hozott hirdetmény, kondíciós lista utal erre. Más esetekben a szolgáltatók alkupoziója ezt módosíthatja.

2. NYUGELLÁTÁSI UTALVÁNY KIFIZETÉSE

2-1. ábra

Nyugellátási utalványok kifizetése

A Magyar Posta a NYUFIG-gal közösen ütemezést állít össze a nyugdíjak ún. nyugdíjnaptár szerinti kifizetésére. (A nyugdíjnaptár településekre lebontva ütemezi a nyugdíjfizetéseket úgy, hogy a hónap végéig az ország egészében biztosított legyen a nyugellátás kifizetése, így van olyan település, ahol már a hó végét megelőző 14. munkanapon megtörténik a nyugdíj kifizetése). (2-1. ábra: 1. lépés.)

A NYUFIG papíron a havi utalványköteget és adathordozón az utalványadatokat tartalmazó adatállományt küldi a Magyar Postának a nyugdíjnaptár szerinti első kifizetési nap (1.T-nap) előtt három munkanappal (2-1. ábra: 2. lépés). Az utalványköteget – a távolságtól és a szállítástól függően – a feladás napján vagy a következő napon érkezik a kifizető postahelyekre, míg az adatállomány a feladás napján érkezik a PEK-be (2-1. ábra: 3. lépés).

A MÁK – a NYUFIG megbízásából – a nyugdíjnaptár szerinti kifizetés napján (T-nap) várható kifizetés összegét a T–3 munkanapon BKR-ben utalja a Magyar Posta MNB-nél vezetett pénzforgalmi bankszámlájára, így az összeg – a BKR elszámolási ciklusához igazodóan – T–2 munkanap reggelén áll a Posta rendelkezésére (2-1. ábra: 4. lépés).

A kifizető postahelyek a T–1 munkanapon telefonon megrendelik a kifizetéshez szükséges készpénzt a Posta területileg illetékes értéktáraiból (2-1. ábra: 5. lépés).

A Posta T-napon kézbesíti a T-napra ütemezett nyugellátási utalványt (2-1. ábra: 6. lépés), és az azon feltüntetett összeget a jogosult átvevő (címzett, meghatalmazott, helyettes átvevő) részére (összeghatártól függetlenül) kifizeti [2-1. ábra: 7. a) lépés] vagy értesítést hagy hátra [2-1. ábra: 7. b) lépés]. Tehát a Posta 100 ezer Ft feletti nyugdíjat is kifizet a címként megjelölt helyen a címzettnak vagy meghatalmazottjának, a helyettes átvevő azonban csak azt a nyugdíjat veheti át, ami maximum 100 ezer Ft. Az utalvány a tárgyhót követő hónap 5-éig, illetve az azt követő munkanapig fizethető ki, ha 5-e hétvégére vagy munkaszüneti napra esik.

A postai szolgáltatóhelyek a kifizetett utalványokat a kifizetést követően, a kifizetetlen utalványokat a kifizetésre érvényes határidő lejártát követően feldolgozásra megküldik a PEK-be (2-1. ábra: 8. lépés), amely napi részelszámolásként küldi a NYUFIG-nak a kifizetett utalványokra vonatkozó adatállományt adathordozón a T+4 munkanapon (2-1. ábra: 9. lépés). (A kifizetett és a kifizetetlen utalványokat is a Posta – a PEK – őrzi meg.) A Posta a részelszámolásokhoz kapcsolódva beszámítja a kifizetetlen nyugellátások összegét a készpénz-átutalási megbízásoknál említett nettó elszámolás részeként, amire leghamarabb a T+4 munkanapon kerül sor (2-1. ábra: 10. lépés). Összesített postai követelés esetén értesítést küld a MÁK-nak és kéri az egyenleg utalását [2-1. ábra: 11. a) és b) lépés], míg postai tartozás esetén az egyenleget átutalja a MÁK-nak VIBER-ben [2-1. ábra: 11. c) lépés].

A Magyar Posta a NYUFIG által feladott nyugellátások száma szerint havonta számlázza a szolgáltatás díját⁶⁶ a tárgyhót követő 5-én (2-1. ábra: 12. lépés), amit a MÁK a számla kézhezvételétől számított 8 munkanapon belül BKR-ben egyenlít ki (2-1. ábra: 13. lépés).

A Magyar Posta Zrt. a tárgyhó végét követő hónap 20-áig készíti el a záróelszámolást a kifizetett és a kifizetetlen utalványokra, és azt megküldi a NYUFIG-nak (2-1. ábra: 14. lépés), és rendezi a záróelszámolást a MÁK-kal a teljes pénzforgalom keretében (2-1. ábra: 15-16. lépés).

⁶⁶ A díj nem nyilvános, és része a Magyar Posta és a folyósító szerv közötti megállapodásnak.

3. KIFIZETÉSI UTALVÁNYOK KIFIZETÉSE

3-1. ábra

Kifizetési utalvány

A szolgáltatás nyújtásának két előfeltétele van: a hitelintézetnek a területileg illetékes postaiszolgálatossal együtt ki kell választania a postai szolgáltatóhelyet (3-2. ábra: 1. lépés), és e kiválasztott helyszínen meg kell teremteniük a kifizetési utalvány feladásának lehetőségét: azaz a hitelintézetnek a kiválasztott felvevő postahelyen be kell jelentenie a fedezeti okirat aláírására jogosultakat, és el kell oda juttatni az aláírásmintákat (3-2. ábra: 2. lépés).

A kifizetési utalvány feladása három módon: papíralapú utalványlap (és a hozzá tartozó feladójegyzék, fedezeti okirat) kitöltésével vagy adatátviteli úton, illetve adathordozón történő adatállomány átadásával lehetséges (3-2. ábra: 3. lépés).⁶⁷ A feladásra a kijelölt szolgáltatóhelyen vagy a PEK-ben kerülhet sor a nyomtatvánnyal történő feladás esetén déli 12.00-ig, adatátviteli úton történő feladás esetén 15.00 óráig, míg számítógépes adathordozón történő feladás esetén – postai szolgáltatóhelyenként eltérő időpontban, de – legkésőbb 16.00-ig. (Kizárólag a PEK-ben lehet a kifizetési utalványt feladni, ha az adatátviteli úton történő adatállomány átadásával vagy ha az formától függetlenül Budapesten történik.) Az egy utalvánnyal feladható összeg maximum 9 helyi értékű (1 Ft híján 1 milliárd Ft)⁶⁸ lehet. A fedezeti okiraton a terhelendő bankszámlát, a feladott pénz és a feladás díjának együttes összegét kell feltüntetni.

Nyomtatvánnyal történő feladás esetén a Posta a bevételezési adatokat rávezeti a 4 példányos feladójegyzékre, és annak egy példányát visszaadja a feladónak a T-munkanapon. Adatállományokkal történő feladás esetén a Posta – az átvétel napján történő feldolgozás után – a felvett utalvány beazonosítására vonatkozó postai adatokkal kiegészített adatállományt (vizsontállományt) készít és ad át a hitelintézetnek vagy a hitelintézeti számlatulajdonosnak adatátviteli úton, illetve – a feladó által előre megküldött üres adathordozó feltöltésével – adathordozón a T-munkanapon (3-2. ábra: 4. lépés).

Adatátviteli úton és papíron történő feladás esetén az érintett hitelintézetek (ideértve a MÁK-ot is) a feladás napján utalják át a kifizetési utalványok kifizetéséhez szükséges fedezetet (a VIBER-ben legkésőbb 16.00 óráig, a BKR-ben legkésőbb 22.00-ig) a Magyar Posta MNB-nél vezetett pénzforgalmi bankszámlájára (3-2. ábra 5. lépés).

A Magyar Posta (PEK) a T+1 munkanapon ellenőrzi a fedezet beérkezését,⁶⁹ szükség esetén reklamálja azt (3-2. ábra: 6. lépés).

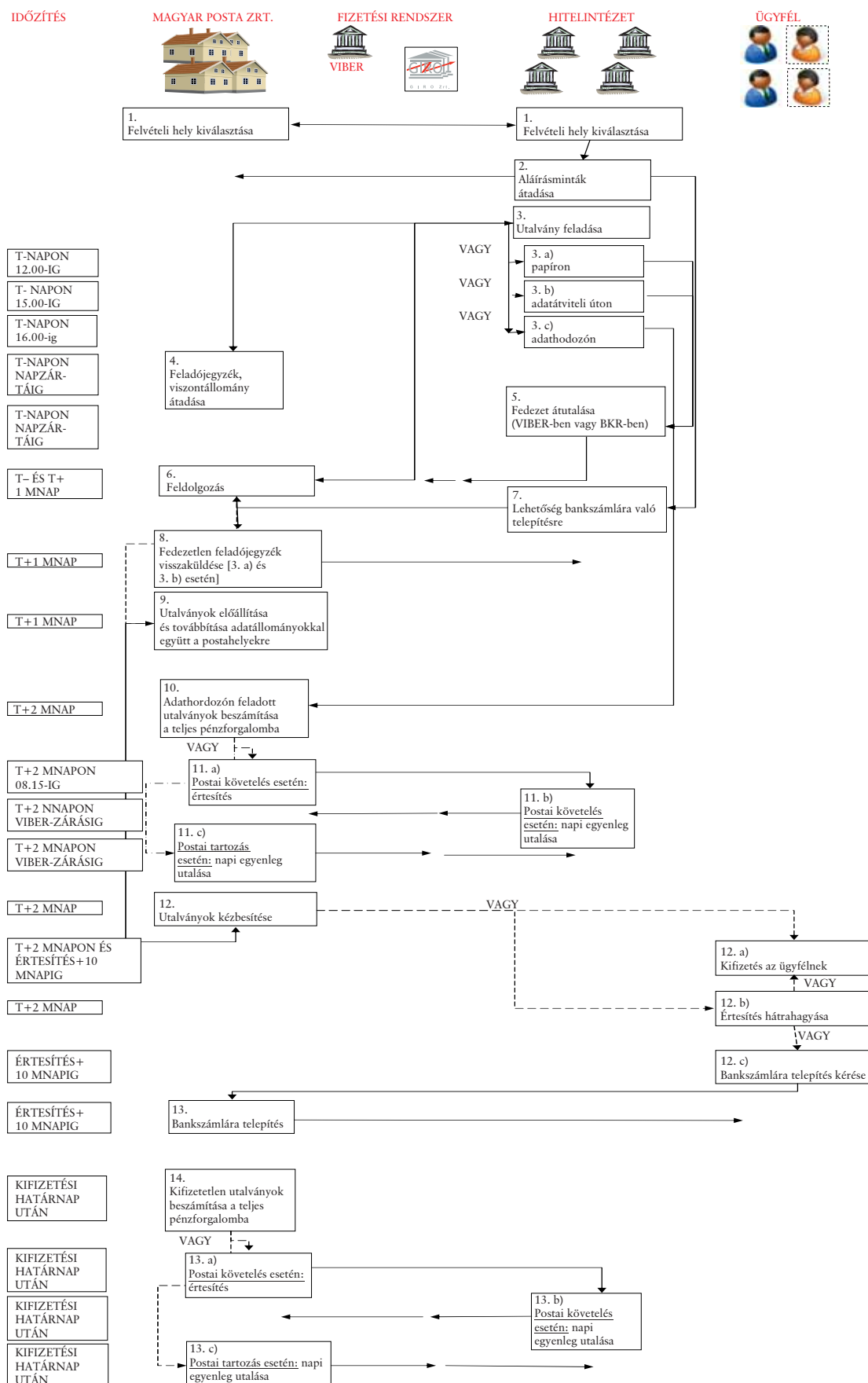
⁶⁷ Az adatátviteli úton történő feladás a leggyakoribb, amely formát a MÁK mellett néhány hitelintézet alkalmazza. Az adathordozón történő feladás a második leggyakoribb (a hitelintézetek többsége idetartozik). (A papíralapú utalványlap használata elhanyagolható mértékű: 1% alatti.)

⁶⁸ A kifizetendő végösszeg kerekítésre kerül az 1 és 2 forintos címletű érmék bevonása következtében szükséges kerekítés szabályairól szóló 2008. évi III. törvény szerint.

⁶⁹ Ha a feladás adatátviteli úton vagy papíralapú utalványlap kitöltésével történt.

3-2. ábra

Kifizetési utalvány kifizetése

A hitelintézeteknek T+1 munkanapig van lehetőségük arra, hogy az eredetileg kért készpénzkifizetés helyett a címzett bank-számlájára való postai telepítést kérjenek (3-2. ábra: 7. lépés).

A papíron és adatátviteli úton feladott, de fedezetlennek bizonyult feladójegyzékeket a Magyar Posta visszaküldi a feladónak (3-2. ábra: 8. lépés).

A Posta csak a fedezet megléte esetén kezdi meg az adatátviteli úton feladott utalványok papíralapú előállítását, míg az adat-hordozón feladott utalványok papíralapú előállításának megkezdése a fedezet tényleges beérkezésétől független. A Posta T+1 munkanapon expedálja a papíralapú utalványokat a kifizető postahelyre (3-2. ábra: 9. lépés).

A Magyar Posta az adathordozón feladott utalványok teljesítéséhez szükséges összeget a feladást követő 2. munkanapon be-számítja az adott hitelintézet és a Posta között lebonyolódó/lebonyolított teljes ki- és befizetési forgalomba (3-2. ábra: 10. lé-pés), és rendezi az egyenleget a készpénz-átutalási megbízásoknál említett nettó elszámolás keretében [3-2. ábra: 11. a)-c) lé-pés].

A kifizetésre leghamarabb a feladást követő 2. munkanapon kerülhet sor. A Posta a címhelyen a jogosult átvevő (címzett, meg-hatalmazott, helyettes átvevő) részére személyes átadással kézbesíti a pénzt, ha a feladott összeg nem haladja meg a 100 ezer Ft-ot [3-2. ábra: 12. a) lépés]. A kézbesítés sikertelensége és a 100 ezer Ft-nál nagyobb összeg esetén a Posta értesítést ad át a címzettnek vagy hagy nála hátra, és a kifizetés az értesítésben megjelölt postai szolgáltatóhelyen történik 10 munkanapon be-lül [3-2. ábra: 12. b) lépés]. A címzett – külön díj megfizetése mellett – bankszámlára is kérheti az összeget [3-2. ábra: 12. c) lépés], és ilyen esetben a Posta azt odautalja (3-2. ábra: 13. lépés).

A Posta az értesítés hátrahagyásától számított 10 munkanapig tartja a címzett részére az utalványt, és ha az alatt nem sikerül a feladott pénzt kifizetni, akkor az át nem vett utalvány fénymásolatát megküldi a hitelintézetnek, és a feladott pénzt VIBER-en keresztül visszautalja az érintett hitelintézetnek a készpénz-átutalási megbízásoknál említett nettó elszámolás keretében (3-2. ábra: 14. lépés).

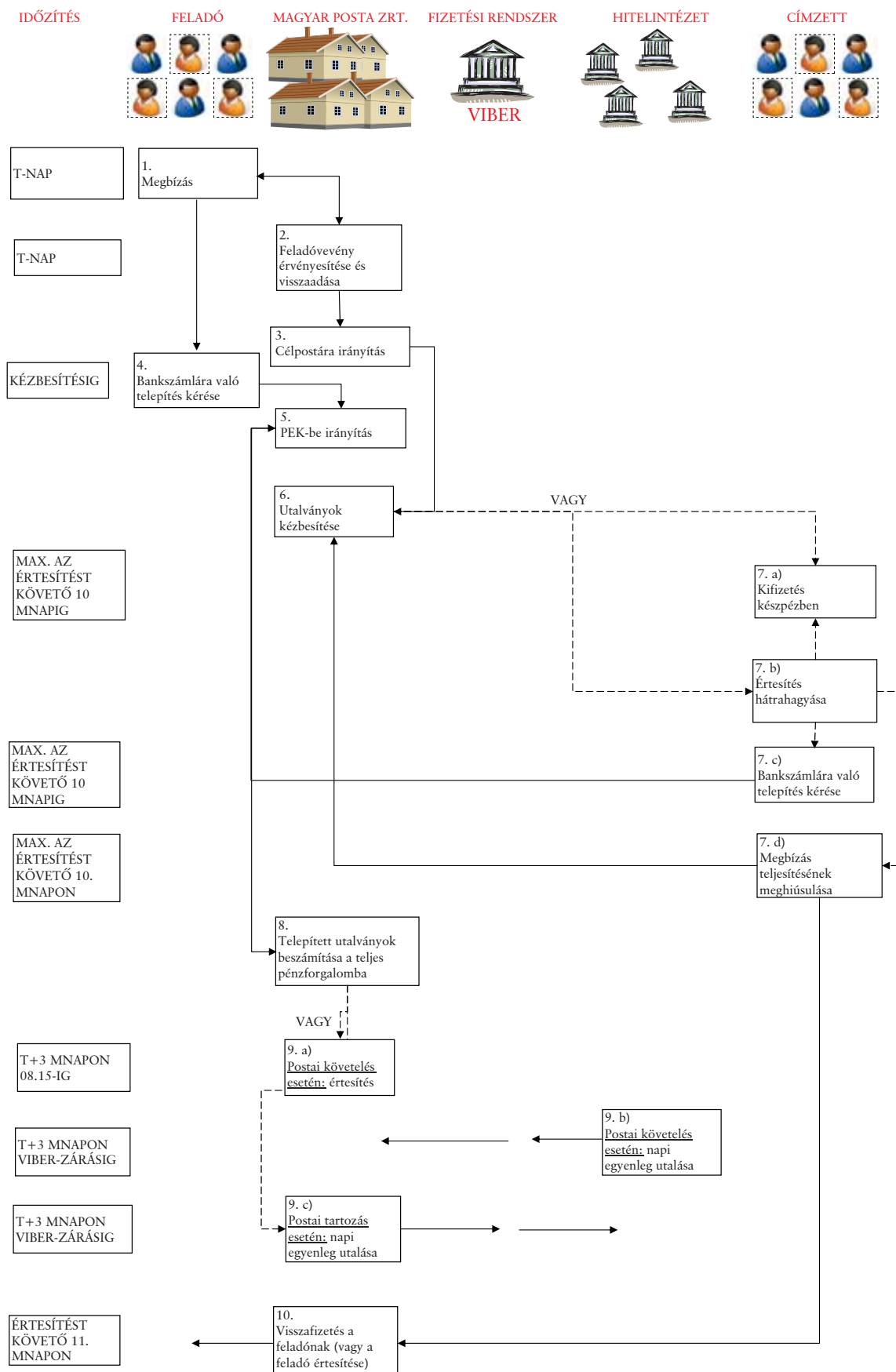
4. BELFÖLDI POSTAUTALVÁNY SZOLGÁLTATÁS („RÓZSZÁZÍN CSEKK”)

4-1. ábra

„Rózsaszín csekk”

4-2. ábra

Belföldi postautalvány kifizetése

A szolgáltatás keretében a feladó készpénz befizetésével és – a Magyar Posta által rendszeresített – belföldi postautalvány ki-töltésével ad megbízást a Postának. A feladó – külön díj ellenében – kérheti a postautalvány forintban vezetett bankszámlára való telepítését is. (Egy belföldi postautalványon legfeljebb 2 millió Ft összegű megbízás adható.) (4-2. ábra: 1. lépés.)

A Posta a feladóvevény érvényesítésével és visszaadásával igazolja a megbízás befogadását, a teljesítéshez szükséges összeg (és a szolgáltatáshoz kapcsolódó díj) átvételét. (4-2. ábra: 2. lépés.) A Posta a megbízást a célpostára irányítja (4-2. ábra: 3. lépés), és a megbízás teljesítéséig a feladó rendelkezése szerint jár el.

A feladó utólag is kérheti a bankszámlára való telepítést, feltéve, hogy a Posta még nem kezdte meg a kézbesítést (4-2. ábra: 4. lépés), a telepítésre váró utalványokat a postahelyek a PEK-be irányítják (4-2. ábra: 5. lépés).

A Posta kézbesíti az utalványokat (4-2. ábra: 6. lépés). A megbízás akkor teljesül, ha a Posta a jogosult átvevő részére a feladott összeget kifizeti vagy az átvétel lehetőségét biztosítja. Az üzletszabályzat nem tartalmaz előírást a feladott belföldi postautalvány kézbesítésének határidejére, de a Posta jellemzően a feladást követő munkanapon kézbesíti az utalványt. A Posta címhelyen: a jogosult átvevő (címezett, meghatalmazott vagy helyettes átvevő) részére személyes átadással kézbesíti az összeget, ha a megbízás nem haladja meg a 100 ezer Ft-ot [4-2. ábra: 7. a) lépés]. A kézbesítés sikertelensége és a 100 ezer Ft-nál nagyobb összeg esetén a Posta értesítést ad át a címzettnek vagy hagy nála hátra [4-2. ábra: 7. b) lépés], és a kifizetés az értesítésben megjelölt postai szolgáltatóhelyen történik. A címzettnek arra is van lehetősége, hogy – bankszámlán keresztül ki-egyenlítőssel vállalt külön díj ellenében – forintban vezetett bankszámlára átírányítsa a számára érkezett postautalványt [4-2. ábra: 7. c) lépés].

A Posta az értesítés hátrahagyásától számított 10 munkanapig tartja az utalványt, és ha az alatt nem sikerül a feladott pénzt a címzettnek kifizetni, az át nem vett utalványt (a telepítésre váró utalványok kivételével) visszaküldi [4-2. ábra: 7. d) lépés] és az összeget visszafizeti a feladónak (4-2. ábra: 10. lépés).

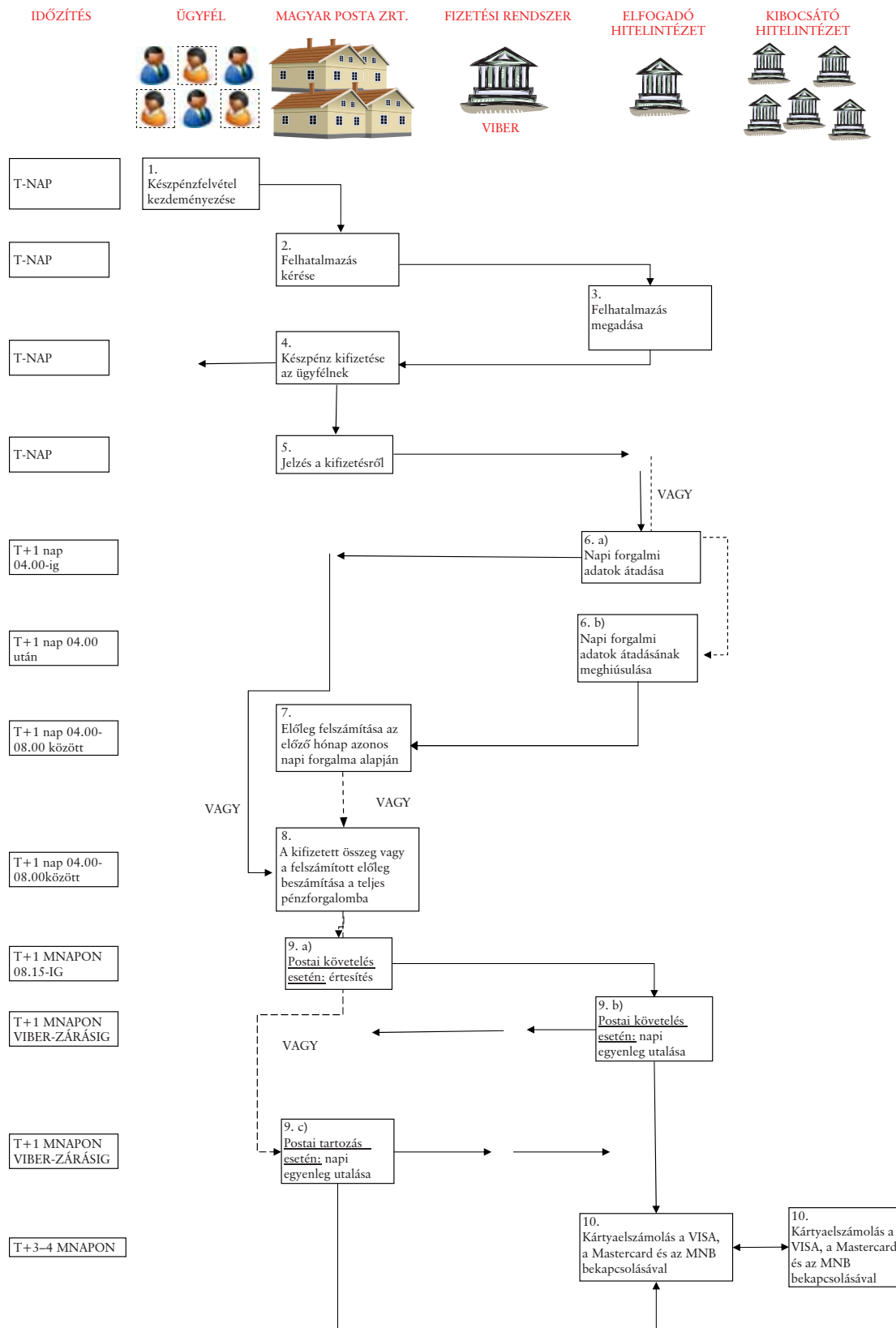
A telepítésre érkezett utalványokkal feladott összeget a Magyar Posta VIBER-en keresztül átutalja az érintett hitelintézetnek a készpénz-átutalási megbízásoknál említett nettó elszámolás részeként (az ilyen utalványok PEK-be történő beérkezésétől szá-mított 3. munkanapon) (4-2. ábra: 8. lépés).

A Magyar Posta expressz jelleggel is nyújtja a szolgáltatást, amikor azt vállalja, hogy a pénzt soron kívül kézbesíti (az állandó postai szolgáltatóhellyel rendelkező települések belterületén a feladástól számított 6 órán belül, míg másutt, a feladást követő munkanapon), de az összeg 50 ezer forintban maximált. (A Posta az ilyen utalványt – az ún. gyorsutalványt – faxon vagy – a tartalom ismertetésével – telefonon küldi meg a rendeltetés szerinti postai szolgáltatóhelyre.)

5. BANKKÁRTYÁS POSTAI KÉSZPÉNZFELVÉTEL

5-1. ábra

Bankkártyás postai készpénzfelvétel

Az ügyfél bankkártyája segítségével postai POS-terminálokon keresztül készpénzfelvételt kezdeményez T-napon (5-1. ábra: 1. lépés).

A Magyar Posta Zrt. – kapcsoló központja segítségével – felhatalmazást kér az elfogadó hitelintézetről (5-1. ábra: 2. lépés), és az onnan kapott válasz szerint T-napon bonyolítja le a tranzakciót (5-1. ábra: 3–4. lépés). A Magyar Posta az ügyfélnek történő készpénzkifizetéssel egy időben (valós időben) jelzést küld az elfogadó hitelintézetnek (5-1. ábra: 5. lépés).

Az elfogadó hitelintézet a fogadott jelzések alapján T+1 munkanapon 04.00-ig megküldi a T-munkanapon lebonyolított forgalom adatait (5-1. ábra: 6. lépés).

Ha a Magyar Posta Zrt. nem kapja meg T+1 munkanapon 04.00-ig a forgalmi adatokat, úgy az előző hónap azonos napi forgalmi adata alapján előleget számít fel (5-1. ábra: 7. lépés).

A készpénzkifizetés elszámolása a készpénz-átutalási megbízásoknál leírtaknak megfelelően nettó elszámolással valósul meg az elfogadó hitelintézettel úgy, hogy a postai POS-terminálokon keresztül kifizetett készpénzt (vagy az előleget) a Magyar Posta Zrt. a tranzakciót követő munkanapon beszámítja a hitelintézettel lebonyolított teljes forgalom egyenlegébe (5-1. ábra: 8. lépés). Postai tartozás esetén VIBER-utalással a tárgynapon legkésőbb VIBER-zárásig, míg postai követelésnél VIBER-jóváírással VIBER-zárásig rendezik [5-1. ábra: 9. a)–c) lépés] az egyenleget.

6. KÉSZPÉNZFELVÉTEL KÉSZPÉNZFELVÉTELI UTALVÁNYOK ALAPJÁN

6-1. ábra

Készpénzfelvételi utalvány

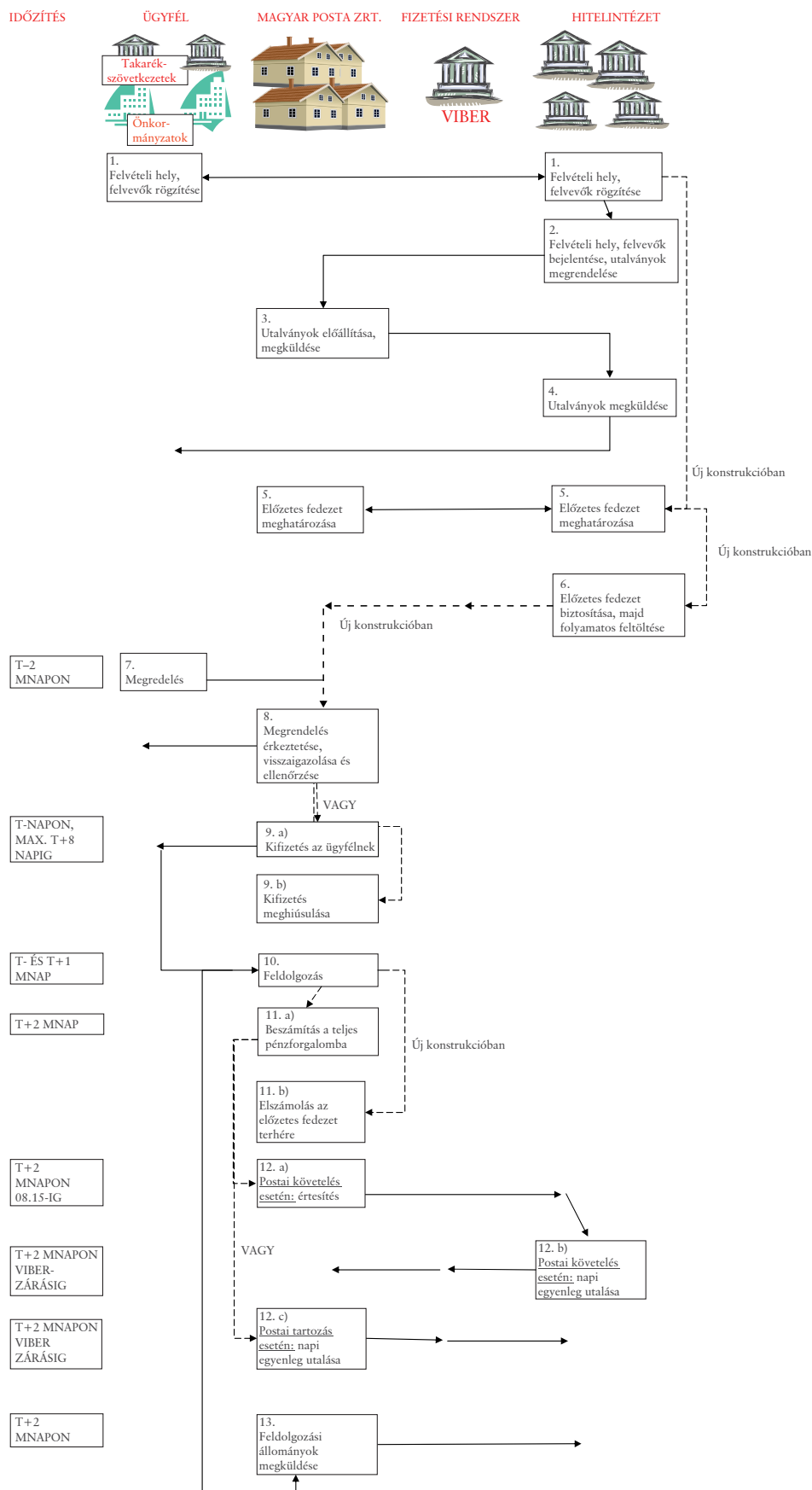
A hitelintézet és a számlatulajdonos (ügyfél) megállapodnak a postai készpénzfelvétel helyében, rögzítik a készpénzfelvételre jogosult személy(ek) nevét, aláírását, valamint a készpénzfelvétel esetleges limitösszegét (6-2. ábra: 1. lépés).

A hitelintézet bejelenti a Postának a felvételi helyet, a felvételre jogosultak adatait, az esetleges limitösszeget, megrendeli a Postától a készpénzfelvételi utalványt, majd megküldi az aláírás-bejelentő kartont (a PEK-nek) (6-2. ábra: 2. lépés).

A Posta (a PEK) elkészíti az utalványokat, a rendelések adatait számítógépes rendszeren rögzíti, majd az előállt adatállomány alapján legyártja a készpénzfelvételi utalvány nyomtatványát, és megküldi azokat a hitelintézetnek a számlatulajdonosoknak való továbbításra (6-2. ábra: 3. lépés). A hitelintézetek továbbítják a készpénzfelvételi utalványokat a számlatulajdonosoknak (6-2. ábra: 4. lépés).

6-2. ábra

Készpénzfelvételi utalvány kifizetése

Az új konstrukcióban a szolgáltatást igénybe vevő hitelintézeteknek előre kell biztosítaniuk a fedezetet a szolgáltatás igénybevételéhez. Ennek érdekében a Magyar Posta és az érintett hitelintézet együtt – a forgalmi adatok becslése alapján – fedezeti összeget állapít meg, amit – a tényleges felhasználás figyelembevételével – először az első hónap után, a későbbiekben pedig havi rendszerességgel felülvizsgál. (A fedezeti összeg a szándékok szerint három munkanapi kifizetésnek felel meg.) (6-2. ábra: 5. lépés.) A hitelintézet átutalja a megfelelő fedezetet a Magyar Posta MNB-nél vezetett pénzforgalmi bankszámlájára (6-2. ábra: 6. lépés). (A hitelintézetnek folyamatosan biztosítani kell a fedezet meglétét, így igénybevétel esetén azt fel kell töltenie.)

Az ügyfél legkésőbb 2 munkanappal a kifizetés teljesítését megelőzően rendelheti meg a limiten belüli készpénzfelvételt a szolgáltatás teljesítésére kijelölt postai szolgáltatóhelyen, amit személyesen vagy faxon tehet meg (6-2. ábra: 7. lépés). Az ügyfél a limitet meghaladó összegben is vehet fel készpénzt, de ez esetben olyan időzítéssel kell a hitelintézettel indítania a készpénzfelvételi igényét, hogy a hitelintézet engedélye a kifizetés teljesítése előtti 3. munkanapon 14.30-ig beérkezzen a PEK-hez. (Az összeget mindkét esetben ezer Ft-ban vagy annak egész számú többszörösében kell meghatározni, amitől az ügyfél csak indokolt esetben pl. bankszámla megszüntetése vagy munkabér kifizetése esetén térhet el.)

A kifizető postahely érkezteti a megrendelést (nap, óra, perc feljegyzésével), továbbá az ügyfélnek igazolja a megrendelés átvételét és annak időpontját a megrendelés napján (illetve a mobilposta-kezelő útján történő átvétel esetén a megrendelés benyújtását követő munkanapon). A Posta ellenőrzi a megrendelést (egybeveti egyrészt az aláírást az aláírás-bejelentő kartonon szerepeltetettkel, másrészt a kért összeget abból a szempontból, hogy belefér-e az esetleges limitbe). Új konstrukcióban: a fedezet előre történő utalásának megkövetelése miatt csak abban az esetben teljesíti a kifizetést, ha a kifizetéshez szükséges fedezet a kifizetést megelőző munkanapon 10.00 óráig a rendelkezésre áll (6-2. ábra: 8. lépés).

Ha az ellenőrzés eredménye kedvező, akkor az ügyfél felveheti a készpénzt a bankszámlájáról a kijelölt postahelyen, de a tranzakció tényleges lebonyolításához arra is szükség van, hogy az ügyfél az aláírásra jogosultak által aláírt készpénzfelvételi utalványt is benyújtsa. Ez az utalvány a kiállítását követő 8. naptári napig, munkaszüneti nap esetén az azt követő első munkanapig érvényes [6-2. ábra: 9. a) lépés]. Ha az ügyfél a teljesítés napján részben vagy egészben lemondja a megrendelt és visszaigazolt összeget, vagy azt neki felróható okból 11.00 óráig nem veszi át, lemondási díj címén köteles a készpénzfelvétel díját megfizetni.

A PEK a postahelyektől beérkezett, kifizetett készpénzfelvételi utalványokat ellenőrzi alaki és tartalmi szempontból, majd ezt követően a bizonylatok adatait rögzíti és hitelintézetekre rendezi (6-2. ábra: 10. lépés), végül expedálja a hitelintézetek részére (6-2. ábra: 13. lépés). A PEK a lemondási díjról külön (manuális) számlát állít ki.

A hitelintézetekkel való elszámolás a régi konstrukcióban (a fedezet utólagos biztosítása esetén) a készpénz-átutalási megbízásoknál leírtaknak megfelelően, nettó elszámolással valósul meg úgy, hogy a készpénzfelvételi utalvány alapján bonyolódó készpénzfelvételt a felvételt követő 2. munkanapon számítják be a hitelintézettel lebonyolított teljes forgalom egyenlegébe [6-2. ábra: 11. a) lépés]. Postai tartozás esetén VIBER-utalással a tárgynapon legkésőbb VIBER-zárásig [6-2. ábra: 11. b) lépés], míg postai követelésnél VIBER-jóváírással VIBER-zárásig rendezik az egyenleget [6-2. ábra: 11. c) lépés]. Az új konstrukcióban (a fedezet előre utalása miatt) a fedezet terhére történik meg a kifizetett készpénzfelvételi utalvány elszámolása.

7. KÉSZPÉNZKIFIZETÉS PÉNZFORGALMI BETÉTKÖNYV KÉSZPÉNZFELVÉTELI UTALVÁNYOK ALAPJÁN

7-1. ábra

Pénzforgalmi betétkönyv készpénzfelvételi utalvány

The image shows three forms used for cash withdrawal from a cash book. The first form, 'Igazoló szelvény', is for the issuing branch and includes fields for the amount (2,000,000), the date (2003.04.01), and the signature of the cashier. The second form, 'PÉNZFORGALMI BETÉTKÖNYV KIVÉTELI BIZONYLAT', is for the cash book owner and includes fields for the amount (2,000,000), the date (2003.04.01), and the signature of the owner. The third form is a large '85' stamp, which is a cash withdrawal slip, and includes fields for the amount (2,000,000), the date (2003.04.01), and the signature of the owner. The forms are numbered 19999991-19999991 and 09905001 799 85.

Az ügyfél a betétkönyv terhére kérhet készpénzben történő kifizetést, amit a teljesítést megelőző munkanapon 12.00 óráig kell bejelenteni a fenti űrlapon. Az ügyfél kérheti készpénzbefizetéseinek, valamint a részére érkezett utalványok postai jóváírását is.

A Posta a betétkönyv terhére történő ki- és befizetési forgalomról a betétkönyv kivételi bizonylat és a készpénz-átutalási megbízás megküldésével tájékoztatja az érintett hitelintézetet a teljesítést követő 2. munkanapon. Ekkor kerül sor a pénzügyi elszámolásra is a készpénz-átutalási megbízásoknál leírtaknak megfelelően nettó módon a szerződés alapján bonyolított teljes be- és kifizetési forgalom egyenlege alapján (postai tartozás esetén VIBER-utalással, míg postai követelésnél VIBER-jóváírással, mindkét esetben tárgynapon legkésőbb VIBER-zárásig).

Irodalomjegyzék

ADVANCED PAYMENT SOLUTIONS (APS) (2009): Posta Romana and APS launch Romania's first ever-pre-paid payment card, move creates new payments market. <http://www.apsgroup.com/news/prepaid-card-romania.html>. "Top up and spend" with Romania's first prepaid card. Romanian consumers start payments revolution. <http://www.apsgroup.com/news/prepaid-card-cashplus-posta-romana.html>.

BANKKÁRTYA HÍRLEVÉL. 2008. szeptember 8.

[BillPay.ie](http://www.billpay.ie)

BINDER ISTVÁN (2007): Sárga csekk: az ingyenesség a legköltségesebb. *Figyelőnet*.

BERGMAN, M.–G. GUIBOURG–B. SEGENDORF (2007): The Costs of Paying – Private and Social Costs of Cash and Card. Sveriges Riksbank, *Working Paper Series*, 212.

BRITS, H.–C. WINDER (2005): Payments are no free lunch. De Nederlandsche Bank, *Occasional Studies*, Vol. 3/Nr. 2.

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES (2008): Report from the Commission to the Council and the European Parliament on the application of the Postal Directive. SEC (2008) 3076.

DANUBIUS EXIM (2009): Today is the official launch of Posta Romana prepaid card. <http://www.no-cash.ro/index.php?url=news&id=560>.

DEUTSCHE POST WORLD NET (2008): *Annual Report*, Delivering on the Future.

EUROPEAN CENTRAL BANK (EKB) (1999): Blue Book Payment and Securities Settlement Systems in countries that have applied for membership of the European Union.

EUROPEAN CENTRAL BANK (EKB) (2001, 2007): Blue Book Payment and Securities Settlement Systems in the European Union.

EUROSTAT DATA IN FOCUS (2007): Postal Services in Europe.

EUROSTAT DATA IN FOCUS (2008): Postal Services in Europe 2006.

FALUDI L.–GERGELY A.–KOSTENSZKY P.–PRÁGAY I. (Magyar SEPA Egyesület) (2008): A SEPA fizetési módok (SEPA-átutalás, SEPA-beszedések) alkalmazásának lehetősége a forint pénzforgalomban. 1.1. változat, kézirat.

FEITEL B.–KOVÁCS L. (MilwardBrown) (2006): Bankváltással kapcsolatos ismeretek és tapasztalatok. Kézirat.

FINEXTRA (2009) Posta Română launches pre-paid card. <http://www.finextra.com/fullpr.asp?id=27216>

GFK HUNGÁRIA SAJTÓKÖZLEMÉNYE (2007): 2006-ban nem nőtt számottevően a banki kapcsolattal rendelkezők aránya. (*Pénzügyi Adatszolgáltatások* 2006).

HAVRAN DÁNIEL (2008): Pénzgazdálkodási szokások hatása a működőtőkére. A Magyar Posta példája. *Közgazdasági Szemle*.

HOUSE OF COMMONS, BUSINESS AND ENTERPRISE COMMITTEE (2009): Post offices–securing their future. *Eighth Report of Session* 2008–09.

MAGYAR NEMZETI BANK (2008): A fizetési kártya üzletág Magyarországon (2008. év).

MAGYAR POSTA (2007): Az Ügyfél Éve. *Éves jelentés 2007*.

MAGYAR POSTA (2008): *Éves jelentés 2008*.

A MAGYAR POSTA ZRT. (2009): Észrevétel a pénzforgalom lebonyolításáról szóló jegybanki rendelet tervezetére.
<http://www.mnb.hu/Resource.aspx?ResourceID=mnbfile&resourcename=posta>.

NATIONAL BANK OF BELGIUM (2006): Costs, advantages and disadvantages of different payment methods, *Economic Review* 1. 2006, 41–48.

NEMZETI HÍRKÖZLÉSI HATÓSÁG (2007): Beszámoló az egyetemes postai szolgáltatás és a postapiaci verseny 2006. évi magyarországi alakulásáról.

ORSZÁGOS NYUGDÍJBIZTOSÍTÁSI FŐIGAZGATÓSÁG (2007): *Évkönyv 2007*.

PAY IT@POST (Australia Post).

POŠTA SLOVENIJE (2007): *Annual Report 2006*.

A POSTAI HONLAPOK:

Australia Post: <http://www.auspost.com.au>.

Post.at: <http://www.post.at/index.htm>.

Deutsche Post: <http://www.deutschepost.de>.

Schweizerische Post: <http://www.post.ch>.

Pošta Slovenije: <http://www.posta.si/indexen.aspx?lang=EN>.

Slovenská Pošta: <http://www.posta.sk>.

Post Office Ltd:

<http://www.postoffice.co.uk/portal/po/content1;sessionid=ZS2515QZRVQMKFB2IGDENZQUHRAYUQ2K?catId=24500668&mediaId=24400738>.

PREPAID CONFERENCE (2009): Piotr Lipiński is at Prepaid Cards & E-Money CEE, Warsaw, September 15-16.
<http://www.prepaid-conference.com/cee/latest-news>.

SLOVENSKÁ POŠTA (2007): *Annual Report 2006*.

UNION POSTALE UNIVERSELLE/UNIVERSAL POSTAL UNION INTERNATIONAL BUREAU (2004): Postal regulation, Principles and orientation.

UNION POSTALE UNIVERSELLE/UNIVERSAL POSTAL UNION (2009): The global economic and financial crisis. Initial insights into its impact on the postal sector.

UNION POSTALE UNIVERSELLE/UNIVERSAL POSTAL UNION: Connecting today's postal sector with tomorrow's future.
http://www.upu.int/about_us/en/upu_at_a_glance.html.

UNION POSTALE UNIVERSELLE/UNIVERSAL POSTAL UNION: Postal financial services: the closer the better.
http://www.upu.int/post_financial_services/en/index.shtml.

UNION POSTALE UNIVERSELLE/UNIVERSAL POSTAL UNION: The postal statistics data base.
http://www.upu.int/pls/ap/spp_report.main?p_language=AN&p_choice=BROWSE.

WESTERN UNION HONLAPJA (www.westernunion.com): pénzátutalásra vonatkozó információk.

2003. évi CL. törvény a Magyar Postáról.

2009. évi LXXXV. törvény a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról.

79/2004 (IV. 19.) Korm. rendelet a postai szolgáltatások ellátásáról és minőségi követelményeiről.

21/2006 (XI. 24.) MNB-rendelet a pénzforgalom lebonyolításáról.

18/2009 (VIII. 6.) MNB-rendelet a pénzforgalom lebonyolításáról.

A MAGYAR POSTA PÉNZFORGALMI SZOLGÁLTATÁSAINAK ÁLTALÁNOS SZERZŐDÉSI FELTÉTELEI (hatályos 2008. június 2-ától és annak változásai 2009 áprilisáig).

A MAGYAR POSTA HIRDETMÉNYE A PÉNZFORGALMI SZOLGÁLTATÁSAINAK DÍJAIRÓL (hatályos 2008. július 15-től, illetve 2009. január 1-jétől, 2009. július 1-jétől).

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (1997): 97/67/EK irányelve a közösségi postai szolgáltatások belső piacának fejlesztésére és a szabályozás minőségének javítására vonatkozó közös szabályokról. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, 06/3 kötet, L15.

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (2002): 2002/39/EK irányelve a 97/67/EK irányelvnek a közösségi postai szolgáltatások verseny számára való további megnyitása tekintetében történő módosításáról. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, 06/4 kötet, L176.

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (2008): 2008/6/EK irányelve a 97/67/EK irányelvnek a közösségi postai szolgáltatások belső piacának teljes megvalósítása tekintetében történő módosításáról. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, L52.

BUDAPEST BANK ÁLTALÁNOS FORINTSZÁMLA-VEZETÉSI HIRDETMÉNYE. Azon gazdálkodó- és egyéb szervezetek részére, melyek utolsó lezárt pénzügyi évben nettó árbevételük meghaladta 50 M Ft-ot. Érvényes: 2009. január 5-től.

<http://www.budapestbank.hu/info/irattar/irattar-kondiciok-vallalat.php?PHPSESSID=70ebe4b25e7b4588094906e9f2c559b7>.

CITIBUSINESS PÉNZFORGALMI BANKSZÁMLA KONDÍCIÓS LISTA. Érvényes: 2009. január 4-től.

http://www.citibank.hu/hungary/citibusiness/ugyfelszolgalat/kondicios_lista/kisvallalati/090104.htm.

ING KONDÍCIÓS LISTA GAZDÁLKODÓ SZERVEZETEK RÉSZÉRE. Érvényes: 2009. május 4-től.

<http://www.ingwholesalebanking.com/eCache/HUN/17/096.html>.

INTERCASH ZRT. HONLAPJA (www.intercash.hu): Általános Szerződési Feltételek. (Kedvezményes) Díjszabás.

K&H BANK ZRT. HIRDETMÉNY VÁLLALATI ÜGYFELEK RÉSZÉRE. Érvényben: 2009. június 9-től.

www.kh.hu/publish/khb/hu/nagyvalallalat/nagyv/hirdetmenyek/html.

RAIFFEISEN BANK KONDÍCIÓS LISTA VÁLLALATI ÜGYFELEK SZÁMÁRA. Érvényben: 2009. április 20-tól.

<http://www.raiffeisen.hu/rai/raiportal/ep/programView.do?pageTypeId=8647&programPage=%2Fep%2Fprogram%2Fedit.orial.jsp&programId=54165&channelId=-8362>.

UNICREDITBANK KONDÍCIÓS LISTA VÁLLALATI ÜGYFELEK ÉS ÖNKORMÁNYZATOK RÉSZÉRE. Hatályos: 2009. április 1-jétől.

www.unicreditbank.hu/nagyvallalatok/kondicios_lista/index.html?defaultLanguage=hungarian&session_id=6347ff7345264420b41aec0ae36e7537acccc17.

MNB-tanulmányok 83.
Postai pénzforgalmi szolgáltatások Magyarországon

2009. október

Nyomda: D-Plus
H-1037 Budapest, Csillaghegyi út 19-21.

